

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหิ้ม และคณะ

ตุลาคม 2555

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย พฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

คณะผู้วิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหิเม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ
3. อาจารย์ ดร.สุรพงษ์ ยิ้มละมัย

สังกัด

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชุดโครงการวิจัย "มาเลเซีย: นัยที่สำคัญต่อไทย"

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น และปัจจัยที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักเรียนที่ขอรับรองผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรของโรงเรียนที่พบเห็นพฤติกรรมการรังแกระหว่างนักเรียนในโรงเรียน เช่น นักการภารโรง แม่บ้าน และพนักงานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาด้วยหลักตรรกเทียบเคียงบริบทและแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการรังแกดำรงอยู่ได้ด้วยการกระทำต่อบุคคลเดิมซ้ำกันหลายครั้ง โดยมีวิธีการหรือรูปแบบในการรังแกที่หลากหลาย จนสร้างความกดดันและความหวาดกลัวต่อสถานที่หรือเวลาที่ตนเองมักตกเป็นเหยื่อของการรังแก ซึ่งผู้ที่ถูกรังแกบางคนมีการเรียนรู้ว่าควรไปรังแกผู้อื่นก่อนที่ตนเองจะถูกรังแก ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการเอาตัวรอด หรือเบี่ยงเบนความสนใจจากผู้ที่มีมารังแกตนเป็นประจำ นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่าการรังแกมักจะเกิดขึ้นในบริเวณที่ลับตาคน และมักเป็นสถานที่เดิมๆ แต่จะแปรเปลี่ยนไปตามระยะเวลา เช่น ในห้องเรียนที่ไม่มีครูอยู่ในห้อง บริเวณสนามเด็กเล่น โรงอาหาร และบริเวณห้องน้ำ เป็นต้น โดยนักเรียนที่ถูกรังแกส่วนใหญ่มักจะร้องไห้ มีบาดแผล และรอยฟกช้ำตามร่างกาย ซึ่งพฤติกรรมการรังแกที่เกิดขึ้นมีลักษณะและรูปแบบของการรังแกที่ไม่แตกต่างกับพฤติกรรมการรังแกของโรงเรียนอื่นๆ แต่ในทางหลักการ เป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นพฤติกรรมการรังแกกันไม่ควรเกิดขึ้น เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนวิชาศาสนา สอนหลักการศรัทธา และคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับข้อห้ามและโทษของการทำร้ายร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจคนอื่น และการมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม รวมทั้งเน้นให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด

2. สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูจากทางบ้านมีผลต่อพฤติกรรมการรังแก โดยลักษณะรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านมีผลต่อการกำหนดบุคลิกภาพของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่พบเจอการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เช่น พ่อแม่ทะเลาะตบตีกัน และเด็กถูกพ่อแม่ลงโทษอย่างรุนแรง เป็นต้น อาจส่งผลให้เด็กเกิดการซึมซับและเลียนแบบโดยการใช้ความรุนแรง ในขณะที่ปัจจัยกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนเป็นสิ่งควบคุมหรือขัดเกลาจิตใจนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีวินัย มีความเรียบร้อย และปัจจัยสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่นั้นนักเรียนมักไม่ได้ให้ความสนใจสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สักเท่าใดนัก อันส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างก็แสดงความรู้สึกและทัศนคติต่อพฤติกรรมการรังแกในแนวทางเดียวกัน ต่างคิดว่าพฤติกรรมการรังแกเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรเกิดขึ้นในโรงเรียนและทุกคนที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการและแนวทางป้องกันปัญหาดังกล่าว เช่น การสร้างความเข้าใจการเป็นมุสลิมที่แท้จริงโดยการปลูกฝังหลักจริยธรรมอิสลามและหลักการศาสนาให้เข้าใจถึงภาวะภายในจิตใจส่วนลึก การหลีกเลี่ยงการตอกย้ำเรื่องความรุนแรงทั้งจากครอบครัว โรงเรียน และสังคม โดยครอบครัวต้องเป็นจุดเริ่มต้นที่ไม่แสดงความรุนแรงต่อกันทั้งทางการกระทำหรือคำพูด พร้อมทั้งร่วมมือกับทางโรงเรียนที่จะแก้ปัญหา รวมทั้งครอบครัวและโรงเรียนต้องมีแนวทางที่จะสอนให้เด็กเข้าใจความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือสังคม พร้อมทั้งมีกระบวนการที่จะดูดซับความรุนแรงในตัวเด็กออกมาด้วยกับวิธีการที่เหมาะสมและไม่ขัดต่อหลักการศาสนาอิสลาม และควรมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิต เช่น การไปทัศนศึกษา การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม การเรียนรู้ชุมชนต่างภาษาต่างวัฒนธรรม และการนำนักเรียนไปยังชุมชนมุสลิมในพื้นที่อื่นเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ เป็นต้น

ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง สำหรับการกำหนดเป็นแนวนโยบายและมาตรการในการให้ความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม และเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป

Executive Summary

The purposes of this study were to investigate bullying behaviors and factors leading to having bullying behaviors of students of Islamic private school in Pattani Province. The data were collected through in-depth interviews with students who bullied other students, students who were bullied, parents, guardians, teachers, and people who saw bullying between students in the school such as janitors, cleaning staff and security guards. Content analysis was carried out with the data using principles of logic for context and theoretical comparison. The results revealed that:

1. Bullying behaviors existed because they had been done to the same persons repeatedly with many different methods or forms that had made the particular places and time frightening for persons who had been bullied at the places or the time. Some bullied persons learned that they should bully others before they are bullied which is a way to survive or to deviate attention of those who usually bullied them. In addition, the study found that bullying usually took place at places hidden from public view and usually repeated at the same places but different time depending on the condition, for example, in the classroom when the teacher was not in, on the playground, and in the restroom area, etc. Most bullied students cried, were injured and bruised on their bodies. The bullying behaviors taking place in this school were not different from those in other schools. Nevertheless, according to principles, goals and visions of Islamic private schools, bullying behaviors should not have taken place in school at all because these schools taught subjects about the religion, principles of faith, and ethics and morals, especially taboos and punishments for injuring others physically, emotionally, feeling-wise, and mentally. They also taught about desirable behaviors according to Islamic principles, and emphasized strict religious practice among students.

2. Family conditions and how children were brought up had effects on bullying behaviors. How children were brought up shaped their characteristics, especially children who were brought up in a family that used violence such as parents quarreled and beat each other, and children were severely punished, etc. Children could absorb and imitate these violent behaviors. While the factors of school rules and regulations which were used for student socialization in order for students to have desirable behaviors and to be well-disciplined, the factor of violence in the area did not attract much attention from students; Which had a bit effects on bullying behaviors of students.

People related to students' bullying behaviors expressed their feeling and attitude towards bullying behaviors in the same way, that is, there should not be bullying behaviors in the school and all people concerned should take part in taking preventive measures, for example, building understanding of being true Muslims by instilling Islamic ethics and Islamic principles in children so that children have true understanding deep in their mind, by avoiding emphasis on violence in family, schools and society. In doing this, family must be the start point not to show violence to each other physically or verbally, and be ready to cooperate with the school to solve the problem. Family and schools must have ways to teach children to understand violence taking place in the area or in society. Furthermore, they must find suitable ways that do not violate Islamic principles to draw out violence from children. Opportunities should also be provided for students to learn life skills such as study tours, ethics and moral camps, learning about communities with different

languages and cultures, and visiting other Muslim communities in other areas in order to tighten relationships, etc.

The results of the study are useful directly to related people and organizations for forming policy and measures to help and alleviate the problem of bullying behaviors among students so that students have suitable behaviors, and to prevent them from having more violent behaviors.

รหัสโครงการ: RDG5410042
 ชื่อโครงการ: พฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี
 ชื่อนักวิจัย: เกษตรชัย และหิมา¹, วันชัย ธรรมสัจการ¹, สุรพงษ์ ยิ้มละมัย¹
¹สถานวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาเอเชียแปซิฟิก คณะศิลปศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 E-mail Address: Lkasetchai@yahoo.com
 ระยะเวลาโครงการ: 15 สิงหาคม 2554 – 14 สิงหาคม 2555

โครงการพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น และปัจจัยที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักเรียนที่ชอบรังแกผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรของโรงเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาด้วยหลักตรรกเทียบเคียงบริบทและแนวคิดทฤษฎี

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าพฤติกรรมการรังแกดำรงอยู่ได้ด้วยการกระทำต่อบุคคลเดิมซ้ำกันหลายครั้ง โดยมีวิธีการหรือรูปแบบในการรังแกที่หลากหลาย จนสร้างความกดดันและความหวาดกลัวต่อสถานที่หรือเวลาที่ตนเองมักตกเป็นเหยื่อของการรังแก ซึ่งสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูจากทางบ้านมีผลต่อพฤติกรรมการรังแก โดยเฉพาะเด็กที่พ่อแม่ทะเลาะตบตีกันและเด็กที่ถูกพ่อแม่ลงโทษอย่างรุนแรงส่งผลให้เกิดการซึมซับและเลียนแบบการใช้ความรุนแรง ในขณะที่ปัจจัยกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนและปัจจัยสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนบ้างเล็กน้อย

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูอาจารย์ บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น นักสังคมสงเคราะห์ และข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น ที่ต้องให้ความสำคัญ ให้ความสนใจ และให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อให้ความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม และเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป

คำหลัก: พฤติกรรมการรังแก นักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

Project Code: RDG5410042

Project Title: Bullying Behavior among Students in Islamic Private Schools in Pattani Province

Investigators: Kasetchai L.¹, Wanchai D.¹, Surapong Y.¹
¹Research center for Asia Pacific development studies, Faculty of Liberal Arts,
 Prince of Songkla University

E-mail Address: Lkasetchai@yahoo.com

Project Duration: 15 August 2011 – 14 August 2012

The purposes of this study were to investigate bullying behaviors and factors leading to having bullying behaviors of students of Islamic private school in Pattani Province. The data were collected through in-depth interviews with students who bullied other students, students who were bullied, parents, guardians, teachers, and school personnel. Content analysis was carried out with the data using principles of logic for context and theoretical comparison.

The results revealed that bullying behaviors existed because they had been done to the same persons repeatedly with many different methods or forms that had made the particular places and time frightening for persons who had been bullied at the places or the time. Family conditions and how children were brought up had effects on bullying behaviors, especially children who parents quarreled and beat each other, and children were severely punished could absorb and imitate these violent behaviors. While the factors of school rules and regulations which were used for student socialization in order for students and the factor of violence in the area had a bit effects on bullying behaviors.

The results of this study can be beneficial directly to people and organizations involved such as teachers, parents, guardians, religious leaders, local leaders, social workers and government servants in many different organizations as they need to give importance, special attention and care in order to assist, improve, and correct student misbehavior as well as prevent students from misbehaving with more violence.

Keyword: Bullying Behaviors, Student, Islamic Private School, Pattani Province

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยการอนุมัติของอัลลอฮ์ ﷻ และความช่วยเหลือจากหลายท่านและหลายหน่วยงาน คณะผู้วิจัยขอขอบคุณฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะผู้บริหารและบุคลากรของสำนักวิจัยและพัฒนา คณะผู้บริหารและบุคลากรของคณะศิลปศาสตร์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ของมหาวิทยาลัยทุกท่านที่อำนวยความสะดวกให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษาประจำโครงการฯ ซึ่งประกอบไปด้วย ศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ชูชุก และ อาจารย์ ดร.สายพิน สุพุทธมงคล ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัย การพัฒนาตนเอง สร้างองค์ความรู้ใหม่ และการทำงานภายใต้วัฒนธรรมการทำงานรูปแบบใหม่ รวมทั้งขอขอบคุณ คุณรพีพร สิทธิ เจ้าหน้าที่ประจำชุดโครงการวิจัยฯ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ให้ความช่วยเหลือและประสานงานในด้านต่าง ๆ ด้วยดีตลอดโครงการ และขอขอบคุณ คุณหาญเม บินกอเต็ม นักวิจัยผู้ช่วย ที่ได้ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างสมบูรณ์ดียิ่ง

ขอขอบคุณผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน และพ่อแม่ผู้ปกครองของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณบรรพคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดวิธีวิทยาการวิจัยให้แก่คณะผู้วิจัย

คณะผู้วิจัย

2555

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	(3)
Executive Summary	(4)
บทคัดย่อ	(6)
Abstract.....	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(8)
สารบัญ	(9)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญ	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
3. คำถามการวิจัย	2
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
5. ขอบเขตของการวิจัย.....	3
6. วิธีดำเนินการวิจัย	3
7. นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 กรณีศึกษา.....	7
1. ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่น.....	7
2. ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแก.....	16
3. ข้อมูลจากครูในโรงเรียน	22
บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
1. พฤติกรรมรังแกผู้อื่นของนักเรียน	30
2. ปัจจัยที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นของนักเรียน	34
บทที่ 4 สรุปผลการวิจัย	45
บรรณานุกรม	49
ภาคผนวก	52
ก Manuscript I.....	53
ข Manuscript II.....	70

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

พฤติกรรมมารั้งแค้นระหว่างนักเรียนถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามปกติในโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างก็ทราบกันดี ไม่ว่าจะเป็นระหว่างนักเรียนกันเอง พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยปัญหาดังกล่าวยังเป็นปัญหาที่นำวิตกกังวลที่ส่งกระทบอย่างมากทั้งต่อนักเรียนที่ไปรังแกผู้อื่นและนักเรียนที่ถูกผู้อื่นรังแก กล่าวคือนักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกมักจะได้รับบาดเจ็บ มีความทุกข์ ไม่ชอบไปโรงเรียน และกลายเป็นความทรงจำจนเป็นผู้ใหญ่ ในขณะที่ผู้ที่รังแกผู้อื่นซ้ำ ๆ กันบ่อยครั้งจนกลายเป็นนิสัยความเคยชินอาจส่งผลให้เขาโตเป็นผู้ใหญ่ที่หยาบคาย ก้าวร้าว ปาเถื่อน อันธพาล และในที่สุดอาจกลายเป็นอาชญากร (Farrington, 1993)

การรังแกเป็นพฤติกรรมของเด็กเกร (คนพาล) ที่เริ่มต้นด้วยการชอบควบคุมผู้อื่นอย่างไม่ยุติธรรมทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ไปทำร้ายร่างกายและทำร้ายจิตใจโดยเจตนา จนทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว ความทุกข์ และได้รับบาดเจ็บ ซึ่งเป็นการแสดงที่ไม่เหมาะสมของผู้ที่มีจำนวนมากกว่าหรือมีการรวมเป็นกลุ่มแก๊ง และผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงใหญ่โต แล้วไปบีบบังคับ ทำร้ายร่างกาย ทำร้ายอารมณ์ความรู้สึก และทำร้ายจิตใจผู้ที่อ่อนแอกว่า และผู้ที่มีปมด้อยร่างกายไม่สมประกอบ และเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กคนเดียวอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (Marano, 1995; Coloroso, 2004) เป็นพฤติกรรมการใช้กำลังข่มขู่ โดยการใช้อารมณ์ เป็นการกระทำซึ่งเจตนาที่จะทำร้ายผู้อื่นโดยที่การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ถูกกระทำไม่ต้องการและไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ (Baron, 1996; Astor, 2005) และเป็นพฤติกรรมที่ก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น ในลักษณะของการข่มขู่ บีบบังคับ เรียกร้อง หรือลักษณะการแสดงออกที่รุนแรง (ปราณี จันทรหอม, 2541; สุณีธีร์วิรุฬห์, 2542) แม้ว่าพฤติกรรมมารั้งแค้นในโรงเรียนจะเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายและมีผลกระทบต่อเด็กนักเรียนเป็นอย่างมากในปัจจุบัน แต่สังคมมักมองข้ามไป คิดว่าเป็นพฤติกรรมปกติธรรมดาหรือเป็นการเล่นที่สนุกสนานที่อาจเกินขอบเขต และความไร้เดียงสาของเด็กนักเรียน จึงไม่ได้ให้ความสนใจและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังเท่าที่ควร (สมบัติ ตาปัญญา, 2549)

จากการประมวลแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมมารั้งแค้นผู้อื่นนั้นมามากมายหลายสาเหตุ แต่สาเหตุที่สำคัญที่วิจัยในครั้งนี้ให้ความสนใจมี 3 สาเหตุหลัก คือ สาเหตุที่ 1 มาจากสภาพทางครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกันหรือแยกกันอยู่ อาจจะขาดความอบอุ่น รู้สึกว่าเหวขาดที่พึ่ง อันมีผลต่อปัญหาทางอารมณ์โดยตรง หรือเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดามีอารมณ์ร้ายอย่างรุนแรงที่แสดงออกในลักษณะของการจู่โจมทางอารมณ์ โกรธจัด ก้าวร้าว ด่าทอ อาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมไปในทำนองเดียวกัน ซึ่งล้วนมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก (พรทิพย์ อินทรโชติ, 2536; วิณี ชิตเชิดวงศ์, 2537; ผดุง อารยะวิญญู, 2542) สาเหตุที่ 2 เกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมจากสิ่งแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ในชุมชนที่ไม่ดี เช่น ชุมชนแออัดที่มีเพื่อนบ้านเป็นเด็กเกรอันธพาลอาจชักจูงเด็กไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร หรือเด็กที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่จากสภาพแวดล้อมที่เป็นชนบทเข้ามาเรียนต่อในเมือง อาจปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ ทำให้เกิดความคับข้องใจและอาจก่อปัญหาขึ้นในสังคมได้ (Ahmed and Braithwaite, 2004; ผดุง อารยะวิญญู, 2542; โสภณ สุภาพงษ์, 2548) และสาเหตุที่ 3 กฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนที่เข้มงวดกดขี่มากเกินไป ทำให้เด็กนักเรียนเกิดความอึดอัดใจและคับข้องใจได้ อันทำให้เด็กมีปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะโรงเรียนที่ไม่เอาใจใส่ให้ความรักและเข้าใจนักเรียนเท่าที่ควร ซึ่งมักสร้างปัญหาทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวเข้าสังคมและมีอารมณ์ไม่มั่นคงได้ (Fried and Fried, 1997; วิณี ชิตเชิดวงศ์, 2537; สรรสุดา มีชั้นช่วง, 2544)

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนยังเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร แม้แต่โรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงอยู่แล้ว ดังผลการศึกษาของนักวิชาการหลายท่านที่ศึกษาพบว่าเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพฤติกรรมรุนแรงร้อยละ 20.7 (ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหิม, 2551) เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวร้อยละ 22.3 (ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหิม, 2552) เยาวชนมีส่วนร่วมในสถานการณ์ความไม่สงบเพราะต้องการค่าจ้างมากที่สุด (ร้อยละ 31.7) รองลงมา มีสาเหตุมาจากรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (ร้อยละ 22.2) ถูกหลอกลวง (ร้อยละ 21.9) ติดยาเสพติด (ร้อยละ 13.9) และรับคำสอนที่ผิด (ร้อยละ 10.3) ตามลำดับ (ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหิม, 2550) และการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่าร้อยละ 90 เป็นวัยรุ่นมุสลิมที่มีอายุระหว่าง 18–35 ปี (ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจส่วนหน้า, 2549) และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังพบอีกว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยเฉพาะอย่างเป็นรูปธรรม แต่มีผลการศึกษาเฉพาะของ Laeheem (2009) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และโรงเรียนเอกชนมูลนิธิจีน จำนวน 1,440 คน ซึ่งการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นจำนวนร้อยละ 23.0 เมื่อจำแนกตามประเภทโรงเรียนพบว่า นักเรียนในโรงเรียนเอกชนมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นสูงกว่าโรงเรียนรัฐบาล โดยนักเรียนมีพฤติกรรมการขว้างสิ่งของใส่คนอื่นสูงที่สุด ร้อยละ 34.9 รองลงมา 3 อันดับแรก คือ การเตะผู้อื่นร้อยละ 24.9 การต่อยผู้อื่นร้อยละ 23.4 และการตบตีร้อยละ 12.2 ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นข้อมูลที่เป็นภาพรวมแต่ยังไม่มีข้อมูลเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงคิดว่ามีจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญ ให้ความสนใจ และให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ครูอาจารย์ บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น นักสังคมสงเคราะห์ และข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม และเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น และปัจจัยที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

3. คำถามการวิจัย

สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ต้องรู้ความรู้ในการวิจัยต่อไปและใช้ในการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งนักศึกษา นักวิชาการ คณาจารย์ และบุคคลที่สนใจทั่วไป รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้ป้องกันแก้ไขพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนให้ลดน้อยลง และปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมของนักเรียนให้มีความเหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำเสนอในเวทีวิชาการและหรือลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ และสามารถนำผลการศึกษาไปขยายผลแก่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่อื่น ๆ เช่น จังหวัดยะลา นราธิวาส สงขลา สตูล พัทลุง และตรัง เป็นต้น

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาที่เน้นเฉพาะพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในกรอบประเด็นเกี่ยวกับลักษณะหรือรูปแบบพฤติกรรมการรังแก และสถานที่ที่รังแก นอกจากนี้จะเน้นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่นำไปสู่พฤติกรรมการรังแกผู้อื่น ซึ่งเน้นใน 3 ปัจจัยหลัก คือ สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักเรียนที่ชอบรังแกผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และบุคคลที่พบเห็นพฤติกรรมการรังแกระหว่างนักเรียนในโรงเรียน เช่น นักการภารโรง แม่บ้าน และพนักงานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

สำหรับการจำแนกระหว่างพฤติกรรมการรังแกกับพฤติกรรมการเล่นกันตามปกติของนักเรียนนั้น นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะว่า ควรพิจารณาจากนักเรียนที่เป็นเหยื่อจากการถูกรังแกเป็นหลักว่า นักเรียนที่ถูกเพื่อนกระทำมีความรู้สึกอย่างไรและได้รับผลกระทบอย่างไรจากการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมดังกล่าว กล่าวคือถ้าหากนักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกมีการแสดงพฤติกรรมร่วมกันอย่างสนุกสนาน ชอบใจ ฟังพอใจ และไม่ได้รับผลกระทบหรือได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย อาจถือได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการเล่นสนุกสนานระหว่างนักเรียน แต่ถ้านักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกไม่มีการแสดงพฤติกรรมร่วมกัน ถูกรังแกเพียงฝ่ายเดียวจนได้รับผลกระทบทางจิตใจ เช่น โกรธ หวาดกลัว และอับอาย เป็นต้น หรือได้รับผลกระทบทางร่างกาย เช่น ร่างกายฟกช้ำดำเขียว เกิดบาดแผล และมีเลือดแดงยางออก เป็นต้น อาจถือได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นพฤติกรรมการรังแก

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 พื้นที่วิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ให้ความสนใจพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในระดับประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีจำนวน 15 โรงเรียน (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี, 2555) ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่าพฤติกรรมรังแกกันส่วนใหญ่จะเริ่มต้นและพบมากในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น (Laeheem, 2009) และเป็นพื้นที่ที่เยาวชนมุสลิมมีการแสดงพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าว และรังแกผู้อื่น (ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจส่วนหน้า, 2549; ดลมนรจณ์ บากา และเกษตรชัย และหีม, 2550; 2551; 2552)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีก่อเกิดขึ้นเนื่องจากพัฒนาการของระบบการศึกษาตามอริยาถัยในระบบปอเนาะ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาการของศาสตร์แขนงต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เป็นปัจจัยเร่งให้การศึกษาในระบบปอเนาะมีการปรับตัวโดยการผนวกวิชาการสามัญควบคู่วิชาการศาสนา จนนำมาสู่การจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในปัจจุบันการศึกษาในระบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบทบาทสำคัญในการสร้างบุคลากรมุสลิมเพื่อมาเป็นการกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องอุดมด้วยองค์ความรู้และเพียบพร้อมด้วยคุณธรรมที่ดีงามทั้งทางวาจา พฤติกรรม และอุดมการณ์ความคิด เพื่อเป็นการตอบสนองต่อทิศทางและนโยบายการพัฒนาประเทศ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้มีการปรับแนวทางการทำงานของบุคลากรเป็นระบบองค์กรที่ยึด

ติดกับโครงสร้างขององค์กรมากกว่าการบริหารแบบอาศัยปัจเจกบุคคล ดังเช่นการศึกษาของระบบปอเนาะในอดีต ซึ่งการจัดระบบการศึกษาในลักษณะดังกล่าวเป็นผลให้การเรียนการสอนในห้องเรียนมีบทบาทหน้าที่หลักในการให้ความรู้ด้านวิชาการและการอบรมขัดเกลาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นระเบียบแนวทางของโรงเรียนและวิทยาลัยในการถ่ายทอดวิชาการเชิงบูรณาการหลักการศาสนาอิสลามจึงเป็นภาระหน้าที่ที่บรรดาครูผู้สอนในห้องเรียนก้าวขึ้นมา มีบทบาทสำคัญแทนที่โต๊ะครูตามระบบการศึกษาแบบปอเนาะ

ระบบการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันที่มีการสอนวิชาการศาสนาควบคู่สามัญ ซึ่งทุกโรงเรียนจะต้องนำหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง โดยกำหนด 8 สารการเรียนรู้ ได้แก่ สารอัลกุรอาน สารอัลหะดีษ สารอัลอะกีดะฮ์ (หลักศรัทธา) สารอัลฟิคุฮ์ (ศาสนบัญญัติ) สารอัตตารีค (ศาสนประวัติ) สารอัลอัคลาฟ (จริยธรรม) สารภาษาอาหรับ และสารภาษามลายู/ภาษาอาหรับเสริม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาระบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงมีส่วนสำคัญในการขัดเกลาผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติที่มีความสอดคล้องตามหลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลาม ตามแนวทางที่ระบุในคัมภีร์อัลกุรอานและแบบฉบับอันดีงามของท่านศาสนทูต ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความมั่นคงทางสังคมและคุณธรรมของชุมชนหรือสังคมมุสลิมจึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสอนและปลูกฝังคุณธรรมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้งจากคณะผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา และครูบาอาจารย์ทั้งวิชาการศาสนาและวิชาการสามัญ ดังที่สารจุฬาราชมนตรีที่กล่าวไว้ในหลักสูตรอิสลามศึกษาข้างต้นว่า การนำหลักการของศาสนาอิสลามมาใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้เยาวชนมุสลิมได้รับการพัฒนาวิชาสามัญและวิชาศาสนาควบคู่ไปด้วยกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมมุสลิม และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ มีความศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ และมีบุคลิกภาพที่ดีงามตามแบบอย่างของนบีมุฮัมมัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

6.2 การเก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยในครั้งนี้เน้นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูอาจารย์ บุคลากรในโรงเรียน นักเรียนที่รู้จักผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก และพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งสังเกตสภาพโรงเรียน สภาพครอบครัว และชุมชนที่อาศัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ครู คือบุคคลสำคัญในการสอนวิชาความรู้และอบรมนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและกิริยามารยาทที่ดีงาม อาจกล่าวได้ว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ในเรื่องของมารยาทที่ดีงามผ่านพฤติกรรมของครูได้ในช่วงเวลาที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นจะประกอบด้วยครู 2 ประเภทคือ ครูสอนวิชาศาสนาและครูสอนวิชาสามัญ ซึ่งครูทุกคนนั้นล้วนมีบทบาทหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในการอบรมขัดเกลาพฤติกรรมมารยาทที่ดีงามตามหลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลามแก่นักเรียน โดยครูวิชาศาสนาส่วนมากจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศมุสลิมหรือในแถบตะวันออกกลาง ซึ่งมีความเข้มข้นและลุ่มลึกในศาสตร์อิสลาม และมีหน้าที่โดยตรงในการอบรมนักเรียนให้เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนศาสนาอิสลาม ตัวอย่างเช่น การสอนวิชาอัลกุรอาน อัลหะดีษ อรรถาธิบายอัลกุรอาน จริยธรรมอิสลาม ประวัติศาสตร์อิสลาม ศาสนบัญญัติ และภาษาและไวยากรณ์อาหรับ เป็นต้น และครูวิชาสามัญส่วนใหญ่จบการศึกษาที่ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีจิตวิญญาณและเข้าใจหลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างลึกซึ้ง ย่อมก่อประโยชน์ให้แนวทางและอุดมการณ์ความคิดในการสอนวิชาสามัญอย่างบูรณาการที่ส่งผลต่อการขัดเกลาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม เมื่อได้ศึกษาในวิชาที่มีได้เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม รวมทั้งสามารถตอบใจได้ในฐานะที่ผู้เรียนเป็นมุสลิมที่มีอาจแยกศาสนาจากวิถีการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทั้งครูวิชาศาสนาและวิชาสามัญต่างมีความสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม การอบรมนักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมทั้งการแสดงออกทางพฤติกรรม

ทางวาจา และอุดมการณ์ความคิด รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในเรื่องความเคร่งครัดในการดำเนินชีวิตตามหลักการศาสนาอิสลาม

2. บุคลากรในสถานศึกษา คือบุคคลที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีได้เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน เช่น แม่ครัว เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย คนขับรถ ภารโรง เป็นต้น ในหลายสถานการณ์ที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการรังแกกันในช่วงเวลาและสถานที่ที่ครูผู้สอนมีข้อจำกัดทางด้านเวลาและภาระหน้าที่ในการเฝ้าระวัง แต่พฤติกรรมดังกล่าวกลับอยู่ในสายตาของบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่นักเรียนว่างเว้นจากการเรียนหรือทำกิจกรรมอย่างอื่น ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่มักเป็นคนในพื้นที่ที่สามารถสื่อสารภาษาท้องถิ่นได้ มีความเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีปฏิบัติของพื้นที่ มีความรู้ความเข้าใจหลักการศาสนาอิสลาม และมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งสามารถดูแลนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดีและสามารถลดระดับการรังแกที่นักเรียนกระทำต่อกันได้ เพราะนอกเหนือจากการศึกษาภายในห้องเรียนที่มีครูผู้สอนควบคุมดูแลหลายครั้งการรังแกนั้นมักจะเกิดนอกห้องเรียนหรือนอกเวลาเรียน ทั้งนี้การปลูกฝังให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษามีจิตวิญญาณแห่งการเป็นผู้อบรมขัดเกลาเสมือนหนึ่งเป็นครูบาอาจารย์นอกห้องเรียน ย่อมเป็นสิ่งที่โรงเรียนสมควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งการสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนมีความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสในเรื่องของศาสนาและคุณธรรมตามอัลกุรอานและแบบฉบับอันดีงามของท่านศาสนทูต ย่อมเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งการอบรมขัดเกลาที่ดีสมบูรณ์กว่าการปล่อยให้เป็นการกระทำของครูอาจารย์เพียงฝ่ายเดียว

3. นักเรียนเป็นกลุ่มคนที่ศึกษาหาความรู้ในโรงเรียนและเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียน ทั้งที่เกี่ยวข้องในฐานะผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ และผู้อยู่ร่วมในเหตุการณ์ ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ประกอบไปด้วยนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยพฤติกรรมการแสดงออกเกี่ยวกับการรังแกนั้นมีทั้งพฤติกรรมที่แบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างเพศ และพฤติกรรมการรังแกที่สามารถกระทำหรือเกิดขึ้นได้กับนักเรียนทั้งสองเพศ โดยปกตินักเรียนเป็นกลุ่มที่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรังแกตลอดเวลา การเพิ่มทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือการหลีกเลี่ยงจากการรังแกเป็นสิ่งที่โรงเรียนควรให้คำแนะนำแก่นักเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงและป้องกันองค์ประกอบที่อาจนำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกหรือถูกรังแกจากเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน

นักเรียนที่เลือกเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาความรู้วิชาการศาสนาที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของการเป็นมุสลิมควบคู่กับวิชาการสามัญที่มีความสำคัญต่อการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ ถึงอย่างไรก็ตามนักเรียนแต่ละคนได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่แตกต่างกัน เช่น บางครอบครัวเลี้ยงลูกอย่างเคร่งครัดในวิถีอิสลาม แต่บางครอบครัวกลับพึ่งพาการเรียนรู้อิสลามจากโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว นักเรียนบางคนมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน หรือมาจากครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งพื้นฐานที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อกันด้วยเช่นกัน นักเรียนบางคนสามารถเข้ากับเพื่อนใหม่หรือผู้อื่นได้ง่าย แต่บางคนกลับเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามหรือมีปฏิสัมพันธ์ในทางลบ และชอบการรังแกผู้อื่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สมควรหาแนวทางแก้ไข และไม่ควรละเลยจนเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำจนกลายเป็นเรื่องปกติในสังคม การอบรมจากทางบ้านและการสอนสั่งจากครูอาจารย์สามารถล่อล่อนนักเรียนเหล่านี้ให้มีพฤติกรรมที่ดีและลดอัตราการรังแกที่กระทำต่อกันลงได้ แต่ทั้งนี้ต้องได้รับความเอาใจใส่จากทางบ้านและโรงเรียนพร้อมทั้งความร่วมมือจากตัวนักเรียนเองเป็นปัจจัยร่วมที่สำคัญ

4. ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูขัดเกลาพฤติกรรมของนักเรียน ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคนล้วนมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูจากครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้วยภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุส่งผลกระทบโดยตรงให้ลักษณะการประกอบอาชีพของบรรดาผู้ปกครองที่ต้องอยู่นอกบ้านหรือห่างไกลจากครอบครัว ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวจึงถูกลดทอนลงอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ซึ่งปัญหาที่บางส่วนที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างหลากหลายเป็นผลมาจากการที่เยาวชนขาดการอบรมขัดเกลาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยทางด้านวัตถุชดเชยเวลาที่เสียไปของเยาวชน เยาวชนจึงได้รับการอบรมขัดเกลา

เฉพาะช่วงเวลาที่เป็นักเรียนในโรงเรียนเท่านั้น เมื่อนักเรียนประสบปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพฤติกรรม โรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยเวลาและความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน เนื่องจากในบางพฤติกรรมนั้นนักเรียนจะแสดงออกเมื่ออยู่ภายนอกหรือภายในบ้านเท่านั้น ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งผู้ปกครองและโรงเรียนจึงต้องร่วมมือกัน ดังนั้นการรายงานพฤติกรรมนักเรียนให้แก่ผู้ปกครองได้รับทราบอย่างต่อเนื่องจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่โรงเรียนมีอาจเพิกเฉยได้ อีกทั้งผู้ปกครองควรสอดส่องเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมของบุตรหลานและให้เวลาในการอบรมเลี้ยงดูมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการชี้นำบรรดาเยาวชนสู่การเป็นคนดีมีคุณธรรมต่อไป

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมการรังแก หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นไม่พอใจหรือเจ็บปวดทางกาย อารมณ์ และจิตใจ โดยแสดงออกทางกายหรือวาจาที่มีระดับความรุนแรงต่างกันทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา และทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนและได้รับอันตราย ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกายให้ได้รับบาดเจ็บ ทำร้ายอารมณ์ความรู้สึก และทำร้ายจิตใจ รวมทั้งเป็นการกระทำที่ล่อลวงจะเกิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยการบังคับขู่เข็ญ คุกคาม ทุบตี จำกัดกีดกันเสรีภาพ

สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู หมายถึง ลักษณะและสภาพทั่วไปทางบ้าน สภาพการอบรม สั่งสอน การเลี้ยงดู และการดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งเป็นนักเรียนที่ชอบไปรังแกผู้อื่น อันเป็นสาเหตุหนึ่งนำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน

สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง หมายถึง ลักษณะและสภาพทั่วไปของชุมชนที่นักเรียนที่ชอบไปรังแกผู้อื่นอาศัยอยู่ว่าประสบปัญหาการใช้ความรุนแรงหรือไม่ เช่น มีผู้ถูกทำร้ายร่างกาย การตรวจค้น การประท้วง และการเสียชีวิตอันเนื่องมาจากสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน เป็นต้น อันเป็นสาเหตุหนึ่งนำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน

กฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน หมายถึง ลักษณะและสภาพทั่วไปของกฎระเบียบและลักษณะการปกครองนักเรียนในโรงเรียนที่นักเรียนชอบไปรังแกผู้อื่นศึกษาอยู่ว่ามีรูปแบบลักษณะที่เข้มงวดกวดขัน หรืออืดท้อปโตย หรือประชาธิปไตย หรือรูปแบบลักษณะอื่นใด อันเป็นสาเหตุหนึ่งนำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน

บทที่ 2

กรณีศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูอาจารย์ บุคลากรในโรงเรียน นักเรียนที่รังแกผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก และพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งสังเกตสภาพโรงเรียน สภาพครอบครัว และชุมชนที่อาศัย คณะผู้วิจัยขอเสนอและประมวลข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักในลักษณะกรณีศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น

กรณีศึกษาที่ 1: เด็กชายอับดุล

เด็กชายอับดุล มีอายุ 12 ปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดพัทลุงและได้ย้ายตามครอบครัวมาตั้งแต่ปี 2552 เนื่องจากพ่อเป็นครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งหนึ่งในจังหวัดปัตตานี ครอบครัวของอับดุลมีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 5 คน ประกอบด้วย พ่อ แม่ และพี่น้องอีก 3 คน อับดุลเป็นพี่คนโต มีน้องสาว 1 คน และน้องชายอีก 1 คน และปัจจุบันครอบครัวของอับดุลได้พักอาศัยร่วมกับนายhusmanผู้เป็นน้องชายของพ่อ

ปัจจุบันเด็กชายอับดุลกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนเดิมที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นโรงเรียนเดียวกันกับที่พ่อสอนอยู่ และเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอีกแห่งหนึ่งที่มีการขยายการจัดการเรียนการสอนลงไปสู่ฐานล่าง ซึ่งแต่เดิมสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเท่านั้น และเมื่อสังคมมุสลิมและพ่อแม่ผู้ปกครองแสดงความต้องการและเรียกร้องให้โรงเรียนเปิดสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาควบคู่กัน เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนทั้งสามัญและศาสนาตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งโรงเรียนที่เด็กชายอับดุลเรียนอยู่ถือว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงมานาน และนับว่าเป็นโรงเรียนที่ได้รับการเลื่องลือและขนานนามว่า “มีกฎระเบียบที่เข้มงวดกวดขันมาก” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการในเรื่องการเรียนการสอน การทำกิจกรรม และการพักอาศัยที่แบ่งแยกเป็นเอกเทศระหว่างนักเรียนเพศชายและเพศหญิง โดยมีการทำกำแพงรั้วกันอย่างชัดเจน

ในอดีตพ่อของเด็กชายอับดุลเคยเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีเช่นกัน จึงไม่มีปัญหาเรื่องการสื่อสารด้วยภาษามลายู ในขณะที่แม่ของเด็กชายอับดุลเป็นคนจังหวัดปัตตานีโดยกำเนิด เมื่อตอนที่เด็กชายอับดุลย้ายเข้ามาศึกษาในจังหวัดปัตตานี จึงทำให้เด็กชายอับดุลไม่ต้องปรับตัวและไม่ค่อยประสบปัญหาในเรื่องของภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และอัตลักษณ์ในเชิงพื้นที่มากนัก รวมทั้งก่อนที่เด็กชายอับดุลจะย้ายเข้ามาเรียนที่จังหวัดปัตตานี ครอบครัวมักใช้เวลาช่วงปิดเทอมใหญ่พาลูกๆ มาเยี่ยมและพักอาศัยกับบรรดาญาติๆ ในจังหวัดปัตตานีเป็นประจำทุกปี

พ่อของเด็กชายมีอาชีพเป็นครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนแม่มีอาชีพเป็นแม่บ้าน โดยครอบครัวได้ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กชายอับดุลแบบเข้มงวดกวดขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามที่จะให้เด็กชายอับดุลได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามรูปแบบอิสลาม เช่น การเข้มงวดกวดขันในเรื่องการละหมาด 5 เวลาและการละหมาดภาคสมัครใจ (สุนัต) การเข้มงวดกวดขันในเรื่องการถือศีลอดในเดือนรอมฎอนและการเรียนอัลกุรอาน และการเข้มงวดกวดขันในเรื่องการอ่านดุอาอ์ของทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวันและคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม รวมทั้งการห้ามปรามในเรื่องอบายมุขทุกชนิด เป็นต้น จากการที่แม่ของเด็กชายอับดุลมีอาชีพเป็นแม่บ้านทำให้มีเวลามากพอที่จะดูแลอบรมเลี้ยงดูเด็กชายอับดุลและลูกอีก 2 คนอย่างใกล้ชิด โดยจะยึดแนวทางตามอัลกุรอานและสุนนะฮ์ของท่านรซูล (ซ.ล) เป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอธิบายถึงพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีของเด็กชายอับดุล ส่วนการลงโทษด้วยการตีนั้นนานๆ จะมีสักครั้งในกรณีที่เด็กชายอับดุลดื้อมาก ๆ และไม่เชื่อฟัง แต่ทุกครั้งพ่อแม่จะมีการบอกกล่าวและอธิบายถึงพฤติกรรมที่เด็กชายอับดุลกระทำความผิดและควรได้รับการลงโทษ เช่น ครั้งหนึ่งคุณพ่อทราบว่าคุณพ่ออับดุลไม่ได้

ไปละหมาดที่มัสยิดติดต่อกันหลายวัน แต่แอบหนีไปเล่นเกมในร้านใกล้กับมัสยิด เมื่อพ่อแม่สอบถามเกี่ยวกับการละหมาดดังกล่าว เด็กชายอับดุลตอบยืนยันว่าตนไปละหมาดทุกครั้ง โดยมีเพื่อนเป็นพยานได้ และเมื่อพ่อแม่เห็นว่าเห็นเด็กชายอับดุลนั่งเล่นเกมในเวลาละหมาด เด็กชายอับดุลก็ยังยืนยันว่าตนเองไปละหมาด จนกระทั่งพ่อต้องอธิบายถึงโทษของการละทิ้งการละหมาดและโทษของการพูดโกหก รวมทั้งพ่อก็มีพยานรู้เห็นเช่นกัน ทำให้เด็กชายอับดุลต้องรับสารภาพผิด ขอโทษพ่อแม่ และยอมรับการลงโทษโดยดี หลังจากนั้นพ่อก็ลงโทษเด็กชายอับดุลด้วยการตีด้วยไม้ไผ่ 5 ครั้ง พร้อมทั้งบอกเด็กชายอับดุลว่าต้องไปเตาบัตกับอัลลอฮ์ด้วย

จากการพูดคุยและสอบถามเด็กชายอับดุลเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกเพื่อน เด็กชายอับดุลให้การยอมรับว่าตนเองเป็นเด็กที่มีนิสัยชอบรังแกผู้อื่นเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่มักจะเลือกรังแกเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกัน รังแกทุกสถานที่ที่มีโอกาส และจะเลือกรังแกในลักษณะหลากหลายรูปแบบ เช่น ชกต่อย ตบ ตี เตะ ผลัก และยืนขวางทางเดิน เป็นต้น เด็กชายอับดุลได้เล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์การรังแกเพื่อนที่รุนแรงที่สุดว่า “เคยชวนเพื่อน 5 คนไปรวมทำร้ายร่างกายเพื่อนในบริเวณห้องน้ำของโรงเรียนในช่วงหลังเลิกเรียนตอนเย็น จนทำให้เพื่อนได้รับบาดเจ็บสาหัสไม่สามารถมาโรงเรียนได้หลายวัน ส่วนตัวผมและกลุ่มเพื่อนถูกโรงเรียนลงโทษให้พักการเรียน” ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมีเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนเห็นเหตุการณ์ดังกล่าวด้วย แต่ทุกคนก็ยินยอมไม่กล้าเข้าไปห้ามปรามหรือช่วยเหลือแต่อย่างใด นอกจากนี้เด็กชายอับดุลได้ชี้ว่าห้ามนำเรื่องนี้ไปบอกใครมิฉะนั้นจะได้รับผลกระทบมากกว่าเพื่อนที่ถูกรังแกดังกล่าวหลายเท่า แต่อย่างไรก็ตามเด็กที่ถูกรังแกก็เล่าเรื่องดังกล่าวให้กับพ่อแม่ตนเองฟัง แล้วพ่อแม่ก็นำเรื่องดังกล่าวไปร้องเรียนกับผู้บริหารโรงเรียน จนโรงเรียนต้องมีการสอบสวนหาข้อเท็จจริง พร้อมทั้งลงโทษเด็กชายอับดุลและเพื่อนๆ โดยการพักการเรียน

เด็กชายอับดุลถือว่าเป็นนักเรียนนักเลงประจำโรงเรียน เนื่องจากเพื่อนนักเรียนจำนวนมากต่างให้ขนานนามกลุ่มของเขาว่า “แก๊งค์รายาตานี” โดยเด็กชายอับดุลถือว่าเป็นหัวหน้าแก๊งค์ที่เพื่อนต่างก็เกรงกลัวและวิตกกังวลว่าเด็กชายอับดุลจะเข้ามารังแกหรือไม่ อย่างไร ดังเช่นเพื่อนนักเรียนคนหนึ่งซึ่งเป็นคนตัวเล็กและเคยถูกเด็กชายอับดุลรังแกได้ให้ข้อมูลว่า “เด็กชายอับดุลมักมาเตะกัน ตบหัว ผลัก และหยิก พร้อมทั้งพูดท้าทายว่า “ต่อยกันไหม ไอ้ลูกแสบ” และเพื่อนนักเรียนอีกคนยังได้ให้ข้อมูลอีกว่า “เด็กชายอับดุลชอบแกล้งยืนขวางทางเดิน ชกหน้าอก เตะขา บีบคอ ผลักตนเพื่อให้ชนกับคนอื่น และผลักให้ล้ม” รวมทั้งบังฮูเซ็น ซึ่งเป็นนักการภารโรงได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กชายอับดุลว่า “เด็กชายอับดุลเป็นนักเรียนที่ชอบหาเรื่องคนอื่นในโรงเรียนอยู่เป็นประจำ โดยชอบรังแกผู้อื่นด้วยการเตะ ตบ ตี ชก บีบคอ และผลัก”

นายhusman อาชายของเด็กชายอับดุลกล่าวถึงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของหลานชายว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างเสี่ยงอันเนื่องมาจากการซึมซับและรับรู้เหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ สังเกตได้จากการที่หลานชายเริ่มต่อวงจรไฟฟ้าด้วยแบตเตอรี่ ซึ่งเป็นการเลียนแบบการลอบวางระเบิดของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่ปรากฏตามข่าวถึงแม้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับแสดงพฤติกรรมการรังแกของเด็กชายอับดุลในโรงเรียนอย่างชัดเจนสักเท่าใดนักในปัจจุบัน แต่ถือว่ามีความเสี่ยงมากสำหรับในอนาคตที่เด็กชายอับดุลจะนำวิธีการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการรังแกเพื่อนในโรงเรียน หรือนำมาใช้ในการเล่นในชีวิตประจำวันของเขา อาจจะนำมาสู่เหตุการณ์สะเทือนขวัญได้ ดังนั้นทางครอบครัวได้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการเบื้องต้นโดยการดูแลอย่างใกล้ชิดและพยายามสอดแทรกแนวคิดอิสลามแก่เด็กชายอับดุล เช่น อิสลามได้ให้สิทธิและเสรีภาพแก่มนุษย์ในการดูแลรักษาชีวิตและทรัพย์สิน จึงไม่เป็นที่อนุญาตให้ทำการละเมิดทรัพย์สินและทำร้ายกัน ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ทรงกำหนดการลงโทษผู้ที่ละเมิดผู้อื่นโดยมิชอบด้วยผลแห่งการละเมิดอย่างเดียวกัน คือ ถ้าทำร้ายคนอื่นจนถึงแก่ชีวิตก็ให้ชดใช้ชีวิตนั้นด้วยชีวิตของตนเอง ตาก็ให้ชดใช้ด้วยตา จมูกด้วยจมูก หูก็ด้วยหู และฟันก็ด้วยฟัน หากทำให้เกิดบาดเจ็บก็ต้องชดใช้เท่าที่สามารถจะทำให้ผู้ละเมิดมีบาดเจ็บแผลเย็บเดียวกันโดยไม่เกินเลย นอกจากนี้การละเมิดหรือการรังแกผู้อื่นโดยการทำร้ายร่างกายจนถึงขั้นมีบาดเจ็บถือเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามสั่งห้ามโดยเด็ดขาด หากว่าผลแห่งการทำร้ายร่างกายนั้นถึงขั้นเสียชีวิตก็เท่ากับว่าผู้นั้นได้ฆาตกรรมผู้อื่นซึ่งเป็นบาปใหญ่อันดับที่สองในศาสนาอิสลามรองจากการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กชายอับดุลยังถูกติดตามอย่างใกล้ชิดจากทั้งพ่อแม่และอาชาย ซึ่งความใกล้ชิดในการอบรมดูแล

เอาใจใส่ต่อเด็กชายอับดุลเป็นวิธีการเบื้องต้นที่ทางครอบครัวนำมาใช้ในการป้องกันมิให้เด็กชายอับดุลมีพฤติกรรมรุนแรงโดยการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน รวมทั้งครอบครัวมีการติดต่อกับทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามพฤติกรรมของเด็กชายอับดุล หากมีปัญหาทางโรงเรียนจะโทรศัพท์มาแจ้งกับทางบ้านของเด็กชายอับดุล

นายอนุমানกล่าวถึงเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ว่ามีผลต่อบรรดาเด็ก ๆ ในพื้นที่อย่างแน่นอน โดยมีตัวอย่างพฤติกรรมของเด็กชายอับดุลที่เปลี่ยนไปเมื่อรับรู้วิธีการก่อเหตุความรุนแรง การรับรู้เหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่มีทั้งที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ซึ่งค่อนข้างรายงานข่าวที่ขัดต่อการรับรู้ของคนในพื้นที่เป็นอย่างมาก รวมไปถึงการรับรู้จากคนในพื้นที่ด้วยตนเอง ส่วนบรรดาเด็ก ๆ จะได้รับการแนะนำในเรื่องที่ดีและไม่ดีหากได้รับรู้เรื่องราวจากคนในครอบครัว แต่หากได้รับรู้จากคนอื่นที่ไม่ได้มีการอบรมสั่งสอนให้เด็กแยกแยะผิดชอบชั่วดีได้ย่อมเป็นเรื่องน่าเป็นห่วง เพราะอาจส่งผลกระทบต่อการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือส่งผลต่อพฤติกรรมมารรังแกผู้อื่นของเด็กเหล่านั้นได้

นายอนุमान ยังกล่าวสรุปทั้งท้ายว่า การรังแกกันของนักเรียนถือเป็นความรุนแรงและเรื่องที่น่ากลัวสำหรับเด็ก เด็กที่มีพฤติกรรมรังแกคนอื่นเป็นประจำอาจโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีนิสัยเป็นอันตรายต่อบุคคลรอบข้าง อีกทั้งเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการรังแกอย่างต่อเนื่องอาจกลายเป็นคนที่มีปมในใจและกลายเป็นคนหนีปัญหาในท้ายที่สุด การนำเสนอเรื่องราวของความรุนแรงผ่านสื่อหรือแม้กระทั่งการพูดคุยในประเด็นปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ควรให้ข้อคิดแก่บรรดาเด็ก ๆ หากพวกเขาได้ยินหรือกำลังรับรู้อยู่ ทั้งนี้การเล็งดูจากครอบครัวก็ถือเป็นเรื่องสำคัญ และผู้ปกครองจำเป็นต้องประสานและรับฟังข้อคิดเห็นจากทางโรงเรียนเพื่อช่วยกันแก้ไขหากเด็กมีพฤติกรรมชอบรังแกผู้อื่น ทั้งนี้การจะบอกว่ากฎระเบียบของโรงเรียนที่มีความเข้มงวดส่งผลต่อพฤติกรรมมารรังแกของเด็กหรือไม่อย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปนิสัยส่วนตัวของเด็ก

กรณีศึกษาที่ 2: เด็กหญิงฮาซียะห์

เด็กหญิงฮาซียะห์ อายุ 10 ปี ทั้งพ่อและแม่มีอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวต้องออกหาลูกค้าทุกวัน จนไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนเด็กหญิงฮาซียะห์สักเท่าใดนัก ต้องฝากให้ปู่ย่าและญาติ ๆ ช่วยกันอบรมเลี้ยงดู โดยแม่ของเด็กหญิงฮาซียะห์ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่า ตนและสามีต้องออกจากบ้านแต่เช้าตรู่และกลับบ้านตอนดึกทุกวันเพื่อออกไปหาลูกค้าและส่งสินค้าทั้งในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา ซึ่งถือว่ามีความบกพร่องในการให้เวลากับลูกได้ไม่เต็มที่ ไม่มีโอกาสได้พูดคุยกับเด็กหญิงฮาซียะห์มากเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยเกี่ยวกับการเรียนในโรงเรียน การปฏิบัติศาสนกิจ และพฤติกรรมทั่ว ๆ ไป จากการพูดคุยกับปู่และย่าของเด็กหญิงฮาซียะห์ทำให้ทราบว่าเด็กหญิงฮาซียะห์มีนิสัยชอบเก็บกด ชอบอยู่คนเดียว มีอารมณ์ฉุนเฉียว โมโหง่าย และชอบเล่นกับเพื่อนและญาติพี่น้องด้วยวิธีการที่รุนแรง เช่น เล่นเป็นตำรวจหญิงต่อสู้กับผู้ร้าย และเล่นเป็นนางร้ายตบตีแกล้งแฟน เป็นต้น

พฤติกรรมมารรังแกคนอื่นของเด็กหญิงฮาซียะห์แสดงออกในรูปแบบของการทำร้ายร่างกายเพื่อน ไม่ว่าจะเป็นการผลัก การหยิก การตบตี และการขว้างสิ่งของใส่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทำร้ายอารมณ์ความรู้สึกของเพื่อนด้วยเช่นกัน เช่น การล้อเลียนจุดด้อย การล้อเลียนชื่อพ่อแม่ การล้อเลียนอาชีพพ่อแม่ และการล้อเลียนรูปร่างหน้าตา เป็นต้น เด็กหญิงฮาซียะห์ได้เล่าถึงเหตุการณ์การรังแกเพื่อนที่รุนแรงที่สุดว่า “เคยแอบตามคนที่เพื่อนในกลุ่มเกลียดชังหน้าไปเข้าห้องน้ำบริเวณหลังอาคารเรียน แล้วมีการฉีดยาเข้าไปในห้องน้ำจนทำให้เขาเปียกทั้งตัว หลังจากนั้นเพื่อนในกลุ่มก็ช่วยกันตบตี ดึงผม และรุมกระแทก” ซึ่งมีนักเรียนพบเห็นเหตุการณ์ดังกล่าว แต่ไม่กล้าที่จะช่วยเหลือหรือห้ามปรามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว เนื่องจากกลัวว่าตนเองอาจถูกเด็กหญิงฮาซียะห์ทำร้ายร่างกาย นอกจากนี้เด็กหญิงฮาซียะห์ยังชวนนักเรียนที่ถูกรังแกว่าห้ามนำเรื่องนี้ไปฟ้องครู ห้ามเล่าให้พ่อแม่ผู้ปกครองฟัง และห้ามเล่าให้เพื่อนคนอื่น ๆ ฟังเช่นกัน ถ้ามีใครถามว่าบาดแผลหรือเสื้อผ้าเปียกเกิดจากสาเหตุใดให้ตอบว่าเดินหกล้มในห้องน้ำ มิฉะนั้นจะถูกทำร้ายร่างกายทุกวัน

จากการพูดคุยกับนักเรียนที่เคยถูกเด็กหญิงฮาซียะห์รังแกเป็นประจำ ทำให้ทราบว่า “เด็กหญิงฮาซียะห์ชอบพูดจาล้อเลียนว่าตนเป็นลูกไม่มีพ่อ ตัวดำ และเตี้ย บางครั้งก็เข้ามาหยิกแก้ม และผลักให้หกล้ม” เพื่อนอีกคนให้ข้อมูลว่า “เด็กหญิงฮาซียะห์มักเข้ามากัดกันและขัดขวางการเล่นของเพื่อนๆ มักผลักให้หกล้ม และถลอกกระโปรง” นอกจากนี้ยังมีนักเรียนบางคนให้ข้อมูลว่า “เด็กหญิงฮาซียะห์ชอบรังแกเพื่อนเป็นประจำทุกวัน โดยส่วนใหญ่จะเลือกรังแกคนที่ไม่ทางสู้หรือโต้ตอบ ซึ่งทุกครั้งที่มีการรังแกก็ไม่มีใครกล้าไปฟ้องครูประจำชั้นหรือครูฝ่ายปกครอง เพราะกลัวว่าจะถูกเด็กหญิงฮาซียะห์รังแกมากขึ้น รวมทั้งเพื่อนๆ คนอื่นๆ ก็ไม่กล้าที่จะเข้าช่วยเหลือคนที่ถูกเด็กหญิงฮาซียะห์รังแกหรือนำเรื่องที่เกิดขึ้นไปบอกครู เพราะกลัวจะถูกเด็กหญิงฮาซียะห์เลือกเป็นเหยื่อรายต่อไปสำหรับการรังแก”

จากการสอบถามพ่อแม่และปู่ย่าของเด็กหญิงฮาซียะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมมารังแกที่โรงเรียนทำให้ทราบว่าทุกคนไม่เคยรู้มาก่อนว่าเด็กหญิงฮาซียะห์ชอบไปรังแกเพื่อนที่โรงเรียน เพราะทางโรงเรียนไม่ได้แจ้งให้ทางผู้ปกครองทราบแต่อย่างใด แต่ทางครอบครัวก็สันนิษฐานหรือคาดเดาได้ว่าเด็กหญิงฮาซียะห์น่าจะมีพฤติกรรมมารังแกบ้าง แต่ไม่เคยคาดคิดว่าจะมีพฤติกรรมมารังแกมากน้อยขนาดไหน และจากการพูดคุยกับครูประจำชั้นทำให้ได้ข้อมูลว่า “ตนเองก็ไม่ทราบว่านักเรียนจะมีพฤติกรรมมารังแกกัน เนื่องจากไม่มีเพื่อนนักเรียนคนใดมาฟ้องครูเลย”

นอกจากนี้เด็กหญิงฮาซียะห์ยังได้ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวว่า “พ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจตนเองสักเท่าใด เอาแต่ทำงานหนักทุกวัน ทำให้ตนเองอยู่กับปู่ย่า ทำให้ตนเองรู้สึกขาดความอบอุ่น และมีความคับข้องใจตลอดเวลา” เมื่อสอบถามเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียนทำให้ทราบว่า ในโรงเรียนมีกฎระเบียบที่เข้มงวดอยู่แล้ว แต่ขึ้นอยู่กับว่าเราจะพยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องแสดงให้คนอื่นได้รับรู้ว่าเรามีพลังอำนาจ รู้สึกเกรงกลัวเรา และไม่กล้านำเรื่องที่เรำทำไปฟ้องครู ส่วนสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่นั้นเด็กหญิงฮาซียะห์ไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับข่าวคราวของเหตุการณ์มากนัก และไม่เข้าใจด้วยว่ามันคืออะไรและส่งผลกระทบอย่างไร

กรณีศึกษาที่ 3: เด็กหญิงอามีนะ

เด็กหญิงอามีนะ อายุ 8 ปี เติบโตมากับการเลี้ยงดูของคุณย่าเนื่องจากพ่อต้องทำงานเป็นช่างก่อสร้างและแม่ต้องค้าขายในตลาดสด จึงไม่มีเวลาดูแลเลี้ยงดูเด็กหญิงอามีนะเท่าที่ควร จนกระทั่งเมื่อเด็กหญิงอามีนะต้องเข้าโรงเรียน พ่อแม่จึงรับเด็กหญิงอามีนะกลับมาเลี้ยงดูเอง แต่ยังคงอาศัยอยู่กับแม่เป็นส่วนใหญ่ โดยที่พ่อนั้นยังไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการเลี้ยงดูเด็กหญิงอามีนะได้เต็มที่เช่นเดิม จากการสอบถามแม่ของเด็กหญิงอามีนะเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงอามีนะที่ผ่านมาว่า ตนและสามีมีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและความบกพร่องในการให้เวลากับลูกได้ไม่เต็มที่ โดยอาศัยสิ่งของและเงินเป็นหลักในการแสดงออกถึงความรักและความห่วงใยของความเป็นพ่อเป็นแม่ ซึ่งส่งผลให้เด็กหญิงอามีนามีนิสัยก้าวร้าวและไม่ค่อยเชื่อฟังตน และตนสังเกตว่าสิ่งที่ลูกสาวต้องการนั้นไม่ใช่สิ่งของที่ตนจัดหาให้แต่อย่างใด เมื่อส่งลูกเข้าโรงเรียนจึงพบว่าหลายครั้งที่ลูกของตนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและชอบไปรังแกคนอื่นอยู่เสมอ

นอกจากนี้เด็กหญิงอามีนะยังเล่าอีกว่าตนเองชอบที่เรียกร้องความสนใจเนื่องจากไม่มีเพื่อนที่เล่นด้วย โดยการแสดงออกด้วยคำพูดที่หยาบคายและก้าวร้าว เช่น การด่าทอเพื่อน การล้อเลียนรูปร่างผิวพรรณ และการขว้างสิ่งของ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะรังแกเพื่อนในช่วงเวลาพักเล่นและเวลาพักเที่ยง และจากการสอบถามนักเรียนในห้องของเด็กหญิงอามีนะต่างก็ตอบตรงกันว่า ในช่วงเวลาพักเล่นและเวลาพักเที่ยงเพื่อน ๆ ในห้องมักจะเล่นกันอย่างสนุกสนาน ในขณะที่เด็กหญิงอามีนะไม่มีใครต้องการเล่นด้วยเนื่องจากเป็นเด็กที่ชอบรังแกคนอื่น จนทำให้เด็กหญิงอามีนะโกรธและมักที่จะด่าเพื่อนที่ไม่ยอมเล่นด้วย รวมทั้งมีการล้อเลียนว่า “อิด้า” หรือ “อิดี้” หรือ “อิด่วน” และบางครั้งเขาก็ขว้างสิ่งของจนทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ โดยเด็กหญิงอามีนะได้เล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์การรังแกที่ตนเองต้องถูกครูประจำชั้นลงโทษและถูกโรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาโรงเรียนว่า “ครั้งหนึ่งเคยเอาก้อนหินขว้างใส่หัวเพื่อน ทำให้เพื่อนหัวแตกมีเลือดออก”

จากการพูดคุยกับนักเรียนที่เคยถูกเด็กหญิงอามีนะรังแกเป็นประจำ ซึ่งได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ตนถูกเด็กหญิงอามีนะรังแกเป็นประจำเกือบทุกวัน วันละหลาย ๆ ครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการล้อเลียนรูปร่างของตน ซึ่งตนเป็นคนตัว

เล็กและตัวดำ หรือล้อเลียนอาชีพพ่อแม่ ซึ่งประกอบอาชีพเก็บขยะและรับซื้อของเก่า และบางครั้งก็มีการทำร้ายร่างกาย เช่น การหยิกแกล้ม การดึงผ้าคลุมผม และการผลักให้ล้ม เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ตนเองจะถูกเด็กหญิงอามีนารังแกในห้องเรียนในช่วงเวลาที่ครูไม่อยู่ในห้องและในสนามเด็กเล่น” ในขณะที่เหยื่ออีกรายของเด็กหญิงอามีนาได้ให้ข้อมูลอีกว่า “เด็กหญิงอามีนาชอบรังแกเราทุกวัน ทั้งการล้อเลียนชื่อพ่อชื่อแม่ ล้อเลียนรูปร่างหน้าตาว่า ดำอ้วนหรือจิ้มโบ้ หยิกและย้อย นอกจากนี้เด็กหญิงอามีนาหมักมีการกีดกันไม่ให้เพื่อนเล่นกันตน ทำให้ตนรู้สึกโมโหและโกรธมาก จนบางครั้งตนได้มีการโต้ตอบบ้าง แต่ทุกครั้งที่มีโต้ตอบ ตนก็จะถูกเด็กหญิงอามีนาถ่มน้ำลายแถมตบมากขึ้นและรุนแรงขึ้น”

จากการสอบถามเด็กหญิงอามีนาและเพื่อนร่วมชั้นเกี่ยวกับกฎระเบียบของห้องเรียนและในโรงเรียนว่ามีความเข้มงวดกวดขันมากน้อยเพียงใด ซึ่งได้รับคำตอบในลักษณะที่สอดคล้องกันว่า ในโรงเรียนมีกฎระเบียบที่เข้มงวดกวดขันมาก รวมทั้งมีบทลงโทษที่ชัดเจน เช่น การแต่งกายจะต้องถูกต้องตามกฎระเบียบทุกประการ ในเวลาเรียนห้ามไม่ให้นักเรียนเล่น และห้ามนักเรียนออกนอกบริเวณห้องเรียนไม่ว่ากรณีใด ๆ เป็นต้น จนทำให้นักเรียนบางคนรู้สึกกดดัน คับข้องใจ และอึดอัดใจ ซึ่งนักเรียนที่เคยทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนมักจะถูกโรงเรียนดำเนินการลงโทษตามที่ระบุไว้ทุกประการ

นางอานิตายังกล่าวอีกว่าเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมมารังแกของเด็กหญิงอามีนามากนัก เนื่องจากพฤติกรรมมารังแกผู้อื่นที่เกิดขึ้นน่าจะมาจากการเลี้ยงดูแบบตามใจและใช้เงินหรือสิ่งของเป็นหลักมากกว่าการให้เวลา ซึ่งที่ผ่านมาตนรับรู้เหตุการณ์ผ่านสื่อและบุคคลในพื้นที่ แต่หากมีลูกอยู่ด้วยก็จะแนะนำในเรื่องดังกล่าวโดยอาศัยความถูกต้องและวิธีการแก้ปัญหาแบบสันติวิธีเข้าช่วย นอกจากนี้นางอานิตามองว่าการที่โรงเรียนมีกฎระเบียบเข้มงวดมากจนเกินไป ส่งผลให้เด็กที่ถูกเลี้ยงดูมาแบบตามใจอย่างเด็กหญิงอามีนาเกิดความอึดอัดและปรับตัวไม่ได้ จึงอาจถูกทำโทษเนื่องจากทำผิดกฎระเบียบโรงเรียนมากกว่านักเรียนคนอื่น ซึ่งการถูกลงโทษเป็นประจำนำมาสู่การตกเป็นเป้าสายตาของเพื่อนนักเรียนคนอื่นและอาจนำมาสู่การรังแกนักเรียนที่มองดูหรือหัวเราะตอนถูกทำโทษ ซึ่งนางอานิตามองว่าทางโรงเรียนควรปรับบทลงโทษโดยคำนึงถึงเบื้องหลังของนักเรียนแต่ละคนด้วย

นอกจากนี้นางอานิตายังมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมมารังแกผู้อื่นของนักเรียนว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่ายในโรงเรียนที่มีอาจป้องกันหรือแก้ไขให้หมดไปได้ในเร็ววัน แต่ทั้งนี้แนวทางในการลดความรุนแรงของการรังแกกันเชิงสร้างสรรค์ควรถูกนำมาใช้ เช่น การให้นักเรียนเรียนรู้การแบ่งปัน เป็นต้น ทั้งนี้การที่นักเรียนแต่ละคนมีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน โรงเรียนและผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องแบ่งปันข้อมูลแก่กัน เพื่อนำมาสู่วิธีการแก้ไขพฤติกรรมมารังแกกันของนักเรียนให้ถูกวิธีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่สามารถควบคุมได้ เช่น สภาพชุมชนหรือเหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องสร้างวิธีการแยกแยะให้เกิดขึ้นกับเด็กให้ได้ พร้อมทั้งส่งเสริมและสร้างทางเลือกโดยการฝึกให้เด็กแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธี

กรณีศึกษาที่ 4: เด็กชายอานิฟ

เด็กชายอานิฟ มีอายุ 12 ปี เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีร่างกายใหญ่โต แข็งแรง และชอบรังแกคนอื่นในโรงเรียนเป็นประจำเมื่อมีโอกาส พ่อของเด็กชายอานิฟประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้าง ส่วนแม่ประกอบอาชีพค้าขาย เด็กชายอานิฟเติบโตมากับการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มักจะมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งและใช้ความรุนแรงต่อกันเป็นประจำ ทั้งด้วยคำพูดและการกระทำ เด็กชายอานิฟรับรู้และเห็นภาพของความรุนแรงมาอย่างต่อเนื่องและเห็นถึงความเหี้ยมของคนที่แข็งแรง เมื่อเด็กชายอานิฟทำผิดมักจะถูกพ่อแม่ทำโทษอย่างรุนแรง เช่น การตีด้วยไม้แขวนเสื้อ ไม้กวาด และไม้ไผ่ เป็นต้น มากกว่าการสอบถามว่าทำไมถึงทำแบบนั้น และไม่เคยได้รับการอธิบายว่าผิดเพราะอะไร หรือแม้กระทั่งการทะเลาะกันของพ่อแม่ในหลายครั้งก็มาลงที่เด็กชายอานิฟ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดคำหยาบ เมื่อถามถึงแล้วเด็กชายอานิฟก็ไม่ได้ขอความรุนแรงแต่ที่ผ่านมาเด็กชายอานิฟเห็นวิธีการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงมาโดยตลอด และคิดว่าเป็นวิธีการที่ตรงใจที่สุดที่จะจัดการเมื่อมีปัญหาหรือไม่ชอบใครที่โรงเรียน

การมาอยู่โรงเรียนของเด็กชายอานิฟต้องประสบปัญหาหลายประการเนื่องจากครอบครัวที่มีปัญหาอยู่แล้ว และเมื่อมีปัญหาที่โรงเรียนก็ยิ่งเป็นการเพิ่มปัญหาเข้าไปอีก เด็กชายอานิฟบอกว่าตนไม่กลัวครูในโรงเรียน ไม่กลัวการถูกทำโทษ ตนมักจะฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนบ่อย เช่น หินออกนอกโรงเรียน เอาเสื้อไว้นอกกางเกง รังแกคนที่ตนไม่ชอบหรืออ่อนแอกว่า แม้ว่าจะถูกครูทำโทษก็ไม่ได้รู้สึกอะไร และที่สำคัญตนได้รับการยกย่องจากเพื่อนให้เป็นหัวหน้ากลุ่มที่ตนสามารถสั่งอะไรใครก็ได้ ตอนพักเที่ยงเด็กชายอานิฟจะชวนเพื่อนในกลุ่มไปยืนตามระเบียบเพื่อคอยขัดขวางนักเรียนคนอื่นที่เดินไปมา เพื่อทำการหาเรื่องและชกต่อยหรือบีบคั้นนักเรียนคนอื่นดังกล่าวยกย่องให้ เมื่อตนไปสนามกีฬา ก็มักจะไปแย่งอุปกรณ์กีฬาจากคนอื่นเป็นประจำ แม้เด็กชายอานิฟจะรู้ตัวดีว่าคนที่ถูกรังแกจะไม่ชอบตน และเด็กชายอานิฟบอกว่าตนจะหลีกเลี่ยงการแสดงพฤติกรรมรังแกเพื่อนคนอื่นเมื่ออยู่ต่อหน้าครู และจะรังแกคนอื่นทุกครั้งที่มีโอกาส ถ้าเป็นนักเรียนชายก็มักไปทำร้ายร่างกาย แต่ถ้าเพื่อนนักเรียนหญิงตนและเพื่อนๆ มักไปล้อเลียนสีผิว อาชีพพ่อแม่ หรือการเอาสิ่งของไปซ่อน

จากการสัมภาษณ์เด็กชายอานิฟเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะของการรังแกเพื่อน เด็กชายอานิฟให้คำตอบว่า ตนชอบพูดล้อเลียนผู้อื่นว่า อีดำปากเปิด อีเห็ดเถ่าถ่าน อีมืดสนิท อีโครตดำ อ้วนดำ เตี้ยดำ บางครั้งก็ชวนเพื่อนในกลุ่มไปล้อเลียนคนอื่นไปทั่ว ไม่ว่าจะเป็นล้อชื่อพ่อแม่ ล้อรูปร่างหน้าตา เช่น เตี้ย ดำ อ้วน จมโบ้ หยิก และย้อย เป็นต้น ไอ้ซีแอ้ ไอ้ซีแพ้ เด็กไม่มีพ่อ เด็กไม่มีแม่ นอกจากนี้มักชวนเพื่อนไปกีดกันไม่ให้คนอื่นคบเหี่ยวที่เรานั้นได้ ไม่ให้คนอื่นเล่น และมีให้ทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม รวมทั้งเคยรังแกคนอื่นโดยการเอากางเกงของเพื่อนที่กำลังอยู่ในห้องน้ำ ทำให้เขาต้องออกมาทั้งที่ไม่มีกางเกงใส่ หรือเอาน้ำสะอาดเข้าไปในห้องน้ำ ทำให้เพื่อนต้องเปียกไปทั้งตัว และบางครั้งก็ถูกล็อกประตูห้องน้ำ จนไม่สามารถออกมาได้ และจากการสอบถามเพื่อนในกลุ่มของเด็กชายอานิฟทำให้ทราบอีกว่า เด็กชายอานิฟเคยชักชวนเพื่อนในกลุ่มไปเขียนข้อความไว้ห้องน้ำ ซึ่งบางข้อความเป็นคำที่ไม่สุภาพ น่ารังเกียจ และอุบารวาท ซึ่งเป็นการเขียนเพื่อตำหนิ ใส่ร้าย ระบายอารมณ์ความรู้สึก และการทำทนาย ซึ่งบางข้อความได้ระบุชื่อเหยื่อไว้อย่างชัดเจน ทำให้เหยื่อคนนั้นถูกเพื่อนคนอื่น ๆ ล้อเลียน

นอกจากนี้ยังมีเพื่อนอีกบางส่วนของเด็กชายอานิฟได้ให้ข้อมูลว่า “เคยร่วมกับเด็กชายอานิฟไปแกล้งเพื่อนบริเวณโรงอาหารของโรงเรียน โดยการแซงคิวซื้ออาหาร แหย่โต๊ะรับประทานอาหาร การแกล้งกีดกันไม่ให้เพื่อนมีที่นั่งในการรับประทานอาหาร โดยการแกล้งบอกว่า ที่นั่งไม่ว่าง มีคนจองแล้ว” และเพื่อนอีกคนกล่าวว่า “...เด็กชายอานิฟเคยแหย่กับข้าวในจานและแหย่น้ำดื่มของเพื่อน แปะหมากฝรั่งบนเก้าอี้ และการแหย่อาหารที่เพื่อนเพิ่งซื้อมา รวมทั้งมีการทำร้ายร่างกาย เช่น การผลักหน้าอกให้ออกนอกแถว ตบหัว ตบไหล่ และบีบข้อมือ เป็นต้น ซึ่งนักเรียนที่ถูกรังแกก็ไม่ได้มีการตอบโต้แต่อย่างใด อันเนื่องจากความหวาดกลัว”

จากการพูดคุยกับเพื่อนนักเรียนของเด็กชายอานิฟทำให้ทราบว่า เด็กชายอานิฟเป็นที่ทำตัวเป็นหัวโจกประจำห้องเรียนหรือประจำโรงเรียนก็ได้ เด็กชายอานิฟชอบรังแกเพื่อน ๆ และนักเรียนคนอื่นในโรงเรียนทุกวัน แต่ก็ไม่เคยมีใครกล้าทำเรื่องที่ถูกรังแกไปฟ้องครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และพ่อแม่ของตน เนื่องจากมีความกลัวจะถูกเด็กชายอานิฟกลับมารังแกหรือแกล้งในแบบที่รุนแรงมากขึ้น ตามที่เด็กชายอานิฟได้ข่มขู่เหยื่อของเขาทุกคนว่า “ถ้าเขาถูกทำโทษ เขาจะกลับมาแกล้งแค้นให้เจ็บสาหัส” จนทำให้นักเรียนคนอื่น ๆ คิดว่าการรังแกเพื่อนสามารถทำได้ และทุกครั้งที่ยังไม่โดนลงโทษ นอกจากนี้ยังมีนักเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ยอมเข้าร่วมกลุ่มของเด็กชายอานิฟ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีการมอบสิ่งของหรือขนมแก่หัวหน้าแก๊งค์ (เด็กชายอานิฟ) ทุกวัน มิเช่นนั้นจะถูกขับออกจากกลุ่ม และจะถูกรังแกอีกด้วย ดังนั้นถ้าใครไม่ยอมถูกเด็กชายอานิฟรังแกก็ต้องพยายามหลีกเลี่ยงโดยการนำขนมหรือสิ่งของมอบให้แก่เด็กชายอานิฟ

จากการสัมภาษณ์เหยื่อของเด็กชายอานิฟทำให้ได้ข้อมูลว่า “เด็กชายอานิฟและสมาชิกในกลุ่มมักชอบเดินวนเวียนไปทั่ว ทั้งในบริเวณห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร และสนามเด็กเล่น เพื่อมองหาเหยื่อที่จะเข้าไปรังแกหรือมาขอรับขนมหรือสิ่งของจากนักเรียนที่ไม่อยากถูกเด็กชายอานิฟรังแก จนสร้างเอือมระอา สร้างความรำคาญ สร้างเดือดร้อน สร้างความวิตกกังวล และหวาดผวากับนักเรียนไปทั่ว” ในขณะที่เพื่อนอีกบางส่วนกล่าวว่า “แก๊งค์หรือกลุ่มของเด็กชายอานิฟมักเข้ามารังแกและรบกวนการเล่นของเพื่อน ๆ ในกลุ่มของตนเป็นประจำ ไม่ว่ากลุ่มจะหลีกเลี่ยงไป

เล่นในส่วนใดหรือบริเวณใดของโรงเรียน กลุ่มของเขาก็ชอบตามมารบกวนตลอดเวลา จนเพื่อนในกลุ่มไม่พอใจ และต้องคอยจ้องมองและระมัดระวังอยู่ตลอดเวลาว่ากลุ่มของเด็กชายอาณิจะเข้ามาแกล้งอีกหรือไม่” ซึ่งการรังแกของเด็กชายอาณิจะจบลงเมื่อเหยื่อของการรังแกแสดงออกถึงการยอมแพ้หรือยอมจำนน เช่น ร้องไห้ วิ่งหนี หลีกเลี้ยง หรือแม้กระทั่งการไปฟ้องครู แต่ทั้งนี้ก็เป็นเพียงการจบการรังแกเพียงชั่วคราวเท่านั้น

นอกจากนี้ครูประจำชั้นของเด็กชายอาณิได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ตนเองรู้อยู่เสมอว่าเด็กชายอาณิเป็นนักเรียนที่มีนิสัยเกเร ชอบรังแกนักเรียนไปทั่ว และชอบข่มขู่ให้เพื่อนนักเรียนมอบสิ่งของและขนมอยู่เป็นประจำ เพราะมีนักเรียนมาฟ้องจำนวนมากและบ่อยครั้ง แต่เมื่อตนได้ตักเตือนเด็กชายอาณิมาแล้ว 3 ครั้ง หลังจากนั้นก็ไม่เคยมีนักเรียนคนใดมาฟ้องตนว่าถูกเด็กชายอาณิรังแกอีก ซึ่งตนก็ไม่เชื่อว่าเด็กชายอาณิจะเลิกนิสัยเกเรและรังแกเพื่อนได้ แต่คิดว่าไม่มีนักเรียนคนใดกล้าที่จะมาฟ้องครู เนื่องจากถูกเด็กชายอาณิข่มขู่จนทำให้นักเรียนเกิดอาการเกรงกลัวว่าจะถูกเด็กชายอาณิรังแกอีก

เมื่อถามเด็กชายอาณิว่าเคยถูกเพื่อนรังแกมั๊ย เด็กชายอาณิบอกว่าตอนตนเข้ามาโรงเรียนใหม่ๆ มักถูกรุ่นพี่หรือคนที่แข็งแรงกว่ารังแกเป็นประจำ ตนเองรู้สึกไม่ชอบและร้องไห้บ่อย เมื่อนำเรื่องไปฟ้องครูก็มักจะได้รับการปลอบใจโดยคนที่มารังแกไม่ได้ลดการรังแกลงเลย ตนได้เรียนรู้ว่าคนที่รังแกคนอื่นมักไม่ถูกคนอื่นรังแก ตนจึงเริ่มรังแกคนอื่นเรื่อยมา โดยครั้งแรกเริ่มจากการรังแกเหยื่อประจำโรงเรียนก่อนและขยายไปยังกลุ่มคนอื่นหรือนักเรียนที่ตนไม่ชอบ และหากคนไหนต่อสู้นั้นจะให้เพื่อนในกลุ่มมุดทำร้ายและหากนำเรื่องไปฟ้องครูก็จะหาเรื่องมาทำร้ายเพื่อเป็นการขู่ไปในตัว

เมื่อสอบถามเด็กชายอาณิเกี่ยวกับกฎระเบียบในโรงเรียนและสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ ทำให้ได้คำตอบว่า เขาไม่เคยเกรงกลัวกับกฎระเบียบที่เข้มงวดกวดขันของโรงเรียนเลย เพราะทุกครั้งที่เขาทำผิดในกรณีใดก็ตามหรือแม้แต่ทำผิดเพราะไปรังแกผู้อื่น เขาก็ไม่เคยถูกลงโทษจากครูประจำชั้นหรือจากโรงเรียนแม้แต่ครั้งเดียว อย่างมากก็แค่โดนครูตักเตือนเพียง 3 ครั้งเท่านั้น นอกจากนี้เด็กชายอาณิยังกล่าวอีกว่าเขาได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จากข่าวทางโทรทัศน์และจากการพูดคุยของผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชน โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านในชุมชนของตนหรือเกิดกับญาติพี่น้องของตน ชาวบ้านได้รับเจ็บแสบสาหัส ชาวบ้านต้องพิการ ชาวบ้านบางคนต้องเสียชีวิต และชาวบ้านบางคนก็สูญหายหาตัวไม่เจอมาหลายปี ตนเองก็รู้สึกสงสารครอบครัวคนที่เป็นอย่างนั้นเหมือนกัน และยังมารับรู้ว่าญาติพี่น้องของตนต้องเสียชีวิตเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบก็ยังทำให้เด็กชายอาณิรู้สึกไม่พอใจ และมีความรู้สึกเคียดแค้นผู้ที่มาก่อเหตุดังกล่าว จนบางครั้งตนก็ระบายความแค้นโดยการแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวและรังแกเพื่อนทั้งในชุมชนและในโรงเรียนเป็นประจำ

นอกจากนี้เด็กชายอาณิยังให้ข้อมูลอีกว่าตนเองมีความรู้สึกสนุกสนานมากเมื่ออยู่ในโรงเรียนและมีความสุขมากขึ้นเมื่อได้รังแกคนอื่น แต่เมื่อตนเองต้องกลับมาที่บ้าน ตนเองกลับเป็นผู้ถูกกระทำที่ตนรู้สึกไม่ชอบและอยากหนีไปให้ไกลๆ ทั้งนี้เนื่องจากว่าการอยู่ที่โรงเรียนตนรู้สึกมีอำนาจ เป็นหัวหน้า อยากสั่งอะไรเพื่อนก็ได้ทั้งนั้น แต่เมื่ออยู่ที่บ้านกลับมีความรู้สึกหดหู่ ต้องรับรู้ถึงการทะเลาะตบตีของพ่อแม่ และบางครั้งตนเองก็ถูกพ่อแม่ทำโทษด้วยเช่นกัน จนคิดว่าบ้านมีแต่ความโหดร้ายทารุณ

กรณีศึกษาที่ 5: เด็กหญิงลาติพะฮ

เด็กหญิงลาติพะฮ ปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และจบการศึกษาระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเช่นกัน ทั้งพ่อและแม่ของเด็กหญิงลาติพะฮประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน โดยเด็กหญิงลาติพะฮมาจากครอบครัวที่มีปัญหาและพ่อแม่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องศาสนาเท่าไร และมักจะตามใจลูกในทุกๆ เรื่อง จากการที่เด็กหญิงลาติพะฮถูกเลี้ยงดูแบบตามใจจนเคยชิน จนทำให้เด็กหญิงลาติพะฮมีนิสัยเกเร ระบาย และชอบรังแกเพื่อนเป็นประจำ ซึ่งเด็กหญิงลาติพะฮได้เล่าถึงวิธีการที่ตนเคยรังแกคนอื่นให้ฟังว่า “ตนมักจะเลือกไปรังแกเพื่อน

ที่ตัวเล็กกว่า อ่อนแอกว่า และที่มีรูปร่างไม่สมประกอบ โดยส่วนใหญ่จะรังแกทางวาจาโดยการล้อเลียนรูปร่างหน้าตา เช่น อีเตี้ย อีอ้วน และอีไม่จิ้มฟัน เป็นต้น การล้อเลียนผิวพรรณ เช่น อีดำ อีเผือก และอีถ่าน เป็นต้น และล้อเลียนรูปร่างที่ไม่สมประกอบ เช่น ตาเหล่ ขาเป้ และปากเบี้ยว เป็นต้น นอกจากเคยรังแกเพื่อนทางร่างกาย เช่น การตบหัว ผลัก การดึงเก้าอี้ให้ตกจากเก้าอี้ และหยิก เป็นต้น รวมทั้งมีการพูดข่มขู่และพูดทำร้ายเพื่อน"

เด็กหญิงลาติพะฮะ มักอาศัยช่วงเวลาพักเที่ยงและพักเล่นเพื่อเข้าไปรังแกคนอื่นทั่วบริเวณในโรงเรียน และบางครั้งก็มักจะยืนอยู่ตรงบริเวณทางเดิน เพื่อแก่งแย่งชิงทางเดินไม่ให้เพื่อนในโรงเรียนที่ตนต้องการรังแกเดินผ่านไปได้ หรือบางครั้งแก่งแย่งเดินให้เพื่อนเดินมาชนและกระทบกระทั่งตน เพื่อที่จะตนเองจะได้ตอบโต้โดยการผลักหน้าอก หยิก ดึงผ้าคลุม ตบ ตี บีบคอ และผลักให้ล้ม พร้อมพูดแบบหาเรื่องว่า "เดินอย่างไร หาเรื่องใช้ไหม อย่างนี้ก็สวยแหละสิ" จนทำให้เหยื่อของการรังแกต้องร้องไห้เป็นประจำ เหยื่อของเด็กหญิงลาติพะฮะมักจะเป็นรุ่นน้องหรือรุ่นเดียวกันที่ไม่ค่อยจะสู้คนมากกว่าจะเป็นรุ่นพี่ และมักจะเลือกคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อนหรือไม่ได้อยู่เป็นกลุ่ม ทั้งนี้ไม่สนใจว่าเหยื่อที่ถูกรังแกจะเป็นเพื่อนนักเรียนผู้ชายหรือผู้หญิง แต่วันไหนที่ไม่มีใครเดินผ่านมาตรงบริเวณที่ตนคอยดักรออยู่ก็จะชวนเพื่อนในกลุ่มไปเดินหาเรื่องรังแกนักเรียนคนอื่น ทั้งการไปรบกวนการเล่นหรือการทำกิจกรรมของคนอื่น การพูดทำร้ายให้เพื่อนโกรธและอับอายขายหน้า และแย่งอุปกรณ์การเล่นหรือแย่งอุปกรณ์กีฬา และหากฝ่ายตรงข้ามไม่พอใจก็จะแสดงออกโดยการข่มขู่ให้กลัวพร้อมทั้งบีบข้อมือหรือแขนอย่างแรง จนกระทั่งเหยื่อต้องกล่าวคำว่า ขอโทษ ยอมแพ้ และไม่กล้าต่อต้านอีก หรือเหยื่อบางรายก็นั่งร้องไห้ หรือวิ่งหนี แต่ก็ไม่เพื่อนนักเรียนคนใดกล้าที่ไปฟ้องครูประจำชั้นหรือครูฝ่ายปกครองของโรงเรียน เนื่องจากกลัวคำข่มขู่ของกลุ่มเด็กหญิงลาติพะฮะที่มักขู่ว่า ถ้าตนและเพื่อนถูกครูลงโทษอย่างไร ตนก็จะกลับแก้แค้นคนนั้นให้สาสมและหนักกว่าที่ลูกลงโทษหลายเท่า

นอกจากนี้เด็กหญิงลาติพะฮะยังให้ข้อมูลอีกว่า นอกจากตนถูกเลี้ยงดูแบบตามใจแล้ว ตนยังมีประสบการณ์พบเห็นพ่อแม่และญาติพี่น้องทะเลาะตบตีกันบ่อยครั้ง จนทำให้ตนรู้สึกเอือมระอากับเหตุการณ์เหล่านั้นและมีความคิดว่าทุกครั้งที่มีพ่อแม่และญาติพี่น้องมีปัญหาแก่มักจะแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการที่รุนแรงเสมอ และเมื่อสอบถามเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียนทำให้คำตอบว่า ในห้องเรียนมีกฎระเบียบที่เข้มงวดมากจนทำให้ตนรู้สึกอึดอัดใจ เพราะตนเองไม่สามารถกระทำกฎระเบียบเหล่านั้นได้ และต้องพยายามหาวิธีการหลีกเลี่ยงอยู่เสมอ เช่น ให้ส่งการบ้านตรงเวลา มิฉะนั้นต้องล้างห้องน้ำ ไม่ให้เล่นในห้องเรียนมิฉะนั้นจะถูกวิ่งรอบสนาม 5 รอบ ไม่ให้กินขนมในเวลาเรียนและในห้องเรียนมิฉะนั้นจะถูกตี และไม่ให้ส่งเสียงดังมิฉะนั้นจะถูกคาบไม้บรรทัด เป็นต้น รวมทั้งการสอบถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ เด็กหญิงลาติพะฮะให้คำตอบว่า ตนก็ได้รับรู้ข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงจากการพูดคุยของพ่อแม่และญาติพี่น้องและข่าวจากโทรทัศน์ ซึ่งตนคิดว่าผู้ก่อเหตุเป็นผู้ที่มีจิตใจโหดเหี้ยมอำมหิต และตนเองก็รู้สึกหดหู่ ขัดข้องใจ และเคียดแค้นผู้ก่อเหตุ และสงสารชาวบ้านตาตาๆ ที่ประสบเหตุ จนบางครั้งตนเองก็นำเรื่องที่รับรู้ดังกล่าวไปพูดคุยสนทนากับเพื่อน ๆ ในกลุ่มเสมอ ซึ่งเพื่อน ๆ ก็มีความรู้สึกต่อเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ไม่ต่างกับตนมากนัก

นางฮาซานะห์ คุณแม่ของเด็กหญิงลาติพะฮะให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ตนเองไม่เคยรับรู้มาก่อนเลยว่าเด็กหญิงลาติพะฮะจะมีนิสัยเกราะและชอบรังแกเพื่อนนักเรียนอยู่เสมอ เพราะทางโรงเรียนก็ไม่แจ้งให้ทราบ และเมื่ออยู่ที่บ้านเด็กหญิงลาติพะฮะจะมีนิสัยเรียบร้อย เชื่อฟังพ่อแม่ และเป็นเด็กที่น่ารักของญาติ ๆ ทุกคน จนทำให้พ่อแม่และญาติ ๆ ตามใจเด็กหญิงลาติพะฮะทุกอย่าง นอกจากนี้ครูประจำชั้นของเด็กหญิงลาติพะฮะยังกล่าวอีกว่า ตนเองก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าเด็กหญิงลาติพะฮะจะมีนิสัยเกราะและชอบรังแกเพื่อนนักเรียน เนื่องจากไม่เคยมีเพื่อนนักเรียนคนใดมาฟ้องครู เท่าที่สังเกตจะพบว่าเด็กหญิงลาติพะฮะเป็นคนที่มีนิสัยร่าเริง และชอบเล่นสนุกสนาน และเมื่อพูดถึงกฎระเบียบในห้องเรียน ครูประจำชั้นของเด็กหญิงลาติพะฮะกล่าวว่า โดยส่วนใหญ่ก็เป็นกฎระเบียบทั่ว ๆ ไปที่นักเรียนทุกชั้นในโรงเรียนต้องร่วมกันกำหนดขึ้นมา เพื่อเป็นการควบคุมความเรียบร้อยในห้องเรียนและควบคุมระเบียบวินัยของนักเรียน รวมทั้งกฎระเบียบของโรงเรียนก็เช่นเดียวกันก็ไม่ต่างกับกฎระเบียบของโรงเรียนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือพฤติกรรมมารรังแกของนักเรียนน้อยมาก

กรณีศึกษาที่ 6: เด็กชายอับดุลเลาะ เด็กชายอาลัม และเด็กชายซาฟีอี (แก๊งค์สไปเดอร์แมน)

เด็กชายอับดุลเลาะ มีอายุ 13 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งพ่อและแม่มีอาชีพกรีดยางและทำสวนผลไม้ ซึ่งเป็นเด็กชายที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และมักถูกพ่อแม่ทำโทษด้วยวิธีการที่รุนแรงอยู่เสมอ และพ่อแม่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องศาสนาสักเท่าไรและไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศานนน้อยมาก และพ่อแม่มักจะเลี้ยงดูเด็กชายอับดุลเลาะแบบปล่อยปละละเลย และไม่คอยสนใจพฤติกรรม การแสดงออก และความเป็นอยู่ของเด็กชายอับดุลเลาะ จนทำให้เด็กชายอับดุลเลาะกลายเป็นเด็กที่มีนิสัยเกเรและชอบรังแกเพื่อนเป็นประจำ ซึ่งเด็กชายอับดุลเลาะได้เล่าถึงรูปแบบวิธีการที่ตนไปรังแกคนอื่นให้ฟังว่า “ผมมักไปรังแกเพื่อนที่ตัวเล็กกว่าหรืออ่อนแอกว่า โดยการเตะกัน ตบหัว ผลัก และหยิก พร้อมทั้งพูดทำทนายว่า “ต่อยกันไหม ไอ้ลูกแะ” ซึ่งเพื่อนคนนั้นมีความหวาดกลัวที่จะรับคำท้าทาย ผมเลยชอบรังแกเขามากกว่าคนอื่น ๆ” ในขณะที่นักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อจากการรังแกของเด็กชายอับดุลเลาะส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนที่มีปมด้อยทางด้านร่างกายหรือเป็นคนตัวเล็กกว่า เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้ไม่เคยตอบโต้หรือไปฟ้องครู เพราะเกรงกลัวคำข่มขู่ของเด็กชายอับดุลเลาะ ซึ่งในกลุ่มของเด็กชายอับดุลเลาะจะมีเพื่อนอีกสองคนที่มักตระเวนเพื่อรังแกคนอื่นในโรงเรียนเมื่ออยู่นอกสายตาคู คือ เด็กชายอาลัมและเด็กชายซาฟีอี ซึ่งทั้งสามคนได้รวมกันเพื่อรังแกผู้อื่นมานานแล้วและเพื่อป้องกันไม่ให้คนอื่นมารังแกกลุ่มของตนด้วยเช่นกัน โดยตั้งชื่อแก๊งค์ของตนว่า “แก๊งค์สไปเดอร์แมน”

เด็กชายอาลัม มีอายุ 13 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เช่นเดียวกันเด็กชายอับดุลเลาะ แต่เด็กชายอาลัมมาจากครอบครัวที่พ่อแม่เสียชีวิตในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ปัจจุบันต้องอาศัยอยู่กับป้าซึ่งมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งเด็กชายอาลัมได้เล่าถึงลักษณะการรังแกของเขาและกลุ่มว่า เขามักอาศัยช่วงเวลาพักเล่นหรือพักเที่ยงเพื่อคอยหาเรื่องรังแกคนอื่นตรงบริเวณทางเดินด้วยวิธีการแก้งยีนขวางทางเดินเพื่อให้เพื่อนในโรงเรียนที่ตนต้องการรังแกเดินมาชน หลังจากนั้นเด็กชายอาลัมก็ตอบโต้โดยการชกหน้าอก เตะขา บีบคอ และผลักให้ล้ม พร้อมพูดแบบหาเรื่องว่า “เดินอย่างไร หาเรื่องใช่ไหม อย่างนี้ก็สวยแหละสิ” จนทำให้เหยื่อของการรังแกไม่กล้าโต้ตอบแต่อย่างใด เหยื่อของเด็กชายอาลัมส่วนใหญ่จะเป็นรุ่นน้องหรือรุ่นเดียวกันที่ไม่ค่อยจะสู้คน และมักจะเลือกคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อนหรือเลือกนักเรียนที่เดินมาคนเดียว แต่ถ้าวินไหนไม่มีใครเดินผ่านมาตรงบริเวณที่ตนคอยดักรออยู่ก็มักจะชวนเพื่อนอีก 2 คน คือ เด็กชายอับดุลเลาะ และเด็กชายซาฟีอี ไปเดินหาเรื่องรังแกนักเรียนคนอื่นทั่วทั้งบริเวณโรงเรียน ทั้งการพูดจา การด่าว่า การล้อเลียนในลักษณะต่าง ๆ การพูดทำต้อย และการแย่งอุปกรณ์กีฬา เป็นต้น และหากฝ่ายตรงข้ามไม่พอใจก็จะมีการทำต้อย และจบลงด้วยการที่ตนเป็นฝ่ายกระทำทุกครั้ง

ในขณะที่เด็กชายซาฟีอี มีอายุเพียง 12 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เช่นเดียวกันเด็กชายทั้งสองคน ซึ่งเด็กชายซาฟีอี เป็นคนที่มีรูปร่างใหญ่โต มาจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน แล้วพ่อและแม่ต่างไปมีครอบครัวใหม่ ปัจจุบันเด็กชายซาฟีอีต้องอาศัยอยู่กับแม่ ซึ่งประกอบอาชีพกรีดยางและทำสวนผลไม้ และเด็กชายซาฟีอีก็กล่าวว่า ตนได้เข้าร่วมกลุ่มกับเด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอาลัม เนื่องจากก่อนหน้านี้ตนอยู่คนเดียวมารังแกเป็นประจำ แต่หลังจากเข้ากลุ่มแล้วก็ไม่มีการล้ามารังแกตนอีกเลย โดยส่วนตัวแล้วเด็กชายซาฟีอีไม่ชอบไปรังแกคนอื่น เพราะเข้าใจดีว่าการที่ถูกคนอื่นรังแกแล้วรู้สึกอย่างไร แต่เพื่อความอยู่รอดและความปลอดภัยของตนเอง ตนเลยต้องไปร่วมรังแกผู้อื่นด้วย

นอกจากนี้เด็กชายอับดุลเลาะ เด็กชายอาลัม และเด็กชายซาฟีอี มักไปหาเรื่องรังแกนักเรียนหญิงด้วยเช่นกัน โดยไม่สนใจว่าบริเวณนั้นจะเป็นเขตของนักเรียนหญิง เช่น บริเวณห้องน้ำหรือที่อาบน้ำละหมาด โดยจะไปแอบมองผู้หญิงเวลาถอดผ้าคลุมผม และเมื่อโดนจับได้ผู้หญิงจะร้องกรีดกรีดเสียงดังสร้างความพอใจให้กับทั้งสามคน และบ่อยครั้งเหมือนกันที่จะรังแกนักเรียนหญิงด้วยวิธีการดึงผ้าคลุมผมออกจนนำมาสู่การร้องให้อีกเช่นกัน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแก

กรณีศึกษาที่ 1: เด็กหญิงชลวานี

เด็กหญิงชลวานี เด็กนักเรียนอายุ 10 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกิดและโตในจังหวัดปัตตานี เด็กหญิงชลวานีเป็นเด็กที่มีรูปร่างค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับเด็กรุ่นราวคราวเดียวกัน จนเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นเด็กที่มีความอ่อนแอ ส่วนใหญ่ชอบอยู่คนเดียวอย่างสันโดษและมีเพื่อนที่เล่นด้วยไม่มากนัก ด้วยเหตุนี้เองอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กหญิงชลวานีมักตกเป็นเหยื่อของการรังแกจากนักเรียนคนอื่นเป็นประจำทั้งด้วยการกระทำ คำพูด หรือการกีดกันไม่ให้เข้าทำงานกลุ่ม ซึ่งนักเรียนบางส่วนที่ชอบมารังแกเด็กหญิงชลวานีนี้นั้นก็มีนักเรียนผู้ชายรวมอยู่ด้วยเช่นกัน ปัจจุบันเด็กหญิงชลวานีมีพ่อแม่มาส่งและมารับที่โรงเรียนเป็นประจำทุกวัน พ่อแม่ของเด็กหญิงชลวานีอยู่ด้วยกันและทั้งคู่ประกอบอาชีพรับราชการในพื้นที่เขตอำเภอเมืองปัตตานี

จากการพูดคุยกับเด็กหญิงชลวานีเกี่ยวกับการเลี้ยงดูของพ่อแม่ทำให้ทราบว่า พ่อแม่ได้เฝ้าดูและให้ข้อคิดแก่เด็กหญิงชลวานีเป็นประจำ เนื่องจากเด็กหญิงชลวานีมีรูปร่างค่อนข้างเล็กและมักถูกเพื่อนรังแกอยู่เสมอ ดังนั้นต้องมีความอดทนอดกลั้น ไม่ควรตอบโต้เพื่อนที่มารังแกหรือเพื่อนที่ทำไม่ดีกับเรา แต่ควรหาวิธีการหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกเพื่อนรังแก เช่น อยู่กับเพื่อนจำนวนมาก ๆ และอยู่ใกล้กับครูให้มากที่สุด เป็นต้น นอกจากนี้พ่อแม่ยังให้ข้อคิดและข้อเตือนใจอีกว่า เด็กหญิงชลวานีเองก็ไม่ควรไปทำอะไรใครหรือไปรังแกคนอื่นแต่ให้ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า เพื่อนที่มีความพร้อมทางด้านทรัพย์สินน้อยกว่าเรา เมื่อมาโรงเรียนชลวานีมักมีอุปกรณ์ในการเรียนที่ครบและทันสมัยสวยงามมากกว่าคนอื่น ๆ เนื่องจากพ่อแม่มีฐานะค่อนข้างดี แม้เด็กหญิงชลวานีจะแบ่งปันสิ่งของต่างๆ กับเพื่อนในโรงเรียนเสมอ แต่เด็กหญิงชลวานีบอกว่าตนจะให้เฉพาะคนที่ไม่มารังแกตนหรือเป็นเพื่อนที่ดีกับตนเท่านั้นและมีบางครั้งเช่นกันที่ตนไปช่วยคนที่กำลังถูกรังแกโดยการร่วมตัวกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

ในกรณีที่เด็กหญิงชลวานีทำผิด เด็กหญิงชลวานีบอกว่าพ่อแม่จะใช้เหตุผลมากกว่าการทำโทษ และพ่อแม่จะลงโทษนานๆ ครั้ง โดยเฉพาะในกรณีที่เด็กหญิงชลวานีทำผิดอย่างรุนแรงและทำผิดซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง และส่วนใหญ่มักจะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยวิธีการใช้กำลังหรือวิธีการที่ใช้ความรุนแรง ส่วนคำหยาบคายนั้นพ่อแม่ไม่เคยใช้กับตนและห้ามตนพูดอย่างเด็ดขาดไม่ว่าจะกับใครก็ตาม เด็กหญิงชลวานีบอกว่าวิธีการรุนแรงเป็นสิ่งที่ไม่ดี หลายครั้งที่ตนเห็นเพื่อนโดนพ่อแม่ตีเมื่อทำผิดแล้วมานั่งร้องไห้เสียใจ ตนเองก็รู้สึกไม่ดีเช่นกัน สงสารเพื่อน ส่วนตอนอยู่โรงเรียนนั้นเด็กหญิงชลวานีบอกว่าตนเองไม่มีปัญหาอะไรกับกฎระเบียบของโรงเรียน และพร้อมจะทำตามกฎระเบียบได้ทุกข้อ แต่ก็รู้สึกไม่ชอบเหมือนกันที่มีคนอื่นมารังแกเราบ่อย แต่มักไม่โดนครูทำโทษหรือทำโทษเพียงเบาๆ เท่านั้น เช่น การว่ากล่าวตักเตือน และการเก็บขยะ เป็นต้น และอีกไม่นานเพื่อนนักเรียนคนนั้นก็กลับมารังแกเราอีกและเป็นคนเดิมๆ ด้วยวิธีการเดิมๆ เมื่อถูกถามถึงความรู้สึกภายในและสิ่งที่อยากได้ตอบกลับเมื่อถูกคนอื่นรังแก ชลวานีตอบออกมาด้วยท่าทางจริงจังและสื่อถึงความรู้สึกจริงภายในแต่ไม่สามารถทำได้จริงๆว่า “รู้สึกโมโห โกรธแค้น และอยากที่จะทำร้ายร่างกายเขาให้บาดเจ็บสาหัสและพิการ เพื่อจะได้ไม่โดนรังแกคนอื่นอีก” ทั้งนี้อยากให้ครูลงโทษคนที่มารังแกให้หนักเพื่อจะได้หลาบจำไม่มารังแกตนเองอีก

จากการซักถามเพื่อนของเด็กหญิงชลวานีทำให้ทราบเพิ่มเติมว่า ทุกครั้งที่เด็กหญิงชลวานีถูกเพื่อนรังแก มักจะมีการเสริมและนักร้องไห้ และเพื่อนคนดังกล่าวยังพูดระบายออกอีกว่า “ตนเองก็ถูกเพื่อนคนอื่นรังแกเหมือนกัน เช่น การผลักให้ตนหกล้ม โดนดึงผ้าคลุมผม การกีดกันไม่ให้เพื่อนคนอื่นมาเล่นด้วย หยิก บีบคอ ยืนขวางทางเดิน เอาสิ่งของขว้างใส่ เดินชน ดึงเก้าอี้ให้หกล้ม ถลกกระโปรง ตบไหล่ และตบหลัง และนำรองเท้าไปชน เป็นต้น ทำให้ตนรู้สึกโกรธแค้นเพื่อนคนนั้นมาก บางครั้งอยากที่จะแค้นและโต้ตอบ แต่ก็ไม่กล้า ซึ่งที่ทำได้คือการสาปแช่งให้เขาตายไปเลย จะได้ไม่ต้องมารังแกอีก” อันส่งผลให้นักเรียนที่ถูกรังแกส่วนใหญ่ต่างมี

อาการหวาดผวา วิตกกังวล และเครียดว่าจะถูกรังแกอีกเมื่อไร และทุกครั้งที่ถูกรังแกก็ไม่กล้าที่บอกใคร ไม่ว่าจะเป็นครูประจำชั้นหรือพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะกลัวจะถูกรังแกมากกว่าเดิม

เด็กหญิงชัลวานีกล่าวถึงคนที่มารังแกตนว่า นักเรียนที่ชอบมารังแกส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนที่มีรูปร่างร่างกายที่ใหญ่โตกว่า แข็งแรงกว่า หรือมีเพื่อนมากกว่าตน เด็กที่มารังแกมักเป็นเด็กที่พูดจาไม่เพราะ และชอบไปหาเรื่องรังแกคนอื่นในโรงเรียนเป็นประจำ โดยจะใช้ช่วงเวลาที่ไม่มีครูอยู่เพื่อรังแกคนอื่น และมักจะเลือกสถานที่ที่ห่างไกลจากสายตาครู เช่น ตอนเช้าแถวซื้ออาหาร ห้องน้ำ สนามกีฬา ห้องละหมาด และที่ตนโดนรังแกบ่อยมักเป็นสนามเด็กเล่นของโรงเรียนซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้ชายที่มารังแกโดยการโยนก้อนหินใส่ ดึงผ้าคลุมผม หรือการด่าทอรูปร่างหน้าตาของตน แต่ถ้าเป็นนักเรียนหญิงนั้นมักจะโดนรังแกด้วยคำนิทาหรือการปล่อยข่าวลือมากกว่า ทั้งนี้หลายครั้งที่ตนโดนรังแกโดยการเอารองเท้าซ่อนจนต้องกลับบ้านเท้าเปล่า หรือการเอาขยะมาใส่ในกระเป๋าหนังสือ หลายครั้งที่การรังแกมักจบลงด้วยการที่ตนร้องไห้หรือซึมเศร้า ชัลวานีบอกว่าตนจะมีเพื่อนเล่นที่มักถูกรังแกเหมือนกันจึงมารวมกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือกันเมื่อถูกคนอื่นมารังแก

ด้วยวิธีการแก้ปัญหาการถูกเพื่อนรังแกด้วยการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือของเด็กหญิงชัลวานีดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้เด็กหญิงชัลวานีและเพื่อน ๆ ในกลุ่มถูกรังแกลดลงแต่ไม่ได้หมดไปซะทีเดียว เพราะนักเรียนที่มารังแกมักมากันเป็นกลุ่มและเพื่อนในกลุ่มของตนไม่มีใครสามารถสู้ได้จึงต้องยอมให้ถูกรังแกและจบลงที่การร้องไห้ เมื่อถูกถามว่าจะจัดการคนที่มารังแกอย่างไรถ้าทำได้ เด็กหญิงชัลวานีบอกว่าอยากเอาระเบิดมาปาหรือเอาปืนมายิงให้ตาย ซึ่งผู้วิจัยได้ถามต่อไปว่า ไปได้ความคิดแบบนี้มาจากไหน คำตอบที่น่าคิดที่ได้กลับมา คือ เด็กหญิงชัลวานีบอกว่าตนได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ตลอดทั้งการวางระเบิด การยิงกันเพื่อให้อีกฝ่ายเสียชีวิต ข่าวสารที่เด็กหญิงชัลวานีรับรู้ส่วนมากจะได้รับจากข่าวทางโทรทัศน์และการพูดคุยกับเพื่อน ๆ ถึงอย่างไรก็ตามเด็กหญิงชัลวานีบอกว่าตนก็ไม่ชอบเรื่องการใช้กำลังและการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพราะเพื่อนบางคนต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวจากเหตุการณ์ความไม่สงบดังกล่าว เช่น พ่อถูกยิงเสียชีวิต แม้ถูกทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ถึงแม้ว่าตนอยากจะทำแบบนั้นกับคนที่มารังแกด้วยก็ตาม แต่ก็อยากให้เหตุการณ์สงบโดยเร็วที่สุด

จากการพูดคุยกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เด็กหญิงชัลวานีและเพื่อน ๆ ถูกเพื่อนนักเรียนรังแกเป็นประจำนั้นกลับได้รับคำตอบว่า เด็กหญิงชัลวานีและเพื่อน ๆ ไม่เคยเล่าเหตุการณ์ดังกล่าวให้ฟังเลย แต่ส่วนใหญ่จะเห็นเด็กหญิงชัลวานีวิ่งมาเล่นอยู่ใกล้ ๆ ครูเป็นประจำ และบางครั้งก็เห็นเด็กหญิงชัลวานีนั่งร้องไห้ เมื่อครูถามหาสาเหตุ เด็กหญิงชัลวานีก็ไม่ตอบว่าร้องไห้ทำไม และเมื่อถามเพื่อน ๆ ว่าเด็กหญิงชัลวานีร้องไห้ทำไม เพื่อน ๆ ก็จะตอบว่า “ไม่ทราบ”

นอกจากนี้จากการสอบถามคุณพ่อและคุณแม่ก็ได้รับคำตอบเช่นเดียวกันว่า เด็กหญิงชัลวานีไม่เคยเล่าเรื่องหรือนำเรื่องที่ตนถูกเพื่อนในห้องเรียนและในโรงเรียนรังแกมาบอก จนทำให้ตนคิดไปเองเด็กหญิงชัลวานีอยู่ในโรงเรียนคงมีความสุขดี และอยู่อย่างปลอดภัย

กรณีศึกษาที่ 2: เด็กชายชัลมาน

เด็กชายชัลมานมีอายุ 9 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นน้องชายของเด็กหญิงชัลวานี และอาศัยอยู่กับพ่อแม่เช่นเดียวกับเด็กหญิงชัลวานีและมักจะมาโรงเรียนพร้อมกันเป็นประจำทุกวัน เด็กชายชัลมานบอกว่าวิธีการเลี้ยงดูตนจะคล้ายกับพี่สาว ทั้งการอบรม การขัดเกลา แต่สิ่งที่ตนได้รับมากกว่าคือของเล่นและสิ่งของอื่น ๆ เนื่องจากตนเป็นลูกคนสุดท้องและได้รับการตามใจมากกว่าพี่ ส่วนความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ของเด็กชายชัลมานก็ไม่แตกต่างกับความรู้สึกของเด็กหญิงชัลวานีมากนัก เด็กชายชัลมานไม่ชอบการทำโทษด้วยวิธีการที่รุนแรงถึงแม้ว่าตนจะทำผิดก็ตาม

เด็กชายซัลมานรู้สึกไม่ชอบกับกฎระเบียบบางข้อของทางโรงเรียน โดยเฉพาะการจำกัดจำนวนของเล่นที่นักเรียนพาของเล่นมาโรงเรียน เพราะเด็กชายซัลมานมีของเล่นมากอยากพามาเล่นที่โรงเรียน ซึ่งกฎระเบียบข้อนี้เมื่อสอบถามไปยังครูในโรงเรียน จึงทราบว่านักเรียนมักเอาของเล่นมาอวดกันและเกิดการขโมยหรือแย่งของเล่นกันเป็นประจำ เด็กชายซัลมานกล่าวอีกว่าของเล่นของตนนั้นมีหลายชนิดและเพื่อนชอบมาขอเล่นด้วย ตนเองรู้สึกภูมิใจที่มีของเล่นมากกว่าคนอื่น รู้สึกว่ามีอำนาจหรือควบคุมคนอื่นได้เวลาที่มีของเล่น เมื่อถามถึงว่าเคยถูกรังแกบ้างไหม เด็กชายซัลมานกล่าวว่า ตนมักถูกเพื่อนแย่งของเล่นประจำ หรือยืมไปเล่นแล้วไม่คืน เมื่อทวงถามก็มักถูกทำร้ายร่างกายกลับมาทั้งการเตะและการต่อยหรือแม้กระทั่งการทำให้เป็นไม่รู้และปฏิเสธว่าไม่ได้ยืมของเล่นไป นอกจากนี้เวลาตนไม่อยู่และวางของเล่นไว้ที่โต๊ะในห้องเรียน ของเล่นมักถูกขโมยเป็นประจำ ตนมักจะร้องไห้และไปฟ้องครูจนบางครั้งได้รับของเล่นคืนและครูบอกให้พาของเล่นมานิดเดียวพอพร้อมกับทำโทษคนที่ขโมย แต่แล้วหลังเลิกเรียนตนมักจะถูกคนที่โดนทำโทษมาทำร้ายตนบ่อยครั้งและขู่จะห้ามไปฟ้องครูอีกมิเช่นนั้นจะถูกทำร้ายมากขึ้นกว่าเดิม แต่อย่างไร เด็กชายซัลมานยังคงยืนยันที่จะพาของเล่นมาโรงเรียนเหมือนดังที่เคยเป็นมาแม้ว่าครูจะห้ามแล้วก็ตาม

จากการพูดคุยกับเด็กชายซัลมานเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เคยถูกเพื่อนรังแก ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า “เคยถูกเพื่อนรังแกตอนเข้าห้องน้ำ โดยการนำทางเงที่พาตัวไปบนประตูลอดน้ำไปซ่อน จนต้องออกมาในที่ที่ไม่มีทางเง ทำให้รู้สึกอับอายและโกรธที่ถูกแกล้งแบบนั้น บางครั้งก็ถูกเพื่อนสาธิตน้ำเข้ามาในห้องน้ำ ทำให้ต้องเปียกไปทั้งตัว และบางครั้งก็ถูกล็อกประตูลอดน้ำ จนไม่สามารถออกมาได้ ต้องร้องตะโกนให้คนอื่นช่วย ทำให้รู้สึกโมโหและแค้นโกรธแค้นมาก นอกจากนั้นยังละ พนักงานรักษาความปลอดภัยประจำโรงเรียนยังให้ข้อมูลว่า เคยไปช่วยนักเรียนที่ถูกแกล้งสาธิตน้ำในห้องน้ำจนเปียก ที่ถูกล็อกประตูลอดน้ำแล้วร้องตะโกนขอความช่วยเหลือ ร้องตะโกนโวยวายว่าถูกเพื่อนแกล้ง และถูกขโมยทางเง ซึ่งทุกคนน่าจะสารมา

เด็กชายซัลมานบอกว่าคนที่มารังแกตนมักเป็นคนที่ตัวโตกว่าหรืออายุมากกว่า และเป็นคนที่ไม่ค่อยมีของเล่นเนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเงินจะซื้อให้ เมื่อเห็นของเล่นของตนจึงเกิดความอยากได้ ตนไม่สามารถสู้คนที่มารังแกได้ และเก็บความเจ็บช้ำใจเอาไว้หากเป็นไปได้ก็อยากทำร้ายกลับเช่นกันพร้อมทั้งกล่าวว่า “...ตนเองถูกเพื่อนมารังแกเป็นประจำ จนทำให้รู้สึกเจ็บใจ รู้สึกโมโห แค้นแค้นมาก บางครั้งก็ร้องไห้ เศร้าซึม บางครั้งก็เคยชักชวนเพื่อน ๆ ไปแกล้งแค้นและโต้ตอบ แต่ก็ไม่มีเพื่อนคนใดกล้าพอที่จะทำเช่นนั้นได้ สุดท้ายก็ต้องยอมรับสภาพการถูกรังแกต่อไป” เมื่อถูกเพื่อนรังแกมากเข้าและไม่รู้จะทำอย่างไรจึงร้องไห้ และมักจะอยู่ในสถานที่ที่ไม่ห่างจากสายตาคูเพื่อป้องกันไม่ให้คนอื่นมารังแกตน เช่น เวลาพักเที่ยงหลังจากกินข้าวตนมักมาวิ่งเล่นหรือมานั่งเล่นของเล่นใกล้ๆ กับห้องพักรูมากกว่าจะไปที่สนามกีฬาหรือลานกิจกรรมเหมือนนักเรียนคนอื่น ๆ พร้อมกันนี้เด็กชายซัลมานยังบอกอีกว่ามีบ้างเหมือนกันที่ตนเคยรังแกคนอื่น โดยเฉพาะเหยื่อของการรังแกประจำโรงเรียน ทั้งๆ ที่รู้สึกสงสารแต่ต้องการสื่อถึงอำนาจบางอย่างไปยังคนที่ชอบรังแกตนได้รับรู้ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ระดับและความถี่ที่ตนถูกรังแกลดลงไปได้บ้าง อย่างน้อยๆ ก็ในช่วงเวลาที่ตนไปรังแกคนอื่นซึ่งเลือกคนที่ตนมั่นใจว่าจะไม่ถูกตอบโต้กลับอย่างแน่นอน

เมื่อถามถึงเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่มีการกระทำความรุนแรงต่อกัน เด็กชายซัลมานกล่าวว่าตนได้รับรู้ข่าวสารเหล่านี้ผ่านทางทีวีและเพื่อนในโรงเรียนซึ่งมาจากชุมชนที่มีปัญหาเหตุการณ์ความรุนแรงเล่าให้ตนฟัง ตนเข้าใจดีว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดีเนื่องจากพ่อแม่จะคอยชี้แนะตลอดเกี่ยวกับเหตุการณ์ในพื้นที่ ซึ่งเด็กชายซัลมานบอกว่าบ้านของตนอยู่ในเมืองเรื่องแบบนั้นเกิดขึ้นไม่บ่อยแต่ที่บ้านของเพื่อนเกิดขึ้นเป็นประจำ ประมาณเดือนละหลาย ๆ ครั้ง และเวลาถูกเพื่อนรังแกหนักๆ และครูไม่สามารถช่วยตนได้ เด็กชายซัลมานเคยคิดที่จะเอาปืนมายิงคนที่มารังแกให้ตายไปเหมือนกับที่รับรู้ในสื่อ แต่ความจริงแล้วคงไม่สามารถทำได้

กรณีศึกษาที่ 3: เด็กชายบีดิน

เด็กชายบีดิน นักเรียนอายุ 13 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เด็กชายบีดินอาศัยกับพ่อแม่ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและค้าขาย เด็กชายบีดินเรียนอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้นานตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเรื่อยมาจนเข้าต่อระดับมัธยมศึกษา จึงรู้จักเพื่อนและครูอาจารย์ในโรงเรียนเป็นอย่างดี เมื่ออยู่ที่บ้านพ่อแม่มักให้เด็กชายบีดินช่วยงานบ้านต่างๆ และช่วยขายของบ้างเมื่อมีลูกค้ามาก พ่อแม่มักสอนให้เด็กชายบีดินช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่าและคิดให้ดีๆ ก่อนที่จะทำอะไรลงไป ทั้งนี้เมื่อเด็กชายบีดินทำความผิด ก็จะมีพ่อจะเป็นคนลงโทษด้วยการตีอย่างรุนแรง ทั้งนี้เพราะเป็นไปตามกฎระเบียบที่พ่อแม่บอกไว้ก่อนแล้ว และก่อนทำโทษพ่อจะชี้แจงเหตุผลทุกครั้ง ซึ่งเด็กชายบีดินก็ยอมรับในความผิดของตนเอง

เมื่อมาอยู่ในโรงเรียนเด็กชายบีดินก็ยังให้การยอมรับเกี่ยวกับกฎระเบียบของห้องเรียนและของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งมาตรการการลงโทษเมื่อกระทำผิด ซึ่งก็มีบ้างเหมือนกันที่เด็กชายบีดินถูกทำโทษเนื่องจากหนีออกไปเที่ยวตลาดกับเพื่อนๆ ในเวลาเรียน แต่ทั้งนี้เด็กชายบีดินรู้สึกไม่ชอบการกระทำของครูฝ่ายปกครอง ซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุมกฎระเบียบของโรงเรียน ที่มักเลือกปฏิบัติ ไม่มีความยุติธรรม โดยเฉพาะการปล่อยให้เด็กนักเรียนที่ผู้ปกครองรู้จักกับเจ้าของหรือผู้บริหารโรงเรียนไม่ถูกทำโทษทั้งที่ทำความผิดเหมือนกันตน เด็กชายบีดินบอกว่า ตนเองไม่ชอบที่ครูทำแบบนั้น ไม่ยุติธรรม ทำแบบนี้เด็กจะเกรงใจ เกรงกลัวได้ยังไง และยังกลัวเสริมอีกว่าการฟ้องครูเป็นทางเลือกหลังๆ เมื่อมีปัญหา เนื่องจากที่ผ่านมาได้รับการเลือกปฏิบัติ

เด็กชายบีดินกล่าวถึงพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนว่าเกิดขึ้นบ่อยมาก ทั้งการชกต่อย ด่าทอ เขียนข้อความด่ากัน การปล่อยข่าวลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขโมยที่มักเกิดขึ้นบ่อยในหอพัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาละหมาดที่ไม่มีใครอยู่หอพัก เด็กชายบีดินเคยมีปัญหากับนักเรียนคนหนึ่งที่ได้รับการเลี้ยงดูจากทางบ้านในลักษณะของการตามใจและปกป้องลูกทุกสถานการณ์ เด็กชายบีดินเล่าให้ฟังถึงช่วงที่มีปัญหาดังกล่าวไว้ว่า “มีเด็กนักเรียนคนหนึ่งที่มีนิสัยเกเร และชอบทำตัวเด่นเพื่อให้อื่นสนใจหรือพูดถึงวีรกรรมของเขาเป็นประจำ และมักจะแสดงออกถึงการท้าทายกฎระเบียบของโรงเรียนทั้งโดยคำพูดและการกระทำ และมักจะได้รับการปกป้องจากผู้ปกครองเป็นประจำ เนื่องจากผู้ปกครองรู้จักกับผู้บริหารโรงเรียน เมื่อกลุ่มของตนมีปัญหากับนักเรียนคนดังกล่าวผู้ปกครองของนักเรียนคนนั้นกลับทำให้เรื่องเล็กลายเป็นเรื่องใหญ่โดยไม่สนใจว่าลูกของตนทำอะไรลงไปบ้าง” ซึ่งนักเรียนคนหนึ่ง เด็กชายบีดินพูดถึงนั้นก่อนหน้านี้มักจะรังแกน้องเป็นประจำอยู่แล้ว ทั้งการด่าพ่อแม่ การล้อเลียนชื่อพ่อชื่อแม่ การกล่าวใส่ร้ายทำให้พ่อแม่ การชกหน้าอก การเตะขา การบีบคอ การผลักให้ล้ม การพูดทำคนอื่นชกต่อย การแกล้งเอาสิ่งของขว้างใส่ การเดินชน การดึงเก้าอี้ให้เพื่อนหกล้ม การตบไหล่ และการตบหลัง โดยไม่มีใครกล้าโต้ตอบจนกระทั่งล่าสุดจับได้ว่าเขาขโมยของในหอพักจนนำมาสู่การมีเรื่องดังกล่าว ซึ่งเด็กชายบีดินอยู่ร่วมในเหตุการณ์ตอนที่มีปัญหาดังกล่าว เด็กชายบีดินบอกว่าตนมีทางเลือกที่จะไม่สนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นก็ได้ แต่ที่ผ่านมามาดทนกับพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนคนนี้นานแล้ว ตนจึงบังคับให้เขาคืนของที่ขโมยไป แต่ได้รับการปฏิเสธตนจึงลงมือชกต่อยนักเรียนคนดังกล่าว แม้รู้อยู่แล้วว่าจะถูกลงโทษสถานหนักจากทางโรงเรียน รวมทั้งเด็กชายบีดินก็ถูกนักเรียนคนนั้นนำพรตพวกมาแกล้งแค้นตน จนทำให้บาดเจ็บ ไม่สามารถมาเรียนได้หลายวัน

เมื่อถามว่าการแก้ปัญหาแบบใช้ความรุนแรงแบบนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ เด็กชายบีดินบอกว่า ตนเองไม่เคยคิดอยากทำแบบนั้น แต่ที่ผ่านมานักเรียนคนนั้นรังแกคนอื่นมาโดยตลอด และเมื่อนำเรื่องฟ้องครูกลับไม่มีอะไรคืบหน้า มีหน้าขำนักเรียนคนดังกล่าวยิ่งทวีความรุนแรงและจำนวนครั้งในการรังแกคนอื่นมากยิ่งขึ้น จนทำให้ตนต้องตัดสินใจแก้ปัญหาแบบที่กล่าวมาด้วยตนเอง พร้อมกันนี้เด็กชายบีดินบอกว่าการกระทำของตนไม่ใช่การเลียนแบบใครหรือทำตามเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ แต่ที่ทำเพราะสถานการณ์บีบบังคับ ส่วนเหตุการณ์ในพื้นที่ที่เป็นอยู่ตนไม่เห็นด้วยไม่ว่าจะเป็นมาจากฝ่ายใด แม้ตนจะซึมซับและรับรู้ความรุนแรงรูปแบบต่างๆ แต่ก็ไม่เคยเห็นด้วยกับการกระทำแบบนั้น

พร้อมกันนี้เด็กชายบีตินบอกว่าการปัญหาการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนนั้นจะต้องมีความเข้าใจบริบทของโรงเรียนด้วย เช่น นักเรียนทำอะไรกัน เรื่องระหว่างนักเรียน เรื่องระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในโรงเรียน ทั้งนี้เด็กชายบีตินมองว่ากฎระเบียบของโรงเรียนจะต้องมีความเป็นธรรมต่อนักเรียนทุกคนและนักเรียนทุกคนต้องมีความเท่าเทียมเสมอภาคกัน การลงโทษนักเรียนบางคนและไม่ลงโทษนักเรียนอีกบางคนทั้งที่มีความผิดอย่างเดียวกัน จะเป็นการเอื้อให้นักเรียนที่มีนิสัยไม่ดี ขอบรังแกคนอื่นได้ใจและทำการรังแกผู้อื่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง

กรณีศึกษาที่ 4: เด็กหญิงนุริยะ

เด็กหญิงนุริยะ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเด็กที่มีพื้นเพและถิ่นกำเนิดในจังหวัดยะลา แต่ครอบครัวส่งให้มาเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งพ่อและแม่ของเด็กหญิงนุริยะเป็นครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของรัฐบาลในอำเภอแห่งหนึ่งในจังหวัดยะลา

เด็กหญิงนุริยะ เล่าให้ฟังว่าตนก็เคยโดนเพื่อนรังแกบ่อย เนื่องจากเป็นเด็กผู้หญิงที่ตัวเล็ก และทุกครั้งที่ถูกเพื่อนรังแกตนเองก็มักจะร้องไห้และไม่กล้าโต้ตอบอะไร โดยส่วนใหญ่ตนเองจะถูกรังแกโดยการถูกล้วงของขว้างใส่ ถูกเดินชน ถูกดึงเก้าอี้ให้หกล้ม ถูกถลกกระโปรง ถูกตบ ถูกดึงผ้าคลุมผม ถูกล้อเลียนทั้งชื่อพ่อชื่อแม่ และถูกกล่าวใส่ร้าย เป็นต้น นอกจากนี้เด็กหญิงนุริยะยังกล่าวอีกว่า ตนเองถูกเพื่อนกีดกันไม่ให้เพื่อนคบด้วย ถูกกีดกันไม่ให้เพื่อนเล่นด้วย และถูกกีดกันไม่ให้เพื่อนทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเป็นประจำ จนทำให้รู้สึกท้อแท้ เศร้าซึม ร้องไห้คนเดียว และคิดในใจว่า ทำไมเพื่อนถึงรังแกเราด้วย แล้วทำไมเราจึงมีนิสัยเกเร นักเรียนในโรงเรียนจะอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขไม่ได้หรือ

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานที่และช่วงเวลาที่ถูกรังแก ทำให้ได้ข้อมูลว่าส่วนใหญ่ตนจะถูกรังแกในช่วงเวลาพักเล่นและเวลาเรียนทั้งตอนเช้าและตอนเย็น โดยมากจะถูกรังแกในห้องเรียนในเวลาที่ครูไม่อยู่ และบริเวณสนามเด็กเล่นของโรงเรียน นอกจากนี้เด็กหญิงนุริยะยังกล่าวอีกว่า เพื่อนที่มารังแกตนสนใจส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่มีปัญหาครอบครัว เช่น พ่อแม่หย่าร้างกัน พ่อแม่ทะเลาะกัน และพ่อแม่ตามใจมากเกินไป เป็นต้น หรืออาจจะเพราะเพื่อนคนนั้นต้องการเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนนักเรียนหรือครูประจำชั้น หรือต้องการแสดงให้คนอื่นได้รับรู้ว่าตนเองมีพรรคพวกมากและมีอำนาจในการควบคุมคนอื่นอันส่งผลให้คนอื่นไม่กล้าที่จะรังแกเขาหรือกลับไปแก้แค้นเมื่อเขาไปรังแกคนอื่น เป็นต้น

จากการที่พ่อแม่ของเด็กหญิงนุริยะมีหน้าที่การงานที่ดีและมีระดับการศึกษาที่ดีนั้นส่งผลให้เด็กหญิงนุริยะถูกอบรมสั่งสอนให้เป็นเด็กที่ตั้งใจเรียน มีนิสัยที่เรียบร้อย และรักความสงบ โดยพ่อแม่ของเด็กหญิงนุริยะมักย้ำสอนตลอดเวลาว่า คนที่มีฉลาดไม่ควรแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่รุนแรง และควรหลีกเลี่ยงการใช้กำลังกับบุคคลอื่น รวมทั้งพ่อแม่ยังสอนว่าคนเราต้องมีความอดทนอดกลั้น ไม่ควรทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ มีปัญหาอย่างไรก็ควรหันหน้าเข้าหากันและร่วมกันแก้ปัญหา จากเหตุผลนี้เองที่ทำให้เด็กหญิงนุริยะไม่เคยนำเรื่องที่ถูกเพื่อนรังแกที่โรงเรียนไปเล่าให้พ่อแม่ฟังและนำไปฟ้องร้องครูประจำชั้นแต่อย่างใด รวมทั้งมีความเกรงกลัวว่าเพื่อนที่รังแกตนจะถูกครูลงโทษแล้วกลับมาแก้แค้นตนอีก

กรณีศึกษาที่ 5: เด็กชายฮาดี

เด็กชายฮาดี มีอายุ 12 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเด็กชายฮาดีเป็นเด็กที่มาจากอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส และได้ย้ายมาเรียนหนังสือในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองของจังหวัดปัตตานี ซึ่งได้มาพักอาศัยกับญาติที่เป็นชาวนราธิวาสซึ่งเปิดห้องเช่าและทำธุรกิจอยู่ในจังหวัดปัตตานี โดยญาติของ

เด็กชายฮาดีได้จัดห้องให้เด็กชายฮาดีพักร่วมกับลูกพี่ลูกน้องอีกสี่คนที่มาจากจากหมู่บ้านเดียวกันและกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน คือ เด็กชายมุฮัมมัด เด็กชายดณเาะ เด็กชายคอลิด และเด็กชายฮูเซน ซึ่งการอยู่ร่วมกันนั้นมีเพียงญาติที่คอยดูแลเรื่องอาหารการกินหรือข้าวปลาอาหาร ส่วนพ่อแม่ของทั้ง 5 คนจะส่งเงินและมาเยี่ยมบ้างเป็นบางครั้งคราว โดยเด็กกลุ่มนี้จะไปโรงเรียนพร้อมกันเป็นประจำทุกวัน และมักจะอยู่ด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และเล่นด้วยกันตลอดเวลา ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถป้องกันไม่ให้นักเรียนคนอื่นมารังแกพวกเขาได้ และเมื่อมีใครโดนรังแกก็จะนำเรื่องดังกล่าวมาบอกและเข้าไปช่วยเหลือเพื่อนให้หลุดพ้นจากการถูกรังแก ซึ่งเรื่องราวของเด็กทั้งห้าคนนี้สะท้อนเรื่องพฤติกรรมของการรังแกได้ในหลายมิติ ทั้งการรังแกทางร่างกาย เช่น ถูกเพื่อนแกล้งเดินชนจนหกล้ม ถูกเพื่อนผลักอก และถูกเพื่อนเตะลูกบอลถูกหน้าท้อง เป็นต้น การรังแกทางวาจา เช่น ถูกเพื่อนล้อเลียนว่าคนเป็นบ้านนอกคอกนา อยู่ห่างไกลความเจริญ อยู่ติดตะเข็บชายแดน และถูกเพื่อนล้อเลียนว่าพ่อแม่ไม่รักถูกทอดทิ้งให้มาอยู่กับญาติ เป็นต้น และการรังแกทางสังคม เช่น มีเพื่อนพยายามพูดโน้มน้าวเพื่อไม่ให้เพื่อนคนอื่นคบหาด้วยเนื่องจากเป็นคนที่ยึดมั่นบ้านเกิดรังเกียจ ต้องระเห็จเร่รอนข้ามมาเรียนในอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี และถูกกีดกันไม่ให้เพื่อนรับเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมหรือทำรายงาน เป็นต้น

จากการที่เด็กทั้ง 5 คนต้องจากบ้านมาเพื่อเรียนหนังสือในต่างจังหวัดส่งผลให้การอบรมหลังจากกลับจากโรงเรียนขาดความสมบูรณ์ เนื่องจากลำพังญาติเพียงคนเดียวไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงอย่างที่ควรจะเป็น ส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้ต้องช่วยกันปกป้องตนเองและปกป้องเพื่อนไม่ให้ถูกรังแกในโรงเรียน แต่ก็ไม่สามารถป้องกันได้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะเด็กทั้ง 5 ก็ยังถูกเป็นเหยื่อให้เพื่อนในโรงเรียนรังแกอยู่เป็นประจำ เนื่องจากเป็นคนต่างถิ่น เด็กชายฮาดีได้เล่าถึงตอนที่ตนเองเข้าห้องน้ำและถูกเพื่อนในโรงเรียนเอากางเกงไปซ่อนทำให้ออกจากห้องน้ำไม่ได้ และรู้สึกหวาดกลัวที่จะไปห้องน้ำเพียงลำพังจึงได้ชวนเด็กชายดณเาะไปด้วยเนื่องจากเรียนอยู่ห้องเดียวกัน และหากตนโดนรังแกจากนักเรียนที่โตกว่าหรือไม่สามารถสู้ได้เมื่อถูกรังแกก็มักจะไปบอกเด็กชายมุฮัมมัด เด็กชายคอลิด และเด็กชายฮูเซนให้ช่วยมาจัดการกับคนที่มารังแกตน เนื่องจากทั้งสามคนนั้นเป็นนักเรียนรุ่นพี่และมีร่างกายที่ใหญ่โตและแข็งแรงกว่าตน แต่หลังจากนั้นเด็กชายฮาดีก็ยังถูกรังแกจากเพื่อนคนเดิมอย่างต่อเนื่อง แต่ก็บ่อยครั้งเหมือนกันที่เด็กชายฮาดีมักถูกเพื่อนกลุ่มเดียวกันรังแก ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มจึงออกมาในลักษณะที่คนในรังแกกันเอง ทำให้เด็กชายฮาดีโกรธแค้นเพื่อนทั้งในกลุ่ม ในห้องเรียน และในโรงเรียน แต่ถ้าเป็นคนนอกกลุ่มทั้งหมดก็จะรวมตัวกันเพื่อเอาคืน เหมือนดังที่ครั้งหนึ่งกลุ่มของเด็กชายฮาดีได้ไปชกต่อยกับเด็กกลุ่มอื่นที่มารังแกเด็กชายฮาดี ทั้งนี้เพื่อให้เด็กคนนั้นรับรู้ว่าการรังแกเด็กชายฮาดีก็มีรุ่นพี่คอยดูแลและอย่ามารังแกเด็กชายฮาดีอีกต่อไป

เด็กชายฮาดียังกล่าวว่าการเลี้ยงดูจากทางบ้านถือว่ามิอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจทำให้นักเรียนคนนั้นมีโอกาสถูกเพื่อนรังแกและมีพฤติกรรมไปรังแกผู้อื่นได้ตลอดเวลา และบางครั้งพ่อแม่ผู้ปกครองก็รับรู้เหมือนกันว่าพฤติกรรมของบุตรหลานที่โรงเรียนเป็นอย่างไร เนื่องจากการที่เด็กบางคนได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่มีความสมบูรณ์และพฤติกรรมในทางที่ดีและมีนิสัยเรียบร้อยเมื่ออยู่ที่บ้าน แต่เมื่อเขาอยู่ในโรงเรียนกลับมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปเมื่อเทียบกับตอนอยู่ที่บ้าน การแสดงออกถึงอำนาจในกลุ่มนักเรียนด้วยเพื่อหวังการยอมรับจากคนอื่นด้วยการฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนจึงพบเห็นได้บ่อย แม้ว่ากฎระเบียบของโรงเรียนนั้นจะมีความเข้มงวดและมาตรการลงโทษที่หนักก็ตาม ทั้งนี้ยังโทษหนักและสามารถฝ่าฝืนได้โดยไม่ถูกทำโทษจะยิ่งทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ดีมากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นรวมถึงการที่ชอบรังแกคนที่ด้อยกว่าตนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงออกเชิงอำนาจแก่กลุ่มนักเรียนด้วยกัน

3. ข้อมูลจากครูในโรงเรียน

กรณีศึกษาที่ 1: ครูอ๊อชา

ครูอ๊อชา ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนว่า ตนต้องพยายามควบคุมและดูแลไม่ให้นักเรียนหนีออกนอกบริเวณโรงเรียนโดยเฉพาะในเวลาเรียน โดยส่วนใหญ่หนีออกนอกโรงเรียนเพื่อไปเล่นคอมพิวเตอร์ในร้านที่เปิดบริการบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน และไม่กลับมาเรียนหรือกลับมาเรียนสาย นักเรียนกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมเกรี้ยวเพิ่มขึ้นทุกวัน บางครั้งเอาธนูมอเตอร์ไซด์ของนักเรียนคนอื่นออกไปเที่ยว โดยการข่มขู่ให้นักเรียนคนนั้นยินยอมให้เขายืมธนูมอเตอร์ไซด์มากกว่าความเต็มใจจากเจ้าของ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากความไม่ชัดเจนในบทลงโทษของโรงเรียน หรือหากนักเรียนคนใดที่ผู้ปกครองมีบุญคุณหรือรู้จักกับบรรดาผู้บริหารในโรงเรียนมักจะไม่ถูกทำโทษหรือถูกทำโทษที่เบากว่านักเรียนคนอื่นในความผิดลักษณะเดียวกัน ซึ่งตรงนี้เองที่ครูอ๊อชามองว่าส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมไม่ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้เด็กเกร โดยเด็กกลุ่มนี้มักกระทำการรังแกเด็กกลุ่มอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของตน

ครูอ๊อชาได้กล่าวถึงกรณีความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจนสร้างความหนักใจให้กับกลุ่มนักเรียนรุ่นพี่ที่เป็นสภานักเรียนของโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมและดูแลรุ่นน้องภายในโรงเรียน โดยเด็กชายชาติซึ่งเป็นหนึ่งในสภานักเรียนเคยมาพูดระบายให้ครูอ๊อชาฟังว่า หลายครั้งหลายครั้งที่สภานักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่รวมกลุ่มกันขโมยเงินที่ห่อพักในช่วงที่ไม่มีใครอยู่เนื่องจากไปละหมาดกันหมด เมื่อสอบสวนมากเข้าก็ได้ความว่าขโมยจริงจึงนำมาสู่การลงไม้ลงมือทำร้ายร่างกายนักเรียนคนที่ขโมยด้วยการเตะ ต่อย ทั้งนี้เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ทรัพย์สินในหอพักหายบ่อย และทางโรงเรียนไม่มีมาตรการชัดเจนในการแก้ปัญหา อีกทั้งที่ผ่านมากลุ่มสภานักเรียนก็เห็นถึงความไม่เป็นธรรมของโรงเรียนในการลงโทษนักเรียนกลุ่มดังกล่าวที่ผู้ปกครองรู้จักใกล้ชิดกับผู้บริหารโรงเรียนจึงตัดสินใจแก้ปัญหาโดยวิธีใช้กำลังดังที่กล่าวมา แม้การกระทำดังกล่าวจะเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้องแต่ก็สะท้อนอะไรหลายๆ อย่างภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในเรื่องของความหย่อนยานในเรื่องกฎระเบียบของการดูแลนักเรียน ยิ่งเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนอยู่ประจำแล้วปัญหาการรังแกกันบริเวณหอพักเป็นเรื่องเปราะบางที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

นอกจากนี้ครูอ๊อชายังกล่าวอีกว่าในกลุ่มของนักเรียนหญิงก็มีการรังแกกันไม่น้อยไปกว่านักเรียนชายแต่มักใช้วิธีการรังแกด้วยคำพูดหรือการรังแกทางสังคมมากกว่าการกระทำให้เกิดบาดแผลทางร่างกาย ยกตัวอย่างเช่น กรณีของเด็กชายซอฟี ซึ่งเป็นเด็กที่มีฐานะทางบ้านไม่ค่อยดีและมักจะถูกเพื่อนล้อเลียนอยู่เสมอ จึงมีความรู้สึกไม่ชอบเพื่อนนักเรียนที่มีฐานะดีกว่าและมักพาสิ่งของมาอวดกันในห้อง เด็กชายซอฟีจึงใช้วิธีการห้ามเพื่อนคุยหรือคบกับคนที่ตนเองไม่ชอบหน้า พร้อมกันนี้บางครั้งก็ยังด่าทอคนอื่นด้วยถ้อยคำหยาบคายต่างๆ ทั้งการล้อเลียนสีผิวหรือความพקרอย่างอื่น หรือแม้กระทั่งการเอาสิ่งของของคนอื่นไปซ่อน เช่น ซ่อนรองเท้า ซ่อนปากกา ซ่อนสมุด และซ่อนอุปกรณ์การเรียนต่างๆ เป็นต้น โดยพฤติกรรมดังกล่าวครูประจำชั้นก็ทราบดีว่ามีอยู่จริง นอกจากนี้ครูประจำชั้นยังปรึกษาหารือเกี่ยวกับพฤติกรรมรังแกของนักเรียนหญิงว่า นักเรียนหญิงส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมรังแกทางวาจาจากการรังแกทางร่างกาย เช่น การด่าทอ ซึ่งการด่าทอในแต่ละครั้งนั้นจะสร้างความเจ็บปวดใจและทำลายอารมณ์ความรู้สึกได้มากกว่าการกระทำ เนื่องจากบ่อยครั้งที่นักเรียนโดนด่าจะถูกเพื่อนคนอื่นล้อเลียนตามไปด้วยหรือหัวเราะเยาะเย้ยชอบใจ จนทำให้รู้สึกหดหู่และไม่กล้าอยู่รวมกลุ่มกับเพื่อนคนอื่นๆ

กรณีศึกษาที่ 2: ครูรอบิบ

ครูรอบิบ ครูฝ่ายปกครองและครูประจำชั้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งหนึ่งในอำเภอรอบนอกของจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นครูที่เติบโตในพื้นที่จังหวัดปัตตานี หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็ได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบันครูรอบิบแต่งงานแล้วโดยทำงานเป็นครูฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ในการดูแลนักเรียน ประสานงานกับทางผู้ปกครองนักเรียน และรวมถึงภาระหน้าที่ในการสอนภาษาอาหรับด้วยเช่นกัน และทุกเช้าครูรอบิบจะเป็นคนควบคุมดูแลการเข้าแถวของนักเรียนร่วมกับครูเวรคนอื่นๆ ซึ่งตรงจุดนี้เองที่ครูรอบิบได้พบเจอและพูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนได้เป็นประจำทุกวัน ส่งผลให้ครูรอบิบมีข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนแต่ละคนที่ค่อนข้างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งอำนวยความสะดวกให้ครูรอบิบสามารถทำหน้าที่ครูฝ่ายปกครองได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ครูรอบิบกล่าวถึงพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนอันมีพื้นฐานนิสัยก้าวร้าวและเกรซึ่งเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูจากบ้าน หรือนักเรียนบางคนที่มีกตกรเป็นเหยื่อของการรังแกเป็นประจำก็มีส่วนมาจากการเลี้ยงดูจากบ้านด้วยเช่นกัน ครูรอบิบอธิบายว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมรังแกบางส่วนมาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น พ่อแม่หย่าร้าง แยกกันอยู่ หรือมักทะเลาะกันเป็นประจำ หรือแม้กระทั่งการด่าทอด้วยถ้อยคำหยาบคายต่างๆ จนเด็กซึมซับวิธีการและถ้อยคำที่ใช้ เข้ามาประยุกต์ใช้ในสังคมในโรงเรียน พฤติกรรมการรังแกโดยใช้กำลังทำร้ายผู้ที่อ่อนแอกว่าจึงพบเห็นได้มาจากเด็กที่มีสภาพครอบครัวดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่การรังแกคนอื่นด้วยการด่าทอหรือกีดกันทางสังคมมักเกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย และยิ่งเด็กนักเรียนหญิงที่เป็นผู้รังแกที่มาจากครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้ด่าทอผู้อื่นบ่อย มักจะนำคำพูดหรือท่าทางแบบนั้นมาใช้และกระทำความเลียนแบบเหมือนการกระทำของแม่ทุกประการต่อเพื่อนในโรงเรียน ซึ่งเหยื่อของการรังแกมักเป็นผู้ที่มีความด้อยกว่าผู้ที่รังแกในหลายด้าน เช่น รูปร่างร่างกายที่ไม่สมประกอบ สติปัญญา หรือพัฒนาการทางสมอง เป็นต้น

เหยื่อที่ถูกรังแกหรือตกเป็นเป้าหมายของการรังแกของเพื่อนคนอื่นในโรงเรียนมักมาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่นด้วยเช่นกัน แต่แนวทางที่แสดงออกมักเป็นการถอยหลีกมากกว่าการเผชิญหน้า เพราะรู้ดีว่าหากได้ตอบมักจะโดนทำร้ายร่างกายกลับหรือถูกรังแกด้วยระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น นอกจากนี้เด็กที่พ่อแม่มีฐานะยากจนหรือประกอบอาชีพที่ไม่มีความมั่นคงในสังคมมักถูกล้อเลียนเรื่องอาชีพของพ่อแม่เป็นประจำในโรงเรียน เช่น ไ้ลูกคนเก็บขยะ ไ้ลูกคนขายลูกชิ้น เป็นต้น ครูรอบิบยังกล่าวเพิ่มเติมว่าบางครั้งครอบครัวก็เป็นคนสั่งสอนลูกว่าไม่ควรยอมใคร เวลาถูกรังแกก็ควรมีการโต้ตอบกลับคืนหรือควรลงมือกระทำการรังแกผู้อื่นก่อนที่ตนจะถูกเขารังแก เด็กแบบนี้มักจะมีนิสัยชอบรังแกคนอื่นและผู้ปกครองมักเข้าข้างลูก แม้ว่าจะรังแกคนอื่นก็ตาม ส่วนนักเรียนบางคนที่เป็นผู้รังแกคนอื่นนั้นยังเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูลูกเป็นอย่างดี แต่เมื่อมาเจอกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนจึงอาจเกิดการปรับตัวเพื่อเข้ากลุ่มซึ่งบางครั้งอาจเลือกแนวทางการรังแกคนอื่นเป็นทางเลือกเพื่อแสดงออกถึงอำนาจที่เหนือกว่าเพื่อนนำมาสู่การยอมรับ

ครูรอบิบยังกล่าวถึงบทบาทสำคัญของความเป็นครูที่มีกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลขัดเกลาอุปนิสัยที่ดีแก่นักเรียน บางครั้งกฎระเบียบที่มีความตึงเครียดและเข้มงวดจนปราศจากข้อผ่อนปรน ส่งผลกระทบต่อเด็กได้ด้วยเช่นกัน นักเรียนบางคนถูกทำโทษก็ไปลงกับเพื่อนที่อ่อนแอกว่าหรือไปรังแกคนอื่นที่อ่อนแอกว่านั่นเอง ดังนั้นครูรอบิบในฐานะครูฝ่ายปกครองจึงมีกลยุทธ์ในการรอมชอมกฎระเบียบของโรงเรียนเมื่อนักเรียนกระทำความผิดโดยหลีกเลี่ยงแนวทางที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมกรังแกกันของนักเรียนภายในโรงเรียนลดลงโดยสังเกตได้จากการที่ช่วงพักเที่ยงมีนักเรียนที่ร้องไห้จากการถูกรังแกลดลง เว้นแต่มักมีนักเรียนคนหนึ่งที่ถูกรังแกเป็นประจำ เนื่องจากนักเรียนคนนี้มีพฤติกรรมแปลกๆ โดยใช้แนวทางการให้เพื่อนรังแกเพื่อเข้าสังคมหรือมีเพื่อนเล่น เมื่อเพื่อนไม่มารังแกนักเรียนคนนี้ก็เข้าไปหาเรื่องให้ถูกรังแก และทุกครั้งจะลงเอยด้วยการร้องไห้จนเป็นเรื่องชินตา

แทบทุกวัน พฤติกรรมของนักเรียนคนนี้คล้ายเป็นการเสพติดการถูกรังแก ซึ่งทางโรงเรียนกำลังเฝ้าติดตามพฤติกรรมเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกับครอบครัว

ครูรอภิจะมาคุมแถวนักเรียนเป็นประจำกล่าวถึงการนำแนวทางการผ่อนปรนมาใช้ในโรงเรียนเพื่อลดพฤติกรรมรังแกกันของนักเรียน ดังเช่นในกรณีที่ทางโรงเรียนมีกฎระเบียบให้นักเรียนมาให้ทันโรงเรียนก่อนเข้าแถวร้องเพลงชาติ แต่ครูรอภิก็มีข้อลดหย่อนให้ว่าหากมาทันในขณะที่เพลงชาติยังไม่จบจะไม่ทำโทษ แต่ถ้าสายกว่านั้นจะทำโทษด้วยการให้เก็บขยะที่สนาม ซึ่งทั้งผู้ปกครองและนักเรียนเข้าใจมาตรการข้อนี้ดี ความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนส่งผลให้ครูรอภิสามารถใช้กฎระเบียบของโรงเรียนได้หลากหลายมิติมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการผ่อนปรนในบางกรณีหรือแม้กระทั่งความเด็ดขาดในหลายกรณี ซึ่งตรงนี้นั้นไม่ได้มีคำถามจากผู้ปกครองหรือนักเรียนว่าทำไมเพราะการทำโทษทุกครั้งครูรอภิจะอธิบายเหตุผลแก่นักเรียนที่ทำผิดทุกครั้ง นอกจากนี้การที่ครูรอภิก็มีข้อมูลเกี่ยวกับทางบ้านของนักเรียนหรือชุมชนของนักเรียนแต่ละคน ส่งผลดีให้สามารถกำหนดบทลงโทษเมื่อทำผิดได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นหลัก

นอกจากนี้การที่ครูรอภิเติบโตและเรียนหนังสือในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงจากเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อมาเป็นครูจึงมีความเข้าใจบริบททางสังคมของพื้นที่ดี โดยเฉพาะผลกระทบของเหตุการณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในพื้นที่ ครูรอภิกล่าวว่าถึงพฤติกรรมรังแกกันของเด็กบางส่วนว่ามีผลมาจากความรุนแรงในพื้นที่ที่เด็กสัมผัสมาอย่างยาวนานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเด็กที่มาจากชุมชนชนบทที่มักมีเหตุการณ์เกิดขึ้นบ่อยครั้งมากกว่าชุมชนเมือง ทั้งนี้เด็กที่มาจากชนบทมักมีวิธีการรังแกผู้อื่นโดยใช้กำลังมากกว่าคำพูดหรือการกีดกันทางสังคม ซึ่งต่างจากเด็กในเมืองที่มาจากครอบครัวที่มีการศึกษาดีและมีหน้ามีตาในสังคมมักเลือกแนวทางการรังแกผู้อื่นด้วยการกระทำไว้เป็นลำดับหลังสุด รองจากการรังแกทางสังคม ซึ่งที่ผ่านมาการรังแกกันของนักเรียนมักเกิดในเวลาที่ครูไม่อยู่หรือในสถานที่ลับตาคน เช่น ห้องน้ำ สนามกีฬา บริเวณหลังโรงเรียน เป็นต้น

ทั้งนี้ครูรอภิบอกว่าเด็กนักเรียนบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นนั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากอิทธิพลจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เสมอไป เนื่องจากยังมีองค์ประกอบอื่นทั้งการเลี้ยงดูจากครอบครัวรวมถึงความเข้มงวดของกฎระเบียบโรงเรียนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน ซึ่งเด็กที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นอาจมีปัจจัยเดียวหรือหลายปัจจัยร่วมกันเป็นตัวขับเคลื่อนให้มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นได้เช่นกัน

กรณีศึกษาที่ 3: ครูอิลยาส

ครูอิลยาส ครูฝ่ายปกครองและเดิมเป็นชาวจังหวัดสตูลโดยกำเนิดและได้ย้ายมาอยู่ปัตตานีพร้อมครอบครัว โดยสมัครเข้าทำงานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งหนึ่งในตำแหน่งครูผู้สอน และเมื่อปฏิบัติงานได้ครบห้าปีได้เลื่อนตำแหน่งให้มารับผิดชอบหน้าที่ครูผู้ช่วยฝ่ายปกครองในการดูแลนักเรียนชาย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาครูอิลยาสคลุกคลีกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะพฤติกรรมรังแกกันที่เกิดขึ้นบ่อยในโรงเรียน ยิ่งการที่ครูอิลยาสเติบโตมาจากพื้นที่ที่มีบริบททางสังคมรวมทั้งเหตุการณ์ที่แตกต่างจากจังหวัดปัตตานีจึงช่วยสะท้อนมุมมองต่อพฤติกรรมรังแกกันของนักเรียนได้ในหลายมิติที่แตกต่างจากคนที่เติบโตในพื้นที่ปัตตานี ซึ่งข้อเปรียบเทียบอันนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจและอาจนำมาสู่แนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีได้

ครูอิลยาสกล่าวถึงสภาพครอบครัวของคนในจังหวัดปัตตานีว่ามีความเคร่งครัดในหลักศาสนาอิสลามมากเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ทั้งในเรื่องของการรักษาระยะห่างเวลา และที่เด่นชัดคือการแต่งกายของผู้หญิงมุสลิมในพื้นที่ซึ่งส่วนมากมีการปกปิดร่างกายอย่างมิดชิด แต่แนวโน้มในปัจจุบันรูปแบบการดำเนินชีวิตตามลักษณะของคนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อคนในพื้นที่ชนบท การทำงานที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรมก็มีระยะเวลาการทำงานที่แน่นอนมากขึ้นแต่ยังเป็นการทำงานนอกบ้าน การมาโรงเรียนของนักเรียนมีรถโรงเรียนคอยรับส่งหรือบางส่วนก็ขับ

รถจักรยานยนต์มาเอง ซึ่งหลายๆ กิจกรรมที่พ่อแม่ผู้ปกครองมิได้ทำร่วมกับนักเรียนเหมือนดังที่ผ่านมา ระยะเวลาที่มีความใกล้ชิดกันถูกตัดทอนลงด้วยกับวิถีอาชีพที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อาศัยในเขตของเมืองปัตตานี

ครูอิลยาสยังกล่าวอีกว่าการที่เด็กมีกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองน้อยลงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่ไม่ดีมากขึ้น อันเนื่องมาจากที่ผ่านมาพฤติกรรมที่ไม่ดีหลายอย่างถูกขจัดผ่านการอบรมของผู้ปกครอง ผู้ปกครองหลายคนเลี้ยงลูกด้วยการให้เงินหรือสิ่งของที่ลูกต้องการมากขึ้น เมื่อเด็กเหล่านี้มาโรงเรียนก็มักมีปัญหาในเรื่องของพฤติกรรม การฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนก็เกิดขึ้นบ่อยครั้งขึ้น บางคนมีพฤติกรรมขโมยรถจักรยานยนต์ของเพื่อนเพื่อขับไปเที่ยวในเมือง นอกจากนี้นักเรียนบางกลุ่มที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนแต่หลุดพ้นจากการถูกทำโทษของครูมักมีพฤติกรรมheimtremและมีนิสัยอันธพาลมากขึ้น โดยการแสดงออกในลักษณะของการไปรังแกคนอื่น และมักจะเลือกเวลาที่ไม่มีครูสอนหรือในสถานที่ที่ห่างไกลจากสายตาของครู เช่น ในห้องเรียนตอนพักเที่ยง ระเบียบหน้าห้องเรียน สนามหน้าโรงเรียน และห้องน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ครูอิลยาสยังกล่าวเพิ่มเติมว่าพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนชายมักออกมาในรูปของการกระทำต่อร่างกาย ส่วนคำพูดนั้นจะเป็นในลักษณะของการขู่หรือพูดถึงความไม่ดีของอีกฝ่ายเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเหนือกว่า มากกว่าจะมุ่งให้เกิดความอับอาย ซึ่งต่างจากพฤติกรรมการรังแกกันในกลุ่มของนักเรียนหญิงพอสมควร

ในส่วนของกฎระเบียบของโรงเรียน ครูอิลยาสมองว่ามีทั้งที่ส่งผลดีต่อนักเรียนและส่งผลเสียต่อนักเรียนทั้ง ๆ ที่เป็นกฎระเบียบข้อเดียวกัน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมองว่ามาจากการเลี้ยงดูของครอบครัวและนิสัยของนักเรียนแต่ละคนรวมถึงการบังคับใช้กฎระเบียบของครูแต่ละท่านก็แตกต่างกันไปในเรื่องของรายละเอียด ครูอิลยาสได้กล่าวถึงกฎระเบียบบางประการของโรงเรียนว่า “ทางโรงเรียนให้นักเรียนพารถจักรยานยนต์มาโรงเรียนได้เนื่องจากเป็นนักเรียนที่มีบ้านอยู่อาศัยอยู่ละแวกใกล้กับโรงเรียน และโรงเรียนก็มีนโยบายในการส่งเสริมให้นักเรียนไปกลับมากกว่าที่รับนักเรียนอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน แต่รถจักรยานยนต์ที่นำมาต้องเอามาจอดไว้ในที่จอดรถที่ทางโรงเรียนเตรียมไว้ ซึ่งนักเรียนจะมาเอารถไปใช้ได้เมื่อถึงเวลาเลิกเรียนและทางโรงเรียนอนุญาตให้กลับบ้านได้แล้วเท่านั้น ส่วนในเรื่องของโทรศัพท์หรือเครื่องเล่นมัลติมีเดีย ก็มีนักเรียนนำมาใช้เหมือนกัน ราคาแพงๆ ด้วย แต่ทั้งนี้ทางโรงเรียนไม่ได้อนุญาตแต่อย่างใด ผลเสียที่นักเรียนสามารถนารถจักรยานยนต์มาโรงเรียนเอง ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่เสี่ยงสำหรับนักเรียนมาก เนื่องจากมีนักเรียนบางส่วนเดินทางมาไม่ถึงโรงเรียน จนทำให้มีโอกาสสัมผัสเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมที่ไม่ดี มีพฤติกรรมก้าวร้าว มีพฤติกรรมเกเร และไปติดยาเสพติด” แต่ที่ผ่านมาก็มีนักเรียนบางส่วนฝ่าฝืนกฎระเบียบเช่นกัน ซึ่งการฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนมิใช่ปัจจัยหลักที่เด็กจะมีนิสัยชอบรังแกคนอื่น แต่ครูอิลยาสบอกว่าน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นการสะสมนิสัยไม่ดี ไม่เคารพคนอื่นขึ้นทุกครั้งที่ทำผิด และการจะไปรังแกคนอื่นนั้นย่อมทำได้ง่ายขึ้นเพราะชินชาอยู่กับการทำผิดอยู่แล้ว ในส่วนของโทรศัพท์หรือเครื่องเล่นมัลติมีเดียนั้นก็ปัญหาการขโมยกันบ่อย แต่ทั้งนี้ไม่มีนักเรียนคนใดมาฟ้องครูเนื่องจากเป็นเรื่องที่ผิดกฎระเบียบของโรงเรียนมาตั้งแต่การนำเครื่องมืองดังกล่าวนำมาโรงเรียน ส่วนวิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่ทำผิดบ่อยจะแจ้งผู้ปกครองมารับทราบและทำข้อตกลงกับทางโรงเรียน หากกระทำผิดซ้ำทางโรงเรียนจะมีมาตรการโดยการเสนอให้ย้ายโรงเรียน

การมีโทรศัพท์หรือเครื่องมัลติมีเดียของนักเรียนนอกจากจะใช้เพื่อความบันเทิงแล้ว ส่วนหนึ่งยังเป็นเครื่องมือสื่อสารที่นักเรียนใช้ในการรับรู้ข่าวสารเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เช่นกัน แม้ทางโรงเรียนจะห้ามนักเรียนนำเรื่องราวเหล่านั้นมาวิจารณ์หรือพูดคุย เพราะที่ผ่านมามีนักเรียนต้องสูญเสียคนในครอบครัวจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่มาแล้ว ซึ่งทางโรงเรียนมิใช่จะปิดกั้นการรับรู้ของนักเรียน แต่ข่าวสารที่ออกมาหลายครั้งมีเนื้อหาบิดเบือนหรือรุนแรงเกินจริงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้หรือการแยกแยะผิดถูกอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้ ซึ่งตรงนี้ทางโรงเรียนก็มีความกังวลเช่นเดียวกันและจะพยายามตรวจสอบไม่ให้นักเรียนพาโทรศัพท์หรือเครื่องมัลติมีเดียมาโรงเรียน

นอกจากนี้ครูอิลยาสยังกล่าวอีกว่าเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างยาวนานต่อเนื่องนั้นมีผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่จะระบุว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นหรือถูกผู้อื่นรังแกนั้นมีอิทธิพลจากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่หรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่ตอบได้ค่อนข้างยาก ทั้งนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามา

เกี่ยวข้องกับ แต่แนวทางแก้ไขการรังแกกันของนักเรียนนั้นจะใช้ศาสนาหรือโตะครูหรือบาบเป็นผู้อบรมนักเรียนในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นมาตรการควบคุมทางวินัย

กรณีศึกษาที่ 4: ครูอับดุลรอหมาน

ครูอับดุลรอหมาน เป็นครูฝ่ายศาสนาและเป็นครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนมานานนับสิบปีและได้เล่าเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ชอบรังแกเพื่อนในโรงเรียนให้ผู้วิจัยฟังว่า มีนักเรียนคนหนึ่งที่มีก้นนอกนอกโรงเรียนเพื่อไปร้านขายบุหรี่ข้างนอก และมักจะรังแกเพื่อนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญาในโรงเรียน ยิ่งการหนีออกนอกโรงเรียนหรือการกระทำผิดอย่างอื่นรอดพ้นสายตาของครูไปได้ นักเรียนคนนี้ก็ยิ่งมีการรังแกคนอื่นมากขึ้นและมักจะชวนเพื่อนออกไปข้างนอกที่ร้านขายบุหรี่พร้อมกับตน หากไม่ไปจะข่มขู่ด้วยคำพูดและทำร้ายร่างกาย จนนักเรียนรุ่นน้องต้องยอมทำตามที่นักเรียนรุ่นพี่คนนี้ต้องการ เมื่อทางโรงเรียนแจ้งผู้ปกครองให้มารับทราบถึงพฤติกรรมของลูกที่มักฝ่าฝืนกฎระเบียบและมีนิสัยเกเรชอบรังแกคนอื่นเป็นประจำ แต่กลับได้รับคำตอบจากผู้ปกครองในเชิงที่ไม่เชื่อว่าสิ่งที่ครูหรือโรงเรียนกล่าวนั้นเป็นความจริง เนื่องจากที่ผ่านลูกของตนไม่เคยมีพฤติกรรมไม่ดีอย่างที่ปรากฏในปัจจุบันแต่อย่างใด โดยลืมนึกไปว่าลูกของตนนั้นไม่ได้เป็นเด็กที่ไร้เดียงสาอย่างที่ผ่านมาแล้ว

ครูอับดุลรอหมานได้ให้ข้อคิดที่นำสนใจว่าศาสนาอิสลามต่อต้านและห้ามปรามการกระทำที่สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้กับบุคคลรอบข้างทุกรูปแบบ เนื่องจากการกระทำดังกล่าวสร้างความปั่นป่วนให้เกิดขึ้นในสังคม ก่อเกิดความเกลียดชังให้แพร่กระจาย ซึ่งบุคคลที่ถูกรังแกจะสะสมความรู้สึกด้อยค่าในตนเอง จนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดซึ่งความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน เลือกแนวทางการดำเนินชีวิตที่อาจเป็นปัญหาที่สังคมต้องแบกรับในอนาคต อิสลามปรารถนาที่จะสร้างสังคมแห่งความสันติสุขให้เกิดขึ้นในหมู่มวลมนุษย์ ดังนั้นการกระทำที่เป็นการชิงชัง เหยียดหยาม และดูถูกระหว่างมนุษย์จึงได้รับการตำหนิอย่างรุนแรงจากท่านรซูล (ซ.ล.) ดังที่ท่านได้กล่าวว่า “ท่านทั้งหลายอย่าอิจฉากัน อย่าหลอกลวงกัน อย่าเกลียดกันอย่าหันหลังให้กัน อย่าขายของตดหน้ากัน จงเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ในฐานะเป็นพี่น้องกันเกิดมุสลิมนั้นเป็นพี่น้องของมุสลิม เขาจะไม่มอธรรมต่อพี่น้องของเขา เขาจะไม่เหยียดหยามพี่น้องของเขา และเขาจะไม่ทอดทิ้งพี่น้องของเขา การฆ่าเกรงอัลลอฮ์นั้นอยู่ที่นี้และท่านรซูลชี้ไปที่หน้าอกสามครั้ง นับได้ว่าเป็นความชั่วแล้วในการที่คนหนึ่งดูถูกเหยียดหยามพี่น้องมุสลิมของเขา มุสลิมต่อมุสลิมนั้น เลือด ทรัพย์สิน และเกียรติยศเป็นที่ต้องห้าม” (รายงานโดยมุสลิม)

นอกจากนี้ครูอับดุลรอหมานยังกล่าวอีกว่าการรักษาเกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลรอบข้างถูกเชื่อมโยงเข้ากับการเป็นบ่าวที่ดีของพระองค์อัลลอฮ์ อีกทั้งการชี้ที่หน้าอกถึงสามครั้งของท่านรซูล (ซ.ล.) บ่งบอกถึงสถานะความสำคัญของเรื่องที่ท่านกล่าวถึง ดังนั้นการกระทำทุกรูปแบบที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อผู้อื่นจึงถูกต่อต้านจากศาสนาอิสลามอย่างเด็ดขาด ดังนั้นพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นด้วยการดูถูกเหยียดหยามจึงอยู่ในฐานะของผู้ละเมิดคำสั่งของอัลลอฮ์ที่จะต้องถูกสอบสวนและตอบแทนด้วยการลงโทษที่แสนสาหัส หากบุคคลผู้นั้นมิได้ทำการขอภัยโทษอย่างบริสุทธิ์ใจก่อนลงมือทำใจสุดท้ายได้จากไป หลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลามมักผูกติดการกระทำของมุสลิมกับคุณลักษณะแห่งการเป็นผู้ศรัทธา ดังที่ท่านรซูล (ซ.ล.) ได้กล่าวถึงลักษณะของมุสลิมที่มีคุณสมบัติแห่งการเป็นผู้ศรัทธาว่ามีความบกพร่องเนื่องจากขาดความเอาใจใส่ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนรอบข้างว่า “ไม่เป็นการศรัทธาที่สมบูรณ์สำหรับผู้ที่ไม่สนใจหลักคำสอนด้วยท้องที่อ้อม ในขณะที่ทิ้งให้เพื่อนบ้านนอนอย่างทรนทรายเพราะความหิว ทั้งๆ ที่เขารู้ความเป็นไปของเพื่อนบ้านนั้นดี” (รายงานโดยมุสลิม) พระองค์อัลลอฮ์ให้กำชับให้มุสลิมทำดีกับบุคคลต่างๆ โดยให้ปฏิบัติตามแนวทางคำสอนของศาสนาอิสลาม อันจะส่งผลให้สังคมเกิดความสุขความสมัคสมานสามัคคี ความรักใคร่กัน เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทว่าในสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน การปฏิบัติตามคำสอนอย่างนี้กำลังลดน้อยลงไปเนื่องจากเป็นสังคมที่มีวิถีการดำเนินชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ มีผู้คนจำนวนมากที่ไม่เคยผูกมิตรไมตรี ไม่เคยทำความดีหรือหยิบยื่นสิ่งของใดๆ ให้แก่กันเลย และยังไปกว่านั้นต่างกระทำในสิ่งที่ตนเองมีความต้องการหรืออยากได้โดยไม่แย

แต่ถึงผลกระทบที่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับเพื่อนอย่างไม่ควรที่จะเกิดจนบางครั้งนำไปสู่การทะเลาะวิวาทถึงขั้นทำร้ายร่างกายและทรัพย์สิน ซึ่งสังคมที่อบอวลด้วยอุณหภูมิต่อความรักใคร่ปรองดองมีความสามัคคี ให้เกียรติและเอื้อเฟื้อต่อกันสามารถสร้างได้ด้วยการปฏิบัติตามคำสอนของอิสลาม ถ้าหากเกิดความบกพร่องในหน้าที่และสิทธิต่อเพื่อนจะถูกสอบสวนจากพระองค์อัลลอฮ์ในวันแห่งการพิพากษา ดังนั้นเราควรทำดีต่อเพื่อนหรือบุคคลที่รายรอบเราอย่างบริสุทธิ์ใจรวมตัวเพื่อให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่ดีๆ พร้อมทั้งยับยั้งห้ามปรามในเรื่องที่อาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย หากว่าในสังคมของเรามีบุคคลที่มีลักษณะกีดกันมิให้บุคคลที่เขาไม่ชอบเข้าร่วมกลุ่ม ศาสนาอิสลามห้ามมุสลิมให้ความร่วมมือกับการเรียกร้องลักษณะนี้ เพราะถือว่าเป็นการกระทำที่ชั่วร้ายและเป็นการส่งเสริมการอธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ดังที่ท่านรซูล (ซ.ล.) ได้กล่าวว่า “มุสลิมกับมุสลิมเป็นพี่น้องกัน จะต้องไม่รังแก (ก่อความอธรรม) แก่เขา ไม่ย่ำยีเขา และไม่เหยียดหยามเขา” (รายงานโดยบุคอรี) ดังนั้นการกีดกันหรือการกีดกันบุคคลอื่นจากความดีจึงเป็นการกระทำที่น่าเกลียดและบ่งบอกถึงความบกพร่องด้านศีลธรรมภายในที่ได้รับการแสดงออกมาจากพฤติกรรมดังกล่าว ในศาสนาอิสลามสิ่งที่เป็นความดีและสิ่งที่เป็นความชั่วได้รับการบอกกล่าวจากพระองค์อัลลอฮ์ในคัมภีร์อัลกุรอานโดยอาศัยการประพฤติปฏิบัติ การสั่งใช้และห้ามปราม และการยอมรับของท่ารซูล (ซ.ล.) เป็นสื่อในการทำความเข้าใจ ดังนั้นมุสลิมจำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนเกื้อกูลในกิจการงานที่เป็นความดีและยับยั้งห้ามปรามตัดทอนกิจการงานที่เป็นความชั่ว

พฤติกรรมการกีดกันทางสังคมที่สามารถพบเห็นได้ในปัจจุบันเกิดขึ้นในหลายช่วงอายุในสถานที่และบริบทที่แตกต่างกันไปแต่สิ่งที่พบหรือสังเกตได้ว่าพฤติกรรมการกีดกันผู้อื่นมิให้มีการเข้าร่วมกลุ่มมักมีต้นเหตุมาจากความโกรธแค้นหรือความเกลียดชังเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งหากก่อตัวในลักษณะเป็นภาคีและมีอำนาจหรือบทบาทในสังคมย่อมนำมาซึ่งความเสียหายอย่างใหญ่หลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของความยุติธรรมที่สังคมแห่งสันติสุขทุกสังคมพึงปรารถนา โดยความบกพร่องด้านศีลธรรมของบุคคลมักสังเกตได้เมื่อมีการอยู่เป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ความจงเกลียดจงชังจะแสดงออกมาทั้งทางตรงและทางอ้อม แม้ว่าบางครั้งเหตุผลที่เอามาอ้างเพื่อรังแกผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่น่าอดสูยิ่งนักในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน เช่น ความยากจน เชื้อชาติ ฐานะทางสังคมของบิดามารดา เป็นต้น ทว่าพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่จงเกลียดจงชังผู้อื่นไม่สามารถที่จะทำร้ายจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ด้วยการกระทำคำพูด หรือการกีดกันทางสังคมในการเข้าร่วมกลุ่ม คือ การขโมย ซึ่งเราจะพบว่าส่วนมากของการขโมยในวัยเด็กส่วนมากมาจากการอยากได้สิ่งของของคนอื่น แต่ก็มีอีกจำนวนไม่น้อยที่กระทำไปเพื่อเป็นการแกล้งบุคคลที่ตนไม่ชอบ ทั้งนี้หายรวมไปถึงการนำสิ่งของของบุคคลอื่นไปซ่อนเพื่อสร้างความยากลำบากหรือสร้างความรู้สึกหงุดหงิดต่อผู้อื่น พฤติกรรมการรังแกในลักษณะนี้หากไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาอาจพัฒนาไปเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ชอบสร้างความเดือดร้อนให้แก่คนรอบข้างได้

กรณีศึกษาที่ 5: ครูซอลิฮะห์

ครูซอลิฮะห์ เป็นครูฝ่ายศาสนาที่สำเร็จการศึกษามาจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในประเทศอียิปต์ และรับผิดชอบสอนวิชาจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนมายาวนาน 15 ปี โดยครูซอลิฮะห์ได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนและเชื่อมโยงกับแนวคิดตามหลักการอิสลามอย่างน่าสนใจมาก ซึ่งครูซอลิฮะห์กล่าวว่า “นักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นถือได้ว่านักเรียนได้ฝ่าฝืนหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างชัดเจน เนื่องจากศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพในการดูแลรักษาชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ ดังนั้นจึงไม่อนุญาตให้มนุษย์ทำการละเมิดทรัพย์สินและทำร้ายร่างกายกัน ยกเว้นในกรณีที่บุคคลใดได้สร้างความเสียหายบนผืนแผ่นดินอย่างมหันต์ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ทรงความยุติธรรมและเมตตากำหนดให้ลงโทษผู้ที่ทำการละเมิดผู้อื่นโดยมิชอบด้วยผลแห่งการละเมิดอย่างเดียวกัน คือถ้าทำร้ายคนอื่นจนถึงแก่ชีวิตก็ให้ชดใช้ชีวิตนั้นด้วยชีวิตของตนเอง และตาก็ให้ชดใช้ด้วยตา จมูกด้วยจมูก หูก็ด้วยหู และฟันก็ด้วยฟัน หากทำให้เกิดบาดแผลก็ต้องชดใช้เท่าที่สามารถจะทำให้ผู้ละเมิดมีบาดแผลเยี่ยง

เดียวกันโดยไม่เกินเลย แต่เป็นการประเสริฐกว่าหากให้อภัยโดยไม่แค้นซึ่งการให้อภัยถือเป็นคุณงามความดีที่จะลบล้างบาปของผู้ถูกละเมิดตามที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงเห็นสมควร

นอกจากนี้ครูซอลิฮะห์ยังกล่าวอีกว่า การละเมิดหรือการรังแกผู้อื่นโดยการทำร้ายร่างกายจนถึงขั้นมีบาดแผลถือเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามสั่งห้ามโดยเด็ดขาด หากว่าผลแห่งการทำร้ายร่างกายนั้นถึงขั้นเสียชีวิตก็เท่ากับว่าผู้นั้นได้ฆาตกรรมผู้อื่นซึ่งเป็นบาปใหญ่อันดับที่สองในศาสนาอิสลามรองจากการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ซึ่งท่านรซูล (ช.ล.) ได้กล่าวถึงการลักษณะของการอนุญาตและไม่อนุญาตให้ทำการละเมิดต่อผู้อื่นว่า “เลือดของมุสลิมนั้นไม่เป็นที่อนุมัติยกเว้นหนึ่งในสามประการ คือ ชีวิตด้วยชีวิต คนที่เคยผ่านแต่งงานแล้วทำชินา (ละเมิดทางเพศ) และผู้ที่ทิ้งศาสนาของเขาที่แยกตัวออกจากกลุ่มมุสลิม” (รายงานโดยออตติรมิซีย) ซึ่งตลอดชีวิตของมนุษย์นั้นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา นับแต่ช่วงเยาว์วัยจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เนื่องจากสังคมกับมนุษย์มีอาจแยกจากกันได้ เพราะมนุษย์เกิดมาก็ต้องอยู่อาศัยในสังคม ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องมีความสัมพันธ์กัน และกระทำต่อกันทางสังคมเพื่อประโยชน์แห่งตนและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาอิสลามได้เน้นให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่มุสลิมพึงมีต่อสังคม การสร้างความใกล้ชิดระหว่างผู้ศรัทธาด้วยกัน เกิดความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต จนสามารถลดการละเมิดต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินต่อกันได้ ความรักจะเข้ามาแทนที่ความชัง รอยยิ้มจะมาแทนที่ความบึ้งตึง อิสลามได้สอนมนุษย์ให้เข้าใจและยึดมั่นแนวทางการใช้ชีวิตในสังคมแทนการอยู่อย่างสันโดษ ปัจเจบุคคลแต่ละคนเสมือนตัวแทนของสังคม การมีคุณธรรมทางสังคมเป็นการศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ คนที่ไร้คุณธรรมในสังคมเป็นบุคคลที่ล้มละลายในอิสลาม เพราะความชั่วในเชิงคุณธรรมนั้นจะกัดกร่อนความดีไปจนมลายหายสิ้นไป ในขณะที่เดียวกันการมีคุณธรรมนั้นจะลบล้างความชั่วของคนๆ หนึ่งได้ ซึ่งศาสนาอิสลามได้กำหนดให้คุณธรรมทางสังคมเป็นส่วนสำคัญที่ไม่อาจแยกออกจากความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ดังที่ท่านรซูล (ช.ล.) กล่าวว่า “ผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันโลกหน้าจงอย่าก่อความเดือดร้อนแก่เพื่อนบ้าน และจงพูดดีหรือไมก็เงียบ” (รายงานโดยออตติรมิซีย)

พฤติกรรมรังแกผู้อื่นถือเป็นข้อบกพร่องของความศรัทธาที่มีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ซึ่งถูกตำหนิจากท่านรซูล (ช.ล.) อย่างมากมายดังที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่หากว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองและเลิกพฤติกรรมเหล่านั้น ให้เขาทำการขอโทษจากบุคคลที่เขารังแกและวิงวอนขอการอภัยโทษจากพระองค์อัลลอฮ์ พร้อมทั้งรับแรงในการปฏิบัติความดี เพราะการปฏิบัติความดีนั้นสามารถลบล้างความผิดที่เคยกระทำไว้ได้ ดังนั้นมุสลิมควรมีการเตาบัต (การกลับเนื้อกลับตัว) ซึ่งมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่งเพราะบาปทั้งหลายจะยังคงอยู่กับผู้กระทำผิดถ้าหากเขาไม่สำนึกตน ไม่ขออภัยโทษ ไม่ทำความดีลบล้างความผิด และเมื่อความผิดบาปยังอยู่กับตัว เขาก็จะต้องได้รับโทษจากบาปที่เขาทำไว้ ดังนั้นอัลลอฮ์จึงได้กำชับให้มนุษย์มุ่งมั่นในการเตาบัตต่อพระองค์เมื่อรู้ว่าตัวเองได้ทำผิด และพระองค์สัญญาว่าจะทรงอภัยโทษให้กับผู้ที่เตาบัต และจะทรงเตรียมผลตอบแทนที่ดีในสวนสวรรค์แก่เขา

ครูซอลิฮะห์ยังกล่าวถึงการแสดงพฤติกรรมการรังแกทางวาจาด้วยว่า มุสลิมที่มีความศรัทธาในศาสนาอิสลามจำเป็นต้องรักษามารยาทที่ดีในการปฏิสัมพันธ์ต่อคนรอบข้าง อิสลามได้กล่าวตำหนิและสั่งห้ามมุสลิมถึงการสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นด้วยคำพูด รวมไปถึงการกระทำอย่างอื่นที่มีลักษณะส่อไปในทางล่วงละเมิดหรือทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสื่อมเสียศักดิ์ศรีหรือเกียรติยศชื่อเสียง เนื่องจากพฤติกรรมเหล่านี้มิได้ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคม แต่กลับสร้างความบาดหมางและบ่อนทำลายจนนำมาสู่การเป็นศัตรูต่อกัน ศาสนาอิสลามได้บัญญัติห้ามการกระทำลักษณะนี้อย่างเด็ดขาด ดังที่ท่านรซูล (ช.ล.) ได้กล่าวว่า “ผู้ศรัทธาที่ประเสริฐสุดในการเป็นมุสลิมคือผู้ที่บรรดามุสลิมปลอดภัยจากลิ้นและมือของเขาและผู้ศรัทธาที่ประเสริฐสุดในการเป็นมุอฺมิน คือผู้ที่มีมารยาทที่ดีที่สุด” (รายงานโดยอะหมัด) คุณภาพของความเป็นมุสลิมของแต่ละบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับระดับความสมบูรณ์ของอิหม่านที่มีต่ออัลลอฮ์ซึ่งแสดงออกด้วยกับสามแนวทางประกอบกัน คือ การแสดงออกด้วยหัวใจ การแสดงออกด้วยคำพูด และการแสดงออกด้วยการกระทำ ส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของอิหม่านคือการทำดีต่อคนรอบข้างตามแนวทางอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของท่านรซูล (ช.ล.) จะได้รับการตอบแทนสวนสวรรค์จากอัลลอฮ์แม้ว่าจะเป็นกรกระทำเพียงเล็กน้อยก็ตาม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าศาสนาอิสลามถือว่าการแสดงพฤติกรรมการรังแกทางวาจาเป็นการกระทำที่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นซึ่งมุสลิมที่ดีจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงและห้ามปรามจากพฤติกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิทาที่สร้างความเสื่อม

เสียให้กับผู้อื่น ไม่ว่าเรื่องที่ถูกนิทาจะเป็นเรื่องจริงหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นศาสนาอิสลามได้สั่งห้ามจากนิทา ดังที่พระองค์ทรงตรัสในคัมภีร์อัลกุรอานความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! พวกเจ้าจงปลีกตัวให้พ้นจากส่วนใหญ่ของการสงสัย แท้จริงการสงสัยบางอย่างนั้นเป็นบาป และพวกเจ้าอย่าสอดแนม และบางคนในหมู่พวกเจ้าย่านินทาซึ่งกันและกัน คนหนึ่งในหมู่พวกเจ้านั้นชอบที่จะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้วกระนั้นหรือ? พวกเจ้าย่อมเกลียดมัน และจงอย่าเกรงอัลลอฮฺเถิด แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ” (ซูเราะฮฺ อัลหุญรอต อายะฮฺที่ 12) มุสลิมที่มีความรักต่อพี่น้องและคนรอบข้างพึงเรียกร้องกันมาสู่ความดี เมื่อพบเห็นการกระทำที่ผิดหลักศาสนา แต่หากมีน้ำหนักความผิดเหล่านั้นไปบอกต่อในลักษณะของการซุบซิบนินทา จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดเลยนอกจากความบาดหมางกัน หากผู้นิทามองย้อนกลับมาที่ตัวเองแล้วจะพบว่าแท้จริงแล้วการนิทาได้ทำให้ตัวผู้นิทานั้นถดถอยเมื่อเป็นเช่นนั้นจึงพยายามหาประโยชน์จากเวลาที่มีเพื่อทำการขออภัยโทษต่ออัลลอฮฺจากสิ่งที่ได้เคยกระทำผิด

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จากกรณีศึกษาของนักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกกันนั้นมีความครอบคลุมทั้งสามมิติ คือ การรังแกทางร่างกาย การรังแกทางวาจา และการรังแกทางสังคม ซึ่งการรังแกแต่ละประเภทยังมีความต่อเนื่อง ระยะเวลา และจำนวนครั้ง ยังมีปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญเป็นองค์ประกอบคือ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ และกฎระเบียบของโรงเรียน แต่ปัจจัยที่มาจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่นั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจและต้องใช้เวลาในการศึกษาพอสมควร ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยทั้งสามนั้นมีผลต่อพฤติกรรมของการรังแก แต่จะมีน้ำหนักตรงประเด็นไหนมากกว่ากันนั้นขึ้นอยู่กับช่วงเวลา ผู้กระทำ ผู้ถูกระทำ ผู้อยู่ร่วมในเหตุการณ์ รวมถึงสถานที่ที่เอื้อให้การรังแกเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น และปัจจัยที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. พฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียน

พฤติกรรมการรังแกที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะกล่าวคือ พฤติกรรมการรังแกทางร่างกาย พฤติกรรมการรังแกทางวาจา และพฤติกรรมการรังแกทางสังคม เมื่อพิจารณาถึงผลของการกระทำจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการรังแกทางร่างกายเป็นพฤติกรรมที่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อเหยื่อที่ถูกรังแกมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าการรังแกทางร่างกาย เป็นการกระทำที่ปรากฏให้มองเห็นถึงร่องรอย การบาดเจ็บตามร่างกายอย่างเป็นรูปธรรม เช่น รอยแผล รอยฟกช้ำ บวม และรอยเลือด เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยการตบ ตี แหย่ ชก เตะ กัด ข่วน และข่วนสิ่งของใส่ เป็นต้น ซึ่งผู้ถูกรังแกส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะตอบโต้หรือป้องกันตนเองจากการถูกรังแกได้ ดังกรณีของเด็กชายอับลุลที่ให้ข้อมูลว่าตนเองเคยชวนเพื่อน 5 คนไปรุมทำร้ายร่างกายเพื่อนในบริเวณห้องน้ำของโรงเรียนในช่วงหลังเลิกเรียนตอนเย็นจนทำให้เพื่อนได้รับบาดเจ็บสาหัสไม่สามารถมาโรงเรียนได้หลายวัน ในขณะที่ตนเองและเพื่อน ๆ ถูกลงโทษให้พักการเรียน รวมทั้งนักเรียนที่เคยถูกเด็กชายอับลุลรังแกได้ให้ข้อมูล เด็กชายอับลุลมักมาเตะกัน ตบหัว หยิก แกล้งยืมขวางทางเดิน ชกหน้าอก เตะขา บีบคอ ผลักให้ชนกับคนอื่น และผลักให้ล้ม จนมีรอยแผลและเคล็ดขัดยอกเป็นประจำ หรือกรณีของเด็กหญิงฮาซียะห์ที่เล่าว่า เคยไปรุมกระแทก ตบตี และดึงผมเพื่อนบริเวณห้องน้ำหลังอาคารเรียน จนทำให้เขา หรือกรณีของเด็กหญิงลาตีฟะฮ์ที่มักเลือกรังแกเพื่อนที่ตัวเล็กกว่า อ่อนแอกว่า และที่มีรูปร่างไม่สมประกอบ โดยการตบหัว บีบคอ ผลักให้ล้ม ดึงเก้าอี้ให้ตกจากเก้าอี้ และหยิก

จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ที่ถูกรังแกส่วนใหญ่ นอกจากจะได้รับบาดเจ็บทางร่างกายแล้วยังทำให้เกิดความหวาดกลัว วิดกกังวลอยู่ตลอดเวลาว่าจะถูกรังแกหรือไม่ และอย่างไร และต้องอยู่แบบระมัดระวังตัว รวมทั้งทำให้เจ็บใจ อับอาย และร้องไห้ ดังกรณีของเด็กหญิงนูริยะห์ที่เล่าว่า ถูกเพื่อนรังแกโดยการเอาสิ่งของขว้างใส่และเดินชน จนทำให้ต้องนั่งร้องไห้ประจำและไม่กล้าบอกใคร หรือกรณีเด็กชายซัลวานีที่กล่าวว่า ทุกครั้งที่ถูกเพื่อนรังแกมักรู้สึกโมโห โกรธแค้น และอยากที่จะทำร้ายร่างกายเขาให้บาดเจ็บสาหัสและพิการ เพื่อจะได้ไม่เข้ามารังแกเราอีก หรือกรณีเด็กชายอาลัมที่กล่าวว่า มักแกล้งยืมขวางทางเดินเพื่อให้เพื่อนเดินมาชน แล้วก็ตอบโต้โดยการชกหน้าอก เตะขา บีบคอ และผลักให้ล้ม จนทำให้เขาต้องร้องไห้จากความเจ็บปวดเป็นประจำ และกรณีของเด็กชายสัลมานเหยื่อของการรังแกได้ถ่ายทอดความรู้สึกที่ถูกรังแกอย่างต่อเนื่องและหนักหน่วงสะสมเป็นภาวะกดดันทางอารมณ์ที่รอเวลาขับเคลือนออกมาเป็นการตอบโต้การรังแกในลักษณะที่รุนแรงกว่าว่า ทุกครั้งที่ถูกเพื่อนรังแก ทำให้รู้สึกโกรธแค้นมาก บางครั้งก็ร้องไห้เส้ำซึ่ม บางครั้งอยากที่จะแก้แค้นและโต้ตอบ แต่ก็ไม่กล้า ซึ่งที่ทำได้คือการสาปแช่งให้เขาตายไปเลย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการรังแกทางร่างกายมีวิธีการที่หลากหลาย ไม่จะเป็นการเตะกัน ตบหัว ผลัก หยิก ชกหน้าอก บีบคอ เตะขา ผลักให้ล้ม ยื่นขวางทางเดินเอาสิ่งของขว้างใส่ เดินชน ดึงเก้าอี้ให้หกล้ม ถลกกระโปรง ตบไหล่ และตบหลัง รวมทั้งมีการพุดจาเพื่อทำทนายและหยอกเย้ยนักเรียนที่ถูกรังแก ซึ่งล้วนก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายของผู้ถูกรังแกอย่างเห็นได้เด่นชัดผ่านทางบาดแผลหรือรอยฟกช้ำต่าง ๆ แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากยิ่งขึ้น คือ เรื่องของสภาพจิตใจที่สะสมภาวะกดดันทางอารมณ์ที่ผู้ถูกรังแกมีความเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนหนีสังคมหรือซึมซับพฤติกรรมรุนแรงที่รอการแสดงออกในวันข้างหน้า โดยมีได้หวังผลหรือคิดถึงผลกระทบทางด้านจิตใจ และมักจะเลือกรังแกบุคคลที่

ตนมีความมั่นใจว่าจะไม่ถูกรังแกกลับหรืออาจถูกตอบโต้ในระดับที่ตนนั้นคาดการณ์ไว้ หรือผู้ถูกรังแกไม่คิดสู้โต้ตอบ จนอาจทำให้เรื่องราวของการรังแกจะลุกลามกลายเป็นการมุ่งทำร้ายร่างกายในลักษณะมุ่งหมายเอาชีวิตได้ด้วยอารมณ์โกรธ ดังคำกล่าวของ Saxon (2004) Bauman and Del Rio (2005) และ Laeheem et al (2008; 2009) กล่าวว่าการรังแกทางร่างกายเป็นการแสดงพฤติกรรมที่สามารถมองเห็นอย่างรูปธรรม โดยมักจะมีหลักฐานเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นรอยแผล บวม รอยฟกช้ำ และรอยเลือด เช่น การตบ ตี แหย่ ชก ตะ กัด ข่วน และขว้างสิ่งของใส่ เป็นต้น นอกจากนี้ Baron (1996) และ Astor (2005) ยังกล่าวอีกว่าการรังแกเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเกิดอันตรายหรือได้รับบาดเจ็บ เป็นการตอบสนองที่ตั้งใจจะก่อให้เกิดความเจ็บปวด อับอาย หวาดผวา และวิตกกังวล โดยที่การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ถูกรังแกไม่ต้องการและไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ และ Farrington (1993) และ Coloroso (2004) กล่าวว่า การรังแกเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ไปทำร้ายร่างกายจนทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว ความทุกข์ และได้รับบาดเจ็บ โดยมักสร้างความรำคาญ ความลำบากรบกวน และความเดือดร้อนแก่คนรอบข้าง และบางครั้งอาจถึงขั้นแค้นแค้นหรือระบายความแค้นกับบุคคลอื่นที่ตนคิดว่าเขาไม่สามารถโต้ตอบได้

สำหรับพฤติกรรมการรังแกทางวาจา ถึงแม้จะมีความรุนแรงน้อยกว่าพฤติกรรมการรังแกทางร่างกายก็ตาม แต่ก็สามารถทำให้ผู้ที่ถูกรังแกมีความอับอายและโกรธแค้นได้เช่นกัน เพราะพฤติกรรมการรังแกทางวาจาส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกด้วยคำพูดที่ไปทำร้ายอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจของผู้อื่น เช่น การข่มขู่ การด่าว่า การเหน็บแนม การใช้วาจาหยาบคาย การสบประมาท การล้อเลียนหน้าตาผิวพรรณ ปมด้อย ความพิการทางร่างกาย ฐานะทางสังคม ผลการเรียน การกล่าวหา และการซุบซิบนินทา เป็นต้น พฤติกรรมการรังแกทางวาจาสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในกลุ่มนักเรียนเพศหญิงและเพศชาย ดังกรณีของเด็กหญิงชัลมา กล่าวไว้ว่า ตนถูกเพื่อนล้อเลียนเป็นประจำว่า อีดำปากเปิด อีเห็ดเก๋า ถ่าน อีมืดสนิท อีโครตดำ อ้วนดำ เตี้ยดำ และกรณีของเด็กชายอัลดุที่ให้อัลดุเล่าว่า ตนชวนเพื่อนในกลุ่มไปล้อเลียนคนอื่นไปทั่ว ไม่ว่าจะเป็นล้อชื่อพ่อชื่อแม่ ล้อรูปร่างหน้าตา เช่น เตี้ย ดำ อ้วน จมโบ้ หยิก และย้อย เป็นต้น ไอ้ขี้แย ขี้แพ้ เด็กไม่มีพ่อ เด็กไม่มีแม่ ซึ่งลักษณะของการรังแกทางวาจานั้นจะแสดงออกมาในรูปของคำพูดและรวมไปถึงข้อความการเขียนในลักษณะของการดูถูก ด่าทอ และเหยียดหยามที่ปรากฏในจดหมายหรือพื้นผิววัสดุอย่างอื่นที่ผู้ถูกรังแกหรือบุคคลอื่นๆ สามารถพบเห็นและรู้ได้ทันทีว่าผู้กระทำมุ่งเจตนาไปที่บุคคลใด เช่น การเขียนคำด่าทอที่ประตูห้องน้ำ ฝาผนัง โต๊ะหรือเก้าอี้นักเรียน การเขียนชื่อพ่อชื่อแม่เพื่อล้อเลียน การเขียนลักษณะความพิการทางร่างกาย เป็นต้น

พฤติกรรมการรังแกทางวาจาเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายและเกิดขึ้นบ่อยครั้งมากกว่าการรังแกประเภทอื่น เนื่องจากผู้รังแกไม่จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นใด เพียงแต่มีความรู้สึกไม่ชอบหรืออยากจะรังแกก็จะหยิบยกเอาคุณลักษณะที่เป็นปมด้อยหรือเรื่องราวที่ผู้ถูกรังแกไม่ชอบขึ้นมาพูดเพื่อสื่อออกไป การรังแกทางวาจาเป็นเรื่องที่สามารถมองเห็นผลสัมฤทธิ์ได้ผ่านทางสีหน้าความรู้สึก เช่น เศร้าสลด ร้องไห้ ขอบอกคนเดียว เก็บตัวเงียบ ไม่กล้าแสดงออก และการเดินหนีไปจากบริเวณที่โดนรังแก เป็นต้น ดังเช่นกรณีของเด็กหญิงนุริยะที่มีความรู้สึกกลัวเหว เศร้าซึม ร้องไห้คนเดียว และเครียดแค้นทุกครั้งที่ถูกเพื่อนล้อเลียนชื่อพ่อชื่อแม่ และถูกกล่าวใส่ร้าย ซึ่งเป็นผลกระทบทางด้านจิตใจที่ผู้ถูกรังแกไม่สามารถแสดงออกให้บุคคลอื่นรับรู้ได้ และยังมีผลกระทบจากความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ที่รังแกอาจเกิดภาวะกดดันทางอารมณ์ที่ยากแก่การเข้าใจได้ นอกจากนี้ผลของพฤติกรรมการรังแกทางวาจาไม่สามารถปรากฏร่องรอยหลักฐานได้เหมือนพฤติกรรมการรังแกทางร่างกาย ดังที่นักวิชาการกล่าวว่า พฤติกรรมการรังแกทางวาจาเป็นพฤติกรรมการรังแกที่มีอยู่อย่างแพร่หลายในทุกสังคม โดยเป็นการแสดงด้วยคำพูดที่ไปทำร้ายอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจของผู้อื่น เช่น การข่มขู่ การด่าว่า การเหน็บแนม การใช้วาจาหยาบคาย การสบประมาท การล้อเลียนเชื้อชาติ สัญชาติ หน้าตา ผิวพรรณ ปมด้อย ความพิการทางร่างกาย ฐานะทางสังคม ผลการเรียน การโทรศัพท์รบกวน จดหมาย อีเมล เขียนข้อความ การกล่าวหา การสร้างข่าวลือ และการซุบซิบนินทา เป็นต้น (Saxon, 2004; Bauman and Del Rio, 2005) และการรังแกทางวาจา หมายถึงพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บทางใจ ได้รับความเจ็บปวด ไม่สบายใจ ไม่สบายอารมณ์ ไม่พึงพอใจ เศร้าสลด นั่งร้องไห้ และขอบอกเก็บตัวเงียบคนเดียว (Baron, 1996; Cohn, 2003; Astor, 2005)

ในขณะที่พฤติกรรมการรังแกทางสังคมมีระดับความรุนแรงและส่งผลกระทบน้อยกว่าพฤติกรรมการรังแกทางร่างกาย แต่อาจเท่ากับพฤติกรรมการรังแกทางวาจา เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการรุกรานเกี่ยวกับ

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม ซึ่งถือเป็นการทำร้ายอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจเช่นเดียวกับการรังแกทางวาจา เช่น การแสดงความรังเกียจ การไม่ให้ความสนใจ การกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกลุ่ม และการกีดกันไม่ให้เพื่อนคบ เป็นต้น พฤติกรรมการรังแกทางสังคมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่สามเพื่อให้บรรลุผลหรืออาจกล่าวได้อย่างชัดเจนว่า การรังแกทางสังคมนั้นบุคคลที่สามคือผู้ที่กำหนดความสำเร็จของการรังแก แต่หากว่าบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการรังแกไม่มีความรู้สึกทางลบที่เกิดขึ้น หรือมีความยืดหยุ่นทางอารมณ์ที่สามารถรองรับพฤติกรรมการรังแกทางสังคมได้ การรังแกทางสังคมแทบจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ที่เป้าหมายของการรังแกได้เลย แต่หากผู้ถูกรังแกมีความอ่อนไหวต่อสิ่งที่มากระทบก็ย่อมส่งผลเสียหาที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ เช่น การทำร้ายตัวเอง การกลั้วการเข้าสังคม หรือแม้กระทั่งการสะสมความเครียดจนเพื่อหาโอกาสทำร้ายร่างกายผู้ที่มารังแก เป็นต้น การรังแกทางสังคมสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในทุกสถานที่ นักเรียนบางคนที่ถูกรังแกทางสังคมและไม่สามารถรับมือได้มักแสดงออกในลักษณะของอารมณ์เศร้าซึม ดังกรณีของเด็กหญิงนาตียะฮ์ที่กล่าวถึงความรู้สึกว่า ตนถูกเพื่อนกีดกันไม่ให้เพื่อนคบไม่ให้เพื่อนเล่น และมีให้ทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเป็นประจำ ทำให้รู้สึกท้อแท้ เศร้าซึม ร้องไห้คนเดียว และคิดในใจว่าทำไมเพื่อนถึงรังเกียจเรา หรือกรณีของเด็กหญิงนูริยะฮ์ที่เล่าว่า ตนเองมักถูกเพื่อนปฏิเสธการคบหาเป็นเพื่อน ร่วมทำงานกลุ่ม และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพราะกลัวจะถูกทำร้ายถ้าขัดคำสั่งเพื่อนที่เป็นหัวโจกในห้องได้สั่งกำชับไว้ และกรณีของเด็กชายคอลิดที่กล่าวว่า ตนได้พยายามทุกวิถีทางไม่ให้เพื่อนในห้องไปเล่น ไปคบหา ให้ทำงานกลุ่ม และให้ทำร่วมกิจกรรม เพราะหมั่นใส่เขาที่เป็นลูกคนรวย ชอบโอ้อวด และเยอหยิ่ง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการรังแกทางสังคมนั้นเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการรุกรานเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม ซึ่งถือเป็นการทำร้ายอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจเช่นเดียวกับการรังแกทางวาจา เช่น การแสดงความรังเกียจ การไม่ให้ความสนใจ การกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกลุ่ม และการกีดกันไม่ให้เพื่อนคบ นอกจากนี้ยังเป็นการกระทำที่ต้องอาศัยบุคคลอื่นที่อยู่รายรอบ การกระทำลักษณะนี้แสดงออกถึงความบกพร่องของจริยธรรมภายในของบุคคลซึ่งได้รับการถ่ายทอดให้เห็นอย่างเด่นชัดผ่านพฤติกรรมการรังแกทางสังคม การรังแกทางสังคมมีอาจจะกระทำได้หากมีบุคคลน้อยกว่าสามคน เนื่องจากพฤติกรรมการรังแกทางสังคมจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่สามเป็นองค์ประกอบสำคัญ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า พฤติกรรมการรังแกทางสังคมเป็นพฤติกรรมการรังแกทางอ้อม ดังนั้นขีดความรุนแรงของอาชญากรรมทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับความนิยมหรือความร่วมมือจากบุคคลที่สามในการรังแก แต่หากสังคมนั้นเป็นสังคมแห่งการแสวงหาความจริงและต่อต้านการสร้างความแตกแยก การรังแกทางสังคมก็มิอาจแสดงแสนยานุภาพออกมาได้อย่างเต็มกำลัง (Greenbaum et al, 1989; Cohn, 2003; Saxon 2004; Bauman and Del Rio 2005)

พฤติกรรมการรังแกกันระหว่างนักเรียนส่วนใหญ่จะมีนักเรียนพบเห็นเหตุการณ์ แต่นักเรียนเหล่านั้นไม่กล้าที่จะห้ามปรามหรือเข้าไปช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกรังแกเนื่องจากมีความกลัวว่าถ้าหากเข้าไปช่วยเหลือหรือเข้าไปห้ามปรามแล้วจะทำให้ให้นักเรียนที่กำลังรังแกเพื่อนโกรธเคืองและโมโหแล้วเข้ามาทำร้ายร่างกาย รวมทั้งนักเรียนที่รังแกเพื่อนมักจะข่มขู่เหยื่อและผู้พบเหตุการณ์ว่าห้ามนำเรื่องที่เกิดขึ้นไปเล่าหรือฟ้องให้ใครฟัง ไม่ว่าจะเป็นครู เพื่อนนักเรียน และพ่อแม่ผู้ปกครอง มิฉะนั้นอาจจะถูกรังแกมากขึ้นหลายเท่า ดังเช่นกรณีของเด็กหญิงฮาซียะห์ที่รังแกเพื่อนโดยการตบตี ดึงผม และรุมกระแทก และเด็กชายอับดุลที่เคยชวนเพื่อนไปรุมทำร้ายร่างกายเพื่อนบริเวณห้องน้ำหลังอาคารเรียนแล้วมีนักเรียนพบเห็นเหตุการณ์ดังกล่าว แต่กลับอยู่เฉยๆ ไม่กล้าช่วยเหลือหรือห้ามปรามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว และยังข่มขู่ห้ามนำเรื่องนี้ไปฟ้องครู พ่อแม่ผู้ปกครอง และเพื่อนคนอื่น ๆ มิฉะนั้นจะถูกทำร้ายร่างกายทุกวัน แต่ว่ากรณีของเด็กชายอับดุลเหยื่อได้รับบาดเจ็บจนน่าสงสัยจนพ่อแม่ต้องซักถามแล้วเหยื่อก็เล่าเหตุการณ์ให้ทราบแล้วนำเรื่องดังกล่าวไปร้องเรียนกับผู้บริหารโรงเรียน จนโรงเรียนดำเนินการลงโทษพักการเรียนเด็กชายอับดุลและเพื่อนๆ รวมทั้งกรณีของเด็กหญิงลาติฟะฮ์ที่รังแกคนอื่นไปทั่ว แล้วข่มขู่เหยื่อและผู้พบเห็นให้กลัวว่า ถ้าตนถูกครูลงโทษอย่างไร ตนก็จะกลับแก้แค้นคนนั้นให้สาสมและหนักกว่าที่ลูกลงโทษหลายเท่า จนทำให้ไม่มีใครกล้าไปฟ้องครูประจำชั้นหรือครูฝ่ายปกครองของโรงเรียน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการรังแกที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ผู้บริหาร และพ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถที่จะรับรู้และรับทราบได้ถ้าหากไม่มีเหตุการณ์ขั้นรุนแรงดังเช่นกรณีเด็กชายอัปดุล แต่มีนักเรียนที่ถูกรังแกและนักเรียนที่เห็นเหตุการณ์รับรู้ถึงเหตุการณ์ดังกล่าวแต่ไม่กล้าที่จะดำเนินการใดๆ ส่วนใหญ่จะอยู่เฉยๆ เพราะกลัวว่าจะรับผลกระทบตามมา ดังเช่นกรณีของเด็กชายอาณิฟที่ไปรังแกเพื่อนเป็นประจำแล้วมีเพื่อนนักเรียนคนอื่นและเหยื่อที่ถูกรังแกไปฟ้องครูประจำชั้น แล้วถูกเด็กชายอาณิฟทำร้ายร่างกายแล้วข่มขู่จนทำให้นักเรียนเกิดอาการเกรงกลัวว่าจะถูกเด็กชายอาณิฟรังแกอีก จนทำให้ไม่มีนักเรียนคนใดกล้าที่จะมาฟ้องครูอีก หรือกรณีของเด็กชายบีดินที่เข้าไปห้ามปรามและช่วยเหลือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วถูกนักเรียนที่กำลังรังแกเพื่อนนำพรรคพวกมาแกล้งเด็กชายบีดินจนทำให้บาดเจ็บไม่สามารถมาเรียนได้หลายวัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นพฤติกรรมการรังแกระหว่างนักเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีมีลักษณะและรูปแบบของการรังแกที่ไม่แตกต่างกับพฤติกรรมการรังแกของโรงเรียนอื่นๆ แต่ในทางหลักการ เป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นไม่ควรจะมีพฤติกรรมการรังแกกัน เนื่องจากด้วยเอกลักษณ์ของโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนวิชาศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องหลักการศรัทธาและคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งการเน้นให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีส่วนสำคัญในการขัดเกลาให้นักเรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติที่มีความสอดคล้องตามหลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลาม ตามแนวทางที่ระบุในคัมภีร์อัลกุรอานและแบบฉบับอันดีงามของท่านศาสนทูต ดังสารจุมุฮารามนตรีที่กล่าวไว้ในหลักสูตรอิสลามศึกษาว่า การนำหลักการของศาสนาอิสลามมาใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้เยาวชนมุสลิมได้รับการพัฒนาวิชาสามัญและวิชาศาสนาควบคู่ไปด้วยกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมมุสลิม และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีความศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ และมีบุคลิกภาพที่ดีงามตามแบบอย่างของนบีมุฮัมมัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ดังกรณีของครูอัปดุลรอหมานที่กล่าวว่า ในโรงเรียนจะต้องมีการสอนให้นักเรียนรู้ศาสนาอิสลามต่อต้านและห้ามปรามการกระทำที่สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้กับบุคคลรอบข้างทุกรูปแบบ เนื่องจากการสร้างความปั่นป่วนในสังคม ก่อเกิดความเกลียดชังกัน ศาสนาอิสลามปรารถนาที่จะสร้างสังคมแห่งความสันติสุข มีความสมัคสมานสามัคคีรักใคร่ปรองดองกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นการกระทำที่เป็นการชิงชัง เหยียดหยาม และดูถูกระหว่างมนุษย์จึงได้รับการตำหนิอย่างรุนแรง ดังนั้นการรังแกผู้อื่นด้วยการดูถูกเหยียดหยามหรือทำร้ายร่างกายจึงอยู่ในฐานะของผู้ละเมิดคำสั่งของอัลลอฮ์ที่จะต้องถูกสอบสวนและตอบแทนด้วยการลงโทษที่แสนสาหัส หากบุคคลผู้นั้นมิได้ทำการขออภัยโทษอย่างบริสุทธิ์ใจก่อนลงมือทำใจสุดท้ายได้จากไป นอกจากนี้กรณีของครูซอลิฮะห์ที่ให้ข้อมูลว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นถือได้ว่าเป็นนักเรียนที่ฝ่าฝืนหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างชัดเจน เนื่องจากศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพในการดูแลรักษาชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ และได้มีการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ทำการละเมิดผู้อื่นโดยมิชอบด้วยผลแห่งการละเมิดอย่างเดียวกัน และถือว่าผู้ที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นเป็นผู้ที่มีข้อบกพร่องของความศรัทธาที่มีต่ออัลลอฮ์ แต่ถ้ามีการขอโทษบุคคลที่เขารังแกและวิงวอนขอการอภัยโทษจากอัลลอฮ์ พร้อมทั้งรับแรงในการปฏิบัติความดี เพราะการปฏิบัติความดีนั้นสามารถลบล้างความผิดที่เคยกระทำไว้ได้ รวมทั้งศาสนาอิสลามได้กล่าวตำหนิและสั่งห้ามมุสลิมล่วงละเมิดหรือทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสื่อมเสียศักดิ์ศรีหรือเกียรติยศชื่อเสียง เพราะเป็นสร้างความบาดหมางและบ่อนทำลายจนนำมาสู่การเป็นศัตรูต่อกัน มุสลิมที่ดีจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงและห้ามปรามจากพฤติกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศที่สร้างความเสื่อมเสียให้กับผู้อื่น ดังนั้นนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องเป็นผู้ที่มีความตระหนักถึงหลักการดังกล่าวข้างต้น อันส่งผลให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่หลักการศาสนาอิสลามกำหนดไว้

2. ปัจจัยที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียน

พฤติกรรมการรังแกเป็นพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคม โดยมีปัจจัยหลากหลายสอดประสานเกี่ยวพันกันอย่างลงตัวกับการทำความเข้าใจเพื่อหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จึงมีความจำเป็นในการศึกษาถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมที่เด็กนักเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรังแกอาศัยอยู่ ซึ่งปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการหล่อหลอมให้พฤติกรรมการรังแกเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคม มีดังต่อไปนี้ คือ การอบรมเลี้ยงดูและสภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน

2.1 การอบรมเลี้ยงดูและสภาพครอบครัว

ศาสนาอิสลามมีหลักธรรมคำสอนในการมองมนุษย์เมื่อแรกเกิดนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่การเลี้ยงดูของบิดามารดามีผลต่อการสร้างบุคลิกภาพให้กับเด็กเมื่อเติบโตออกมาใช้ชีวิตในสังคม หลักธรรมดังกล่าวเป็นการยืนยันอย่างชัดเจนถึงอิทธิพลของพ่อแม่และครอบครัวที่มีต่อเด็ก หรืออาจกล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะการเป็นอยู่ในครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบต่อการสัมผัสทั้งทางด้านร่างกายและความรู้สึกนึกคิด นักเรียนที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นมักมีเหตุผลและปัจจัยหล่อหลอมที่น่าสนใจศึกษา ซึ่งบางคนนั้นได้รับผลกระทบจากการสร้างบุคลิกภาพของบิดาที่ชอบกระทำรุนแรงต่อคนในครอบครัว หรือมารดาที่มีนิสัยก้าวร้าวชอบสบถคำหยาบและด่าทอเมื่อมีสิ่งที่ไม่ประสงค์มาประสบ พฤติกรรมเหล่านี้มีอาจจะทำให้ความเข้าใจได้นอกจากการศึกษาให้เห็นถึงเบื้องหลังแห่งพฤติกรรมการรังแก ดังที่ครูลาติบ ครูฝ่ายปกครองได้เผยถึงการเลี้ยงดูจากครอบครัวของนักเรียนที่ชอบรังแกผู้อื่นว่า เด็กนักเรียนที่ชอบรังแกเพื่อนเป็นประจำมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีนิสัยนิยมความรุนแรง การเลี้ยงดูที่ไม่ยึดมั่นในศาสนา และเข้าข้างลูกตนเองทั้งๆ ที่เป็นฝ่ายผิด บางคนก็มาจากครอบครัวที่ติดยาเสพติด เล่นการพนัน มั่วเมามากมาย

นักเรียนที่เติบโตมาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศนิยมแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลังและนิยมความรุนแรงจะซึมซับพฤติกรรมดังกล่าวและเข้าใจว่าเป็นการแสดงออกทางสังคมที่กลุ่มเพื่อนให้การยอมรับ หรือเมื่อตนเองทำอะไรผิดก็ไม่มีใครแสดงความไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านจนเข้าใจว่าการกระทำของตนเองนั้นเป็นที่ยอมรับ การเข้าใจผิดที่มาจากครอบครัวที่ผิดๆ นำพาให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เมื่อต้องเข้าสังคมและเลือกบุคลิกภาพในการดำรงอยู่ ดังกรณีของเด็กชายอานิฟที่เติบโตมาท่ามกลางการรับรู้และเห็นภาพของการทะเลาะเบาะแว้งและการใช้ความรุนแรงต่อกันเป็นประจำทั้งด้วยคำพูดและการกระทำของพ่อแม่อย่างต่อเนื่อง บางครั้งเด็กชายอานิฟมักถูกพ่อแม่ทำโทษอย่างรุนแรง เช่น การตีด้วยไม้แขวนเสื้อ ไม้กวาด และไม้ไฟ เป็นต้น และแม้กระทั่งการทะเลาะกันของพ่อแม่ในหลายครั้งก็มาลงที่เด็กชายอานิฟ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดคำหยาบ อันส่งผลให้เด็กชายอานิฟได้เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงมาโดยตลอด และคิดว่าเป็นวิธีการที่ตรงใจที่สุดที่จะจัดการเมื่อมีปัญหาหรือไม่ชอบใครที่โรงเรียน นอกจากนี้ครูซาอิดยังได้เล่าว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมชอบรังแกผู้อื่นมักมาจากครอบครัวที่มีปัญหาภายในครอบครัว เช่น การใช้ความรุนแรง การเข่มงวดกวดขันมากเกินไปจนทำให้เด็กอึดอัดหรือคับข้องใจ หรือการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจนไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนลูกอย่างใกล้ชิด ดังกรณีของเด็กชายอับดุลที่พ่อแม่พยายามอบรมเลี้ยงดูแบบเข่มงวดกวดขันให้อยู่ในกรอบอิสลาม จนทำให้เด็กชายเกิดความคับข้องใจและระบายความอึดอัดโดยการรังแกเพื่อน และกรณีของเด็กหญิงฮาซียะห์ที่พ่อแม่ต้องปล่อยปละละเลยและฝากให้ปู่ย่าและญาติๆ ช่วยกันอบรมเลี้ยงดู และเด็กหญิงอามินาที่เติบโตมากับการเลี้ยงดูของคุณย่า เนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงานหนักจนไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูเท่าที่ควร

ดังนั้นกล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูและสภาพครอบครัวมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรง ซึ่งการอบรมที่ดีหรือการมีพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีย่อมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของนักเรียนเมื่อต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม แต่ในขณะเดียวกันนักเรียนที่เติบโตมาในครอบครัวที่มีปัญหา พ่อแม่หย่าร้าง ติดยาเสพติด เล่นการพนัน มั่วเมาในอบายมุข ก็ย่อมหล่อหลอมให้เด็กซึมซับสิ่งที่ไม่ดีเหล่านั้นไว้ในความรู้สึกนึกคิด ซึ่งอาจนำมาพาให้นักเรียนมีอาจจัดการกับสิ่งเร้าที่มากระทบต่อร่างกายและอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างถูกวิธี และสิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งจะเห็นได้ว่าพ่อแม่

บางคนไม่ทราบมาก่อนว่าลูกของตนมีพฤติกรรมการรังแก ดังที่ครูภักดี ครูฝ่ายปกครองได้เล่าถึงกรณีของนักเรียนที่กระทำความผิดรุนแรงเป็นประจำจนต้องเชิญออกจากโรงเรียน ให้ฟังไว้อย่างน่าครุ่นคิดว่า เวลาบอกว่าลูกมีนิสัยเกเร ทำผิดกฎระเบียบโรงเรียนเป็นประจำ พ่อแม่มักจะไม่เชื่อ และกล่าวอ้างถึงตอนอยู่ที่บ้านว่าลูกทำตัวดี ไม่มีทำที่ว่าเป็นคนเกเร ซึ่งบางครั้งพ่อแม่ก็ได้รับรู้พฤติกรรมของลูกในทุกด้าน พ่อแม่ควรปรึกษาและติดตามลูกของตนผ่านครูอาจารย์ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.2 สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง

ชุมชนเป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างบุคคลให้มีบุคลิกลักษณะนิสัยที่สามารถบอกได้ว่ามาจากแถบใด สิ่งที่เป็นองค์ประกอบในชุมชนล้วนมีอิทธิพลต่อคนในชุมชนอย่างมาก โดยเฉพาะกับบรรดาเยาวชนที่ยังขาดประสบการณ์และเครื่องมือทางศีลธรรมในการแยกแยะสิ่งที่ถูกและสิ่งที่ผิด หรือแม้กระทั่งการวางตัวให้เหมาะสมในแต่ละบทบาทหรือสถานการณ์ สภาพแวดล้อมในชุมชนมีส่วนในการหล่อหลอมบุคคลให้มีพฤติกรรมรังแกหรือถูกรังแกได้เช่นกัน กล่าวคือ บางสังคมมีค่านิยมให้เป็นฝ่ายเริ่มก่อนเพื่อแสดงถึงความเหนือกว่าในด้านของอำนาจ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันตนเองจากการตกเป็นผู้ถูกรังแก หรือแม้กระทั่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนล้วนส่งผลกระทบโดยตรงต่อความรู้สึกนึกคิดที่แปรเปลี่ยนออกมาเป็นการกระทำ ซึ่งบางครั้งการกระทำที่เกิดขึ้นมีลักษณะรุนแรงหรือนำมาซึ่งความสูญเสียและบอบช้ำทางศีลธรรม หรือแม้กระทั่งในบางสังคมที่สภาพแวดล้อมภายในชุมชนส่งผลให้เป็นคนที่จำยอมในทุกๆ เรื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความรุนแรงจากการถูกรังแกทั้งๆ ที่การกระทำที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งไม่ถูกต้องและเป็นการถูกเอารัดเอาเปรียบหรือกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังที่นายอนุমান ผู้ปกครองนักเรียนได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมภายในชุมชนหรือพื้นที่ว่ามีผลหล่อหลอมให้เด็กซึมซับเอาพฤติกรรมอันเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ในพื้นที่ หรือแม้กระทั่งสิ่งที่อยู่รอบตัวที่มากกระทบต่อความรู้สึกของเด็ก ดังเช่นเด็กชายอับดุลที่ฟังข่าวเหตุการณ์ในพื้นที่ แล้วเลียนแบบทำระเบิด

สภาพแวดล้อมภายในชุมชนที่มีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนยังรวมถึงสิ่งเร้าจากภายนอกที่ชุมชนนำเข้ามามาทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ หรือแม้กระทั่งบรรดาของเล่นต่างๆ ที่สื่อถึงบุคลิกภาพและรสนิยมของผู้เล่นได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ เยาวชนผู้ชายจะมีความสนใจในตัวของนักกีฬาและทีมกีฬาที่ตนชื่นชอบ และมักจะนำเรื่องของกีฬาหรือนักกีฬาที่ตนชื่นชอบและได้ติดตามดูผลงานมาเล่าสู่กันฟัง ซึ่งบุคคลเหล่านั้นเปรียบบุคคลที่เยาวชนมักเอาเป็นแบบอย่าง ดังที่นายสมาน ผู้ปกครองนักเรียนได้บอกถึงอิทธิพลของสื่อหรือบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนว่า เด็กจะมากุญเรื่องบอลกันตอนเช้า บางทีผมก็เผลอรู้เรื่อง แต่เด็กเค้าจะคุยกันอย่างสนุก พวกหนึ่ง ละครการ์ตูน หรือเกมส์ก็มีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก เด็กจะเลียนแบบอุปนิสัยหรือบุคลิกบางอย่างของตัวละครที่ตนชื่นชอบ หรือแม้แต่สภาพความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาติดต่อกันนานหลายปี เยาวชนได้รับฟังเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจนมิได้มีปฏิกิริยาตอบสนองทางคำพูด หรืออาจกล่าวได้ว่าประชาชนส่วนมากในพื้นที่ชาชินและไม่อยากกล่าวถึงกับสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งนายอดิสร ผู้ปกครองนักเรียน ได้เล่าถึงแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่กับเหตุการณ์ให้ฟังว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะไม่นำมาพูด เด็กๆ จะไม่พูดหรือวิจารณ์ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้นายราฟา ผู้ปกครองนักเรียนได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่ โดยผู้ใหญ่เมื่อรู้ถึงเหตุการณ์จะไม่เล่าให้เด็กฟังแต่จะคุยหรือปรึกษากันในกลุ่ม แต่ทั้งนี้ยังสำคัญไปยังบรรดาเด็กในชุมชนเมื่อต้องออกนอกบ้าน เพื่อเป็นการตักเตือนถึงพื้นที่ที่เสี่ยงต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้น แม้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนจะมีส่วนในการหล่อหลอมพฤติกรรมต่างๆ ของเยาวชน ทั้งพฤติกรรมอันพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ แต่สภาพแวดล้อมมิใช่เพียงปัจจัยเดียวที่สร้างให้เยาวชนมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น เนื่องจากพฤติกรรมความรุนแรงที่กระทำต่อผู้อื่นที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นยังถูกอธิบายจากผู้ปกครองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่ก็อาจปฏิเสธได้ว่าสภาพแวดล้อมภายในชุมชนจะไม่มีอิทธิพลต่อเยาวชนเลย

2.3 กฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นแหล่งอบรมความรู้พร้อมทั้งการเสริมสร้างระบบคุณธรรมอิสลามแก่นักเรียนมุสลิมที่เข้ามาศึกษา ผู้เรียนเป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญต่อโรงเรียนและมีความหลากหลายในด้านพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม การมาอยู่ร่วมกันในโรงเรียนจึงมีความสำคัญที่ต้องวางกฎระเบียบเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยที่กฎระเบียบนี้ต้องเป็นไปตามมาตรการที่บัญญัติในอัลกุรอานและแบบอย่างของท่านศาสนทูต (ซ.ล.) ซึ่งแต่ละสถานศึกษานั้นย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องของกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ แต่ทั้งนี้กฎระเบียบย่อมส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนและครูผู้บังคับใช้กฎระเบียบ รวมถึงโรงเรียนอันเป็นสถานที่ที่กฎระเบียบถูกบัญญัติและถูกใช้ปฏิบัติ กฎระเบียบที่มีการบังคับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ กฎระเบียบของโรงเรียนซึ่งนักเรียนไม่มีส่วนในการออกกฎระเบียบ และกฎระเบียบภายในห้องเรียนซึ่งนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบอันน้อยยิ่ง

กฎระเบียบของโรงเรียน คือ กฎระเบียบที่แต่ละโรงเรียนร่างออกมาและประกาศใช้เพื่อวางแนวทางการอยู่ร่วมกันของนักเรียน ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม และเป็นพลเมืองของประเทศที่มีระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกันในสังคม กฎระเบียบของโรงเรียนจะมีการกำหนดลักษณะของการแต่งกายตั้งแต่ เสื้อผ้า กางเกง เข็มขัด รองเท้า ถุงเท้า และทรงผม ทั้งนี้อาจมีการกำหนดเพิ่มเติมเข้ามาในเรื่องของเครื่องประดับสำหรับนักเรียนหญิง รวมไปถึงการควบคุมในเรื่องของโทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์มัลติมีเดีย แม้กระทั่งการเดินทางมาโรงเรียนของนักเรียนที่ใช้ระบบไปกลับนั้นยังมีการกำหนดในเรื่องของการนำรถจักรยานยนต์มาโรงเรียนด้วยตัวนักเรียนเอง ครูซอबारียะห์ ครูที่คลุกคลีกับกฎระเบียบของโรงเรียนได้กล่าวถึงเรื่องกฎระเบียบของโรงเรียนว่า ที่โรงเรียนมีการห้ามนักเรียนนำรถจักรยานยนต์มาโรงเรียน เนื่องจากนักเรียนที่นำรถมาเองมักจะไม่ถึงโรงเรียน ไปเที่ยวในเมืองปัตตานีบ้าง ไปตลาดนัดบ้าง ไปเล่นเกมบ้าง บางครั้งออกมาแล้วทำให้กลับเข้าไปเรียนสายหรืออาจหนีเรียนไปเลย และครูอิติรียะห์ ครูฝ่ายปกครองของอีกโรงเรียนหนึ่งที่อนุญาตให้นักเรียนนำรถจักรยานยนต์มาโรงเรียนได้กล่าวว่า ทางโรงเรียนให้นักเรียนนำรถจักรยานยนต์มาโรงเรียนได้เนื่องจากเป็นนักเรียนที่อยู่แวกไกลและโรงเรียนก็มีนักเรียนไปกลับ แต่รถจักรยานยนต์ที่นำมาต้องเอามาจอดไว้ในที่จอดรถที่ทางโรงเรียนเตรียมไว้ ซึ่งนักเรียนจะมาเอารถไปใช้ได้เมื่อถึงเวลาเลิกเรียนและทางโรงเรียนอนุญาตให้กลับบ้านได้แล้ว ส่วนในเรื่องของโทรศัพท์หรือเครื่องเล่นมัลติมีเดีย ก็มีนักเรียนนำมาใช้เหมือนกัน ราคาแพงๆ ด้วย แต่ทั้งนี้ทางโรงเรียนไม่ได้อนุญาตแต่อย่างใด... ผลเสียที่นักเรียนสามารถนำรถจักรยานยนต์มาโรงเรียนเองได้ว่าเป็นเรื่องเสี่ยง และนักเรียนมักจะไม่ถึงโรงเรียน สุ่มเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมที่ไม่ดี ก้าวร้าว เกร หรือไปติดยาเสพติด..."

การยึดมั่นถือปฏิบัติในเรื่องของกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเที่ยงตรงตามที่ได้ตราและประกาศใช้ในโรงเรียนสร้างความกลัวให้นักเรียนไม่กล้าฝ่าฝืนกฎระเบียบ แต่ทั้งนี้อาจมีนักเรียนบางคนที่ทำหายกฎระเบียบด้วยการฝ่าฝืนเพื่อแสดงออกถึงความกล้าหาญและเหนือกว่าผู้อื่น และนักเรียนที่มีคติแบบนี้มักตกเป็นผู้กระทำการรังแกผู้อื่นเนื่องจากมีนักเรียนน้อยมากที่จะกล้าท้าทาย ทว่าการลดเรื่องความเข้มข้นในการบังคับใช้หรือการลงโทษผู้ที่ทำผิดกฎระเบียบแต่ให้โรงเรียนยังสามารถรักษากฎระเบียบอยู่ได้ถูกนำมาใช้ โดยครูรอเกิบ ซึ่งเป็นครูที่คุมแถวนักเรียนเป็นประจำว่า ทางโรงเรียนมีกฎระเบียบให้นักเรียนมาให้ทันโรงเรียนก่อนเข้าแถวร้องเพลงชาติ แต่ผมมีข้อสงสัยขอให้ว่าหากมาทันในขณะที่เพลงชาติยังไม่จบจะไม่ทำโทษ แต่ถ้าสายกว่านั้นจะทำโทษด้วยการให้เก็บขยะที่สนาม ซึ่งทั้งผู้ปกครองและนักเรียนเข้าใจมาตรการข้อนี้ดี

กฎระเบียบของโรงเรียนเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการปกครองนักเรียนและขัดเกลาให้มีพฤติกรรมที่ดีสอดคล้องกับบทบัญญัติศาสนา การบังคับใช้แบบเคร่งครัดหรือผ่อนปรนนั้นขึ้นอยู่กับแนวทางในการปกครองของแต่ละโรงเรียน บางสถานการณอาจผ่อนปรนบ้างเพื่อลดความตึงเครียดของนักเรียนและเพื่อแสดงออกถึงความเข้าใจและเมตตาที่พึงมีต่อกัน แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ทำให้สูญเสียความเป็นระเบียบอันเป็นหลักสำคัญของกฎที่ร่างขึ้นมาและบังคับใช้ ในส่วนของพฤติกรรมการณ์การรังแกกันของนักเรียนนั้น กฎระเบียบของโรงเรียนมีส่วนในการลดระดับความรุนแรงลงได้หากมีการ

ติดตามและคาดโทษอย่างจริงจัง แต่หากมีแต่กฎระเบียบแต่ไม่มีการทำโทษเชิงประจักษ์ การรังแกผู้อื่นอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำทลายกฎระเบียบของโรงเรียนเนื่องจากไม่มีการทำโทษ

กฎระเบียบภายในห้องเรียน คือ เป็นข้อบังคับที่ครูประจำชั้นและนักเรียนในชั้นเรียนมีการร่างร่วมกัน ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พึ่งพาอาศัย และแบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกในห้องเรียน เช่น การแบ่งเวรทำความสะอาดห้อง การจัดระเบียบการวางรองเท้า เป็นต้น ทั้งนี้ห้องเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจการของห้องเรียนอย่างเต็มที่ ทั้งการเลือกหัวหน้าห้อง การเลือกกิจกรรมเข้าประกวดในงานโรงเรียน ฯลฯ นักเรียนจะไม่ค่อยเกรงกลัวอำนาจหรือการรังแกจากเพื่อนมากเท่าไร เนื่องจากหากมีการกระทำผิดจะมีครูประจำชั้นเป็นผู้พิจารณาและลงโทษตามสมควร อีกทั้งห้องเรียนที่มีลักษณะอย่างนี้ นักเรียนจะมีความเคารพในตัวของผู้อื่นค่อนข้างสูงและมีการทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความคุ้นเคย และยังเป็นกิจกรรมของห้องเรียนที่ต้องไปแข่งขันหรือประกวดกับนักเรียนกลุ่มอื่นยังต้องอาศัยความร่วมมือและความสามัคคีกันอย่างสูง ซึ่งครูลูกมาน ได้กล่าวถึงการสร้างสามัคคีภายในห้องเรียนโดยเอาการประกวดกิจกรรมของห้องเรียนมาเป็นเครื่องมือและให้รางวัลเป็นสิ่งตอบแทนเมื่อนักเรียนทำได้ดีว่า ที่โรงเรียนจะมีการประกวดห้องเรียนสะอาด นักเรียนจะช่วยกันดีมากตามประธานนักเรียน เดือนหนึ่งจะประกวดครั้งหนึ่ง ห้องเรียนไหนสะอาดมากกว่าตามเกณฑ์ที่วางไว้จะได้รับรางวัล อาจเป็นขนมบ้างอะไรบ้าง รู้สึกลูกมานจะสามัคคีกันดี โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนผู้หญิง

การลดพฤติกรรมรังแกของนักเรียนภายในโรงเรียนนอกจากจะใช้กฎระเบียบของโรงเรียนเป็นตัวตั้งแล้ว อาจใช้กฎระเบียบภายในห้องเรียนเป็นตัวเสริม ทั้งนี้โรงเรียนต้องมีกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกันเพื่อสร้างความคุ้นเคยต่อกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการยึดมั่นอยู่ในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดจนเกินไปอาจก่อให้เกิดภาวะต่อต้านของนักเรียนที่อาจนำไปสู่การแสดงออกผ่านการรังแกผู้อื่นก็เป็นได้ ทั้งนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกฝ่ายต้องแบ่งปันข้อมูลของนักเรียนและติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิดเพื่อส่งเสริมแนวทางที่ได้ผลดีและแก้ไขแนวทางที่ขาดประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาการรังแกของนักเรียน

จากปัจจัยทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้นต่างก็มีผลต่อพฤติกรรมรังแกของนักเรียนทั้งสิ้น และเป็นการวิเคราะห์เฉพาะสาเหตุในลักษณะเพียงด้านเดียว ถ้ามีการพิจารณาถึงปัจจัยรวมกันใน 3 ลักษณะคือ ลักษณะที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูและสภาพครอบครัวกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง ลักษณะที่ 2 การอบรมเลี้ยงดูและสภาพครอบครัวกับกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน และลักษณะที่ 3 สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงกับกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูและสภาพครอบครัวกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง

การอบรมเลี้ยงดูและสภาพครอบครัว เด็กทุกคนที่เกิดมาล้วนมีความบริสุทธิ์เปรียบดังผ้าขาวที่ปราศจากร่องรอยแห่งความสกปรก ทานรซูล (ช.ล.) ได้กล่าวเกี่ยวกับคุณสมบัติข้อนี้ของบรรดาเด็กๆ ว่า “เด็กทุกคนเกิดมาในสภาพที่บริสุทธิ์มีศรัทธาในอิสลาม พ่อแม่ของเขานั่นทำให้เขาเป็น ยิว คริสเตียน หรือพวกบูชาไฟ” (อัลบุคคอรีย์) หะดิษดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและสภาพครอบครัวที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นคนออกแบบในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ครอบครัวที่มีความเอาใจใส่ต่อการอบรมเลี้ยงดูลูกบนพื้นฐานของอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของทานรซูล (ช.ล.) ย่อมเป็นการสร้างรากฐานชีวิตที่มีคุณภาพให้แก่บรรดาลูกๆ ซึ่งแม้บางช่วงเวลาเด็กๆ อาจจะมีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่ดีเกิดขึ้น แต่การมีพื้นฐานชีวิตโดยมีศาสนาอิสลามเป็นที่ตั้งและมีพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี ปัจจัยเหล่านี้เป็นดังเส้นทางที่เด็กๆ จะใช้ในการเปลี่ยนแปลงตนเองจากสิ่งที่ไม่ดีที่เข้ามากระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคม แต่เด็กที่เติบโตในสภาพครอบครัวที่มีปัญหา ใช้กำลังความรุนแรงหรือคำด่าทอเมื่อประสบปัญหาในครอบครัว เด็กจะเกิดการซึมซับวิธีการเหล่านั้นเมื่อตนเองประสบหรือมีปัญหากับผู้อื่น และอาจติดเป็นนิสัยจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ หากมิได้รับการขัดเกลาหรือสอนแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการอื่นที่ดีกว่าการใช้ความรุนแรง

การดำรงชีวิตในสังคมเด็กต้องเติบโตขึ้นมาท่ามกลางสภาพสังคมที่มีความหลากหลาย ปัจจัยต่างๆ ในสังคมล้วนมีผลต่อการหล่อหลอมให้เด็กมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่สังคมให้คุณค่าและหมายรวมไปถึงกระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้วย ครอบครัวเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมใหญ่และเป็นหน่วยสำคัญในการอบรมสั่งสอนในสิ่งที่เด็กประสบมาในการออกไปใช้ชีวิตนอกบ้าน จึงอาจกล่าวได้ว่าสังคมที่มีปัญหาความรุนแรง เด็กๆ อาจซึมซับเอาวิธีการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบเอาไว้ในตัว แต่จะนำมาสู่การใช้ความรุนแรงกับบุคคลอื่นหรือไม่นั้นยังต้องมีปัจจัยอีกหลายอย่างเข้ามากระตุ้น และที่สำคัญการขัดเกลาและอบรมจากครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถตัดตอนการเจริญเติบโตของเชื้อโรคแห่งความรุนแรงในตัวของเด็กได้ ดังจะยกตัวอย่างความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูบรรดาเด็กๆ ในครอบครัวและท่ามกลางสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง ดังเช่นกรณีของเด็กชายอับลุดที่พ่อแม่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันในรูปแบบอิสลาม จนเกิดความรู้สึกอึดอัดและคับข้องใจ และมีการรับรู้ข่าวคราวความรุนแรงในพื้นที่มาโดยตลอดจนเกิดการเลียนพฤติกรรมการทำร้ายร่างกายและการทำระเบิด ดังที่อาของ เด็กชายอับลุดได้สังเกตพฤติกรรมของหลานชายและถ่ายทอดออกมาให้ฟังอย่างน่าสนใจว่า ครอบครัวรู้สึกอับอายกับพฤติกรรมที่เริ่มส่อไปทางของการเลียนแบบวิธีการที่ผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ใช้ก่อเหตุกัน โดยเริ่มนำแบตเตอรี่นาฬิกา มาต่อพ่วงเข้าด้วยกันกับสิ่งของอย่างอื่น และบอกถึงสิ่งที่ทำว่าเป็นระเบิดที่ต่อพ่วงกับแบตเตอรี่ดังกล่าว จนครอบครัวจำเป็นต้องทุ่มเทกำลังและเวลาในการปรับทัศนคติของเด็กชายอับลุดอย่างเต็มที่ เพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติและแยกแยะความถูกผิดได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งวิธีการที่ครอบครัวของอับลุดใช้คือ การชี้แนะเรื่องความถูกผิดตามหลักการศาสนาอิสลามที่ระบุในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ของท่านรซูล (ซ.ล.) ซึ่งความใกล้ชิดในครอบครัวถือเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้เด็กอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความรุนแรงสามารถจัดการกับความรุนแรงที่มากระทบต่อความรู้สึกนึกคิดได้อย่างถูกต้อง ดังที่ท่านอิมามมอฮาลียได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาทที่พ่อแม่มีอิทธิพลต่อการสร้างบุคลิกภาพที่ดีแก่บรรดาลูกๆ อันเป็นภาคผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูว่า “เด็กๆ นั้นจะไวใจพ่อแม่ของเขา และหัวใจที่บริสุทธิ์นั้นเสมือนอัญมณีที่มีค่า ดังนั้นถ้าเขาถูกสอนและฝึกฝนนิสัยที่ดีเขาก็จะรับมันและมีความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และถ้าเขาถูกฝึกให้เคยชินกับความชั่วร้ายและถูกทอดทิ้งเสมือนสัตว์ที่ถูกทอดทิ้ง เขาจะประสบกับความทุกข์และชีวิตจะถูกทำลาย การป้องกันเขาให้พ้นจากความเลวร้ายนั้น สามารถทำได้โดยการให้การศึกษากับเขา และสอนมารยาทที่ดีแก่เขา” (อับลุดอฮู นาซิหฺ อุลวาน, 1997)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดู สภาพครอบครัว และสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงมีผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน นักเรียนหลายคนที่มีสัมภาษณ์ถึงวิธีการที่จะรังแกคนอื่นได้หลากหลายวิธี วิธีการที่จะรังแกกลับหรือใช้ความรุนแรงตอบโต้เมื่อตนเองถูกกระทำ ผู้ที่รังแกผู้อื่นล้วนมีพฤติกรรมแห่งความรุนแรงที่ซึมซับจากสื่อต่างๆ และอาจจะแสดงออกมาได้ทุกเมื่อจนอาจกลายเป็นผู้ที่นิยมความรุนแรงด้วยการรังแกผู้อื่น ซึ่งอาจรู้คิดได้ว่าเด็กที่ต้องสูญเสียพ่อแม่จากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงอยู่ของความรุนแรงในพื้นที่ที่กำลังถูกเติบโตอย่างเงียบๆ ในวัยเรียน มีการรังแกผู้อื่นเป็นแนวทางฝึกฝน โดยมีเพื่อนนักเรียนด้วยกันตกเป็นเหยื่อและพร้อมจะเปลี่ยนสถานะตนเองมาเป็นผู้กระทำได้ทุกเมื่อ เพื่อให้หลุดพ้นจากการตกเป็นเบื่องล่างของผู้อื่นต่อไป

ประเด็นเกี่ยวกับการรังแกกันของนักเรียนจึงน่าสนใจเมื่อเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มจะทวีความถี่และรุนแรงยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาแนวทางและวิธีการป้องกันความรุนแรงมิให้ซึมซับเข้ามาในทัศนคติที่มีต่อการดำรงชีวิตของนักเรียน หรือหากความรุนแรงนั้นได้ซึมซับเข้ามาแล้วก็ต้องมีวิธีการระบายออกอย่างมีระบบ ซึ่งคำตอบที่ได้ คือ ครอบครัวที่มีศาสนาอิสลามเป็นตัวขับเคลื่อนในสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการเป็นมุสลิมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีอยู่แล้ว

2. การอบรมเลี้ยงดูและสภาพครอบครัวกับกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน

ตามที่กล่าวไปข้างต้นถึงบทบาทสำคัญของการเลี้ยงดูและสภาพครอบครัวมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมให้เด็กมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของพฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อเด็กออกจากบ้านเข้าสู่โรงเรียนอัน

เป็นสถานที่หรือสังคมที่มีความหลากหลายของคนที่มาอยู่ร่วมกัน โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ลำดับต่อมาในการอบรมขัดเกลาเด็กเหล่านั้นในฐานะที่เป็นนักเรียนเพื่อผลิตประชาชนที่ได้ออกสู่สังคมไปพัฒนาประเทศชาติต่อไป การกิจสำคัญอันนี้มีความสำคัญและจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการบริหารจัดการค่อนข้างสูงเพื่อนำมาสู่การมีโรงเรียนที่มีคุณภาพ ถึงอย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจะตัดขาดจากรากเหง้าแห่งพื้นที่และความเชื่อของนักเรียนมิได้ กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลามของนักเรียนหรือพื้นที่ ดังเช่น การจัดตั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีที่มีแกนกลางของการศึกษาคือหลักคำสอนศาสนาอิสลาม ประกอบกับนักเรียนที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามรับเข้าศึกษามาจากจากครอบครัวที่หลากหลาย ทั้งในเรื่องของการเผชิญสถานการณ์ความรุนแรงที่มีระดับและความถี่แตกต่างกัน ระดับความทันสมัยของเทคโนโลยีพื้นฐานความรู้ด้านศาสนาและสามัญ ซึ่งทั้งนี้ยังหมายรวมถึงการเลี้ยงดูจากครอบครัวที่มีความแตกต่างกันด้วย ดังนั้นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบเพื่อใช้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งทั้งหมดจะกำหนดให้สอดคล้องกับหลักคำสอนของอิสลาม แต่ทั้งนี้กฎระเบียบของแต่ละโรงเรียนจะมีรายละเอียดปลีกย่อยและความเข้มงวดที่แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละโรงเรียน ซึ่งทั้งการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและกฎระเบียบของโรงเรียนล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนทั้งในเชิงของการรุกราน การต่อต้าน การตกเป็นเหยื่อ หรือแม้กระทั่งการนิ่งเฉย

การที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจและพ่อแม่มักอยู่ข้างลูกแม่ในยามที่ลูกทำผิด เมื่อเข้าสู่โรงเรียนที่มีเพื่อนนักเรียนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวที่หลากหลาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาอันเนื่องมาจากบุคลิกภาพที่เอาแต่ใจตนเอง หรือการคิดว่าคนอื่นต้องยอมรับการกระทำของตนไม่ว่าจะผิดหรือไม่เหมาะสมเหมือนดังที่ตนเคยได้รับจนเคยชินจากพ่อแม่ จนบางครั้งนำมาสู่การฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน ทั้งการมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น หรือแม้กระทั่งการทำร้ายต่อข้อบังคับที่นักเรียนยึดถือปฏิบัติกัน เมื่อทางโรงเรียนเรียกผู้ปกครองเพื่อมารับทราบการกระทำผิดของนักเรียน แต่กลับได้รับการต่อว่าจากผู้ปกครองในเชิงที่ว่าโรงเรียนเอาแต่ใจเข้าข้างนักเรียนคนอื่นและโรงเรียนต้องรับผิดชอบหากลูกของตนถูกคนอื่นทำร้ายกลับ เด็กชายบีดินซึ่งเป็นนักเรียนที่เคยมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนคนหนึ่งที่ได้รับการเลี้ยงดูจากทางบ้านในลักษณะของการตามใจและปกป้องลูกทุกสถานการณ์เล่าให้ฟังถึงช่วงที่มีปัญหาดังกล่าวว่า เด็กนักเรียนคนหนึ่งมีนิสัยเกร และชอบทำตัวเด่นเพื่อให้คนอื่นสนใจหรือพูดถึง และมักจะแสดงออกถึงการทำร้ายกฎระเบียบของโรงเรียนทั้งโดยคำพูดและการกระทำ และมักจะได้รับการปกป้องจากผู้ปกครองเป็นประจำ เนื่องจากผู้ปกครองรู้จักกับผู้บริหารโรงเรียน...แต่ว่าเมื่อกลุ่มของตนมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนคนดังกล่าวผู้ปกครองของนักเรียนคนนั้นกลับทำให้เรื่องเล็กลายเป็นเรื่องใหญ่โดยไม่สนใจว่าลูกของตนทำอะไรลงไปบ้าง

ในกรณีปัญหาที่เกิดขึ้น นายยูซุฟ รองผู้จัดการโรงเรียนได้กล่าวถึงกรณีนี้ว่าเด็กนักเรียนคนดังกล่าวได้รับการตามใจจากผู้ปกครองมากเกินไป จนเด็กเริ่มมีพฤติกรรมเกร รังแกผู้อื่นมากขึ้นทุกวัน เมื่อทางโรงเรียนชี้แจงกลับถูกต่อว่ากลับในเชิงที่ว่า ลูกของตนไม่ผิด คนอื่นผิด ซึ่งทางโรงเรียนรู้สึกหนักใจต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและเกรงว่าจะเกิดปัญหากับนักเรียนคนอื่นได้อีกในวันข้างหน้า ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวมีกฎระเบียบที่ไม่ชัดเจนในเรื่องของบทลงโทษ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของอาจารย์ฝ่ายปกครอง และหลายครั้งเด็กนักเรียนที่กระทำผิดแบบเดียวกันแต่กลับถูกลงโทษแตกต่างกัน หรือเด็กนักเรียนที่กระทำผิดแต่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับผู้บริหารโรงเรียนมักไม่ถูกทำโทษหรือได้รับอภิสิทธิ์เหนือนักเรียนคนอื่น ซึ่งการไม่หนักแน่นและสม่ำเสมอในเรื่องของกฎระเบียบของโรงเรียนอาจเป็นสาเหตุนำมาสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น หากนักเรียนผู้นั้นมีอุปนิสัยเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์

จากกรณีดังกล่าว เด็กที่มีพฤติกรรมการรังแกคนอื่นและมักแสดงอำนาจด้วยการฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน ประกอบกับการได้รับการเลี้ยงดูจากทางบ้านที่ไม่ได้เอาเหตุผลความผิดถูกเข้ามากำหนดแนวทางให้แก่ลูก เอาอกเอาใจจนเด็กล้าพองใจคิดว่าตนเองเหนือกว่าคนอื่น เพื่อนในโรงเรียนต้องมารองรับความต้องการของตน และยังโรงเรียนขาดความสม่ำเสมอในการยึดกฎระเบียบที่ตราไว้ ย่อมเป็นตัวเสริมให้นักเรียนลักษณะแบบนี้เกิดความลำพองใจที่จะรังแกผู้อื่นหรือกระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และเมื่อกระทำผิดกลับไม่ได้รับการลงโทษหรือถูกลงน้อยกว่าคนอื่นอันเนื่องมาจากอิทธิพลของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน การเลี้ยงดูลักษณะนี้ไม่ต่างอะไรกับการสร้าง

ความพิการด้านพฤติกรรมแก่ลูก ซึ่งเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็ไปสร้างความเสียหายให้แก่สังคม อับดุลลอฮ์ นาซิหฺ อุลวาน (1997 : 59) ได้กล่าวถึงคำพูดของ ดร.มุศฏอฟา อัสนียะห์ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกแบบผิดๆ และการไม่สอนให้ลูกแยกแยะความผิดถูก จนนำมาสู่การสร้างความเสียหายแก่ตนเองและสังคมว่า มีการตีความผิดร้ายแรงเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากเด็กหนุ่มคนหนึ่งถูกถูกจับในข้อหาขโมย และศาลชะรีอะฮ์ (กฎหมายอิสลาม) ตัดสินความผิดดังกล่าวให้มีการลงโทษด้วยการตัดมือ ชายคนดังกล่าวจึงร้องต่อศาลว่า ก่อนที่ท่านจะตัดมือฉันให้ไปตัดลิ้นของแม่ฉันก่อน เพราะครั้งที่ฉันก่ออาชญากรรมขึ้นเป็นครั้งแรกในชีวิตของฉันนั้น ฉันได้ไปขโมยหยิบไขหนึ่งใบจากบ้านเพื่อนบ้าน แม่ไม่สนใจตรวจสอบฉัน ไม่ได้ตำหนิฉัน และไม่ได้ออกให้ฉันนำไปเก็บที่เดิม ในทางตรงกันข้ามแม่พูดด้วยน้ำเสียงตื่นตันใจว่า ขอขอบคุณอัลลอฮ์ บุตรของฉันโตเป็นหนุ่มแล้ว และถ้าปราศจากคำพูดนี้ฉันคงไม่มีวันที่จะขโมย

ดังนั้นลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจจากทางบ้านและความหละหลวมไม่สม่ำเสมอ ไม่แน่นอน หรือสองมาตรฐานในความผิดเดียวกันของกฎระเบียบการปกครองในโรงเรียน นำมาสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเรียนในระบบโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนจะเคยชินกับการมีอำนาจและแสดงอำนาจผ่านการได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างทันที่จากทางบ้าน

ส่วนอีกกรณีหนึ่งเป็นเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมรังแกผู้ที่ด้อยกว่า ซึ่งเป็นเด็กที่มาจากรอบครัวที่มีการอบรมที่ดีและทางบ้านยืนยันว่าลูกของตนก่อนมาอยู่โรงเรียนไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่ดี ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้ที่ชอบรังแกคนอื่นนั้นอาจได้รับอิทธิพลด้านพฤติกรรมจากนักเรียนคนอื่นมากกว่าจากการอบรมเลี้ยงดูหรือสภาพครอบครัว ซึ่งปฏิเสธมิได้ว่าการอยู่ร่วมกันของมนุษย์นั้นสามารถถ่ายทอดอุดมการณ์และค่านิยมรวมถึงอุปนิสัยต่าง ๆ ทั้งที่ดีและไม่ดีแก่กันและกันได้ ครูภักดี ครูฝ่ายปกครองได้เล่าถึงกรณีของนักเรียนที่กระทำความผิดรุนแรงเป็นประจำจนถึงขั้นต้องเชิญออกจากโรงเรียนให้ฟังไว้ว่าอย่างน่าครุ่นคิดว่า เวลาบอกว่าลูกมีนิสัยเกเร ทำผิดกฎระเบียบโรงเรียนเป็นประจำ พ่อแม่มักจะไม่ใช่ และกล่าวอ้างถึงตอนอยู่ที่บ้านว่าลูกทำตัวดี ไม่มีทำที่ว่าจะเป็นคนเกเร ซึ่งบางครั้งพ่อแม่ก็ได้รับรู้พฤติกรรมของลูกในทุกด้าน พ่อแม่ควรปรึกษาและติดตามลูกของตนผ่านครูอาจารย์ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งการที่เด็กเกิดการปรับเปลี่ยนไปสู่การมีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์หรือชอบรังแกผู้อื่นอันเนื่องมาจากเกิดการเลียนแบบหรือเป็นกลไกป้องกันตนเองที่เด็กเรียนรู้ว่าการอยู่ร่วมกันหลายคนนั้น จำเป็นต้องแสดงอำนาจบางอย่างออกมาบ้างเพื่อเป็นการสร้างการยอมรับจากคนอื่น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากฎระเบียบของโรงเรียนที่มีความหละหลวมเป็นปัจจัยที่นักเรียนหลายคนเลือกใช้วิธีการรังแกคนอื่นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ทั้งนี้เหยื่อที่ถูกรังแกมักเป็นคนเดิมๆ ที่ถูกเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนรังแกเป็นประจำ แต่ทั้งนี้กฎระเบียบที่เข้มงวดจนเกินระดับที่นักเรียนจะปรับตัวได้ และนักเรียนมักจะถูกทำโทษเป็นประจำและมีความรู้สึกอับอาย อาจเกิดความรู้สึกหุดหู่หรือมองหาโอกาสที่ตนเองจะแสดงออกเพื่อชดเชยความรู้สึกที่สูญเสียไปตอนถูกทำโทษโดยอาศัยวิธีการรังแกเพื่อนนักเรียนด้วยกันเป็นทางออก การที่นักเรียนนิยมใช้วิธีการรังแกคนอื่นเมื่อตนเองถูกทำโทษจึงเป็นเรื่องที่ทางโรงเรียนต้องหามาตรการแก้ไขตามบริบทของแต่ละโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของรายละเอียด

การยึดมั่นปฏิบัติในเรื่องกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเที่ยงตรงตามที่ได้ตราและประกาศใช้ในโรงเรียนสร้างความกลัวแก่นักเรียนให้ไม่กล้าฝ่าฝืนกฎระเบียบ แต่ทั้งนี้อาจมีนักเรียนบางคนที่ทำหายกฎระเบียบด้วยการฝ่าฝืนเพื่อแสดงออกถึงความกล้าหาญและเหนือกว่าผู้อื่น และนักเรียนที่มีคตินิยมนี้มักตกเป็นผู้กระทำการรังแกผู้อื่นเนื่องจากมีนักเรียนน้อยมากที่จะกล้าท้าทาย ทว่าการลดเรื่องความเข้มข้นในการบังคับใช้หรือการลงโทษผู้ที่ทำผิดกฎระเบียบแต่ให้โรงเรียนยังสามารถรักษากฎระเบียบอยู่ได้เป็นแนวทางที่ครูรอบคอบ ซึ่งเป็นครูที่คุมแถวนักเรียนเป็นประจำมาใช้ในโรงเรียนเพื่อลดพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนว่า ทางโรงเรียนมีกฎระเบียบให้นักเรียนมาให้ทันโรงเรียนก่อนเข้าแถวร้องเพลงชาติ แต่ผมมีข้อสงสัยว่าหากมาทันในขณะที่เพลงชาติยังไม่จบจะไม่ทำโทษ แต่ถ้าสายกว่านั้นจะทำโทษด้วยการให้เก็บขยะที่สนาม ซึ่งทั้งผู้ปกครองและนักเรียนเข้าใจมาตรการข้อนี้ดี

กฎระเบียบของโรงเรียนเป็นข้อบังคับที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พึ่งพาอาศัย และแบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน เช่น การขออนุญาตออกนอกโรงเรียน การแบ่งเวรทำความสะอาดห้องเรียน การจัดระเบียบการวางรองเท้า การเข้าแถวรับบริการในโรงเรียน เป็นต้น ทั้งนี้โรงเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในชั้นเรียน คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียนอย่างเต็มที่ ทั้งการเลือกหัวหน้าห้อง การเลือกกิจกรรมเข้าประกวดในงานโรงเรียน ฯลฯ นักเรียนจะไม่ค่อยเกรงกลัวอำนาจหรือการรังแกจากเพื่อนมากเท่าไร เนื่องจากหากมีการกระทำผิดจะมีครูประจำชั้นเป็นผู้พิจารณาและลงโทษตามสมควร อีกทั้งห้องเรียนที่มีลักษณะอย่างนี้ นักเรียนจะมีความเคารพในตัวของผู้อื่นค่อนข้างสูงและมีการทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความคุ้นเคย และยังเป็นกิจกรรมของห้องเรียนที่ต้องไปแข่งขันหรือประกวดกับนักเรียนกลุ่มอื่นยังต้องอาศัยความร่วมมือและความสามัคคีกันอย่างสูง ดังที่ครูลูกมาน ได้กล่าวถึงการสร้างสามัคคีภายในห้องเรียนโดยเอาการประกวดกิจกรรมของห้องเรียนมาเป็นเครื่องมือและให้รางวัลเป็นสิ่งตอบแทนเมื่อนักเรียนทำได้ดีว่า ที่โรงเรียนจะมีการประกวดห้องเรียนสะอาด นักเรียนจะช่วยกันดีมากตามประธานนักเรียน เดือนหนึ่งจะประกวดครั้งหนึ่ง ห้องเรียนไหนสะอาดมากกว่าตามเกณฑ์ที่วางไว้จะได้รับรางวัล อาจเป็นขนมบ้างอะไรบ้าง รู้สึกันว่านักเรียนจะสามัคคีกันดี โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนผู้หญิง

การลดพฤติกรรมมารรังแกของนักเรียนภายในโรงเรียนนอกจากจะใช้กฎระเบียบของโรงเรียนเป็นตัวตั้งแล้ว อาจใช้กฎระเบียบภายในห้องเรียนเป็นตัวเสริม ทั้งนี้โรงเรียนต้องมีกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกันเพื่อสร้างความคุ้นเคยต่อกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการยึดมั่นอยู่ในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดจนเกินไปอาจก่อให้เกิดภาวะต่อต้านของนักเรียนที่อาจนำไปสู่การแสดงออกผ่านการรังแกผู้อื่นก็เป็นได้ ทั้งนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกฝ่ายทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนหรือครูประจำชั้นที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนต้องแบ่งปันข้อมูลของนักเรียนและติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิดเพื่อส่งเสริมแนวทางที่ได้ผลดีและแก้ไขแนวทางที่ขาดประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาการรังแกกันของนักเรียน

3. สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงกับกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน

จากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้หลายคนต้องสูญเสียคนในครอบครัว คนรัก คนรู้จัก เพื่อนบ้าน ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกทั้งสิ้น นอกจากนี้ด้วยความที่เป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของความเป็นมาหลายที่เด่นชัดกว่าพื้นที่อื่นในประเทศ อารมณ์หรือความรู้สึกร่วมจึงเป็นสิ่งที่คนในพื้นที่มีอาจบอกปิดได้ด้วยกับสภาพที่ติดมาแต่กำเนิด ซึ่งตรงจุดนี้เป็นภารกิจสำคัญที่ผู้ใหญ่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเยาวชนจำเป็นต้องอาศัยกลวิธีต่าง ๆ เพื่อขบความรู้สึกและการรับรู้ที่ไม่ดีที่เด็กได้รับออกจากภาวะของจิตใจ มิให้ความรู้สึกเลวร้ายถูกเพิ่มระดับและเกาะกินความคิดของบรรดาเยาวชนในพื้นที่จนยากแก่การแก้ไขเมื่อถึงเวลาที่เต็มโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งภาวะอันสำคัญนี้ย่อมตกเป็นหน้าที่ของโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ที่บรรดาเยาวชนใช้เวลาในแต่ละวันเพื่อเรียนหนังสือและฝึกทักษะชีวิตมากที่สุด ดังนั้นกฎระเบียบของโรงเรียนกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงจึงเป็นสองบรรยากาศที่เชื่อมโยงกันเมื่อเอานักเรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นกฎระเบียบของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดปัตตานีจึงมีความหลากหลายและคล้ายคลึงแต่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้กฎบางข้อมิได้กำหนดเป็นระเบียบแต่ทั้งโรงเรียนจะยึดปฏิบัติร่วมกันโดยปริยาย ดังที่ครูอิลยาสได้กล่าวถึงแนวทางของโรงเรียนที่มีต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งหลายครั้งเกิดกับครอบครัวของนักเรียนที่ศึกษาอยู่โรงเรียนที่ตนสอนอยู่ว่า พวกเรา (ครู นักเรียนและทุกคนในโรงเรียน) จะไม่พูดถึงหรือวิจารณ์สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อป้องกันโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่ไม่ต้องมาวิตกกังวลกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น และนักเรียนจะได้ไม่ถูกตอกย้ำในเรื่องของความรุนแรง แต่หากครอบครัวของนักเรียนได้รับผลกระทบ ทางโรงเรียนและเพื่อนนักเรียนก็จะมีการไปเยี่ยมเยียน

สิ่งที่ครูอิลยาสกล่าวมานั้นเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันนักเรียนออกจากสถานการณ์ที่มีความตึงเครียดได้เพียงช่วงเวลาที่อยู่ในโรงเรียน แต่เมื่อออกสู่สังคมภายนอกหรือใช้ชีวิตในสังคม นักเรียนจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงการรับรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นได้เลย ซึ่งวิธีการสอนให้นักเรียนแยกแยะความถูกผิดโดยเอาบรรทัดฐานของอิสลามเป็นที่ตั้งจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับพื้นที่มากที่สุด ความเข้าใจถึงบทบัญญัติของศาสนาอิสลามจะส่งผลต่อระบบการคิดที่เชื่อมโยงกับความศรัทธาต่ออัลลอฮ์เป็นที่ตั้ง การตัดสินใจในเรื่องใดที่ขาดความเป็นธรรมย่อมนำมาซึ่งความเสียหายเป็นอย่างยิ่งและศาสนาอิสลามนั้นมีความละเอียดในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนบ้านหรือบุคคลอื่นในสังคมอย่างมีระบบ พระองค์อัลลอฮ์ทรงตรัสเกี่ยวกับการรักษาความยุติธรรมในสังคมในคัมภีร์อัลกุรอานโดยมีความหมายว่า ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเป็นผู้

ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีเพื่ออัลลอฮ์เป็นพยานด้วยความเที่ยงธรรมและจงอย่าให้การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใดทำให้พวกเจ้าไม่ยุติธรรม จงยุติธรรมเถิด มันเป็นเรื่องที่ใกล้กับความยำเกรงยิ่งกว่าและพึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน (ซูเราะฮ์ อัล-มาอิดะฮ์ อายะฮ์ที่ 8)

ซึ่งการจะให้ความเป็นธรรมเกิดขึ้นในสังคมได้นั้น คนในสังคมต้องมีวิจักษณ์ในการแยกแยะเรื่องราวที่ได้รับรู้มาจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งการสอนให้นักเรียนมีสติอยู่เสมอ เมื่อได้รับรู้อะไรมาโดยไม่หลงเชื่อโดยง่ายจะช่วยให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผลในการคิดหรือจะกระทำสิ่งใดลงไป ดังที่พระองค์ทรงตรัสในคำภีร์อัลกุรอานโดยมีความหมายว่า “และเมื่อพวกเขาได้ยินเรื่องไร้สาระ พวกเขาก็ผินหลังออกห่างไปจากมัน และกล่าวว่า การงานของเราก็คงได้แก่เรา และการงานของพวกท่านก็จะได้แก่พวกท่าน ศานติแด่พวกท่าน เราจะไม่ขอร่วมกับพวกมมาย” (ซูเราะฮ์ อัลเกาะศ็อศ อายะฮ์ที่ 55) หลายเรื่องราวที่เยาวชนรับรู้มานั้นล้วนส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิด ดังเช่นที่ข้อมูลมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อมาอาศัยอยู่ที่ปัตตานีและรับรู้เรื่องราวสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ผ่านสื่อ ซึ่งในเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้น ครูอภิ กิจจากโรงเรียนแห่งหนึ่งบอกว่า เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่มีการใช้ความรุนแรงต่อกันที่เกิดขึ้น บรรดาเด็กๆ ย่อมได้รับการรับรู้ และอาจมีผลต่อเด็กบ้างในเรื่องของพฤติกรรม ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องหมั่นเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เมื่อพบสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นก็ต้องรีบอธิบายให้เด็กรู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก และหากเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือไปรังแกคนอื่นต้องรีบตักเตือนอย่างรวดเร็ว

การจะบอกได้ว่าการดำรงอยู่ของการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีมีผลกระทบมาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงมากน้อยเพียงใด และมีระยะเวลาหรือจำนวนครั้งสัมพันธ์กับเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างไรนั้น เป็นโจทย์วิจัยที่น่าสนใจแต่เป็นเรื่องยากที่จะได้คำตอบในระยะเวลาอันสั้นเพียงปีเดียว เพราะทั้งนี้ระยะเวลาที่น้อยเกินไปในการศึกษาอาจทำให้ได้รับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เพราะปัจจุบันสิ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนนั้นมีหลายด้านและยากต่อการป้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติของความรุนแรงที่แฝงมากับเทคโนโลยีต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามข้อสันนิษฐานที่ว่าสภาพแวดล้อมในสังคมมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก แนวทางการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวและกฎระเบียบของโรงเรียนจึงต้องปรับให้เท่าทันตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมเรื่องของความรุนแรงมิให้ส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนมากเกินไป ครูอิลียาสได้กล่าวถึงมาตรการที่ทางโรงเรียนนำมาใช้เป็นกฎระเบียบของโรงเรียนเมื่อมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่โดยยกตัวอย่างกรณีของนักเรียนชายคนหนึ่งให้ฟังว่า นักเรียนคนนี้นั้นหนีเรียนเป็นประจำ และชอบขบถจกเรียนยนต์มาเองจากบ้าน ส่วนมากก็มาไม่ถึงโรงเรียน เกรงว่านักเรียนคนนี้จะไปรับเอาพฤติกรรมที่ไม่ดีมาจากข้างนอกหรือกลุ่มวัยรุ่นที่ไปคลุกคลีด้วยระหว่างมาโรงเรียนหรือหนีเรียน เมื่อนักเรียนทำผิดหลายครั้ง จำเป็นต้องเรียนผู้ปกครองให้ทราบและมาทำข้อตกลงกับทางโรงเรียน

สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงและกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนมีผลต่อพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียน ในภาวะที่พื้นที่ประสบปัญหาความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง แนวทางในทางกฎระเบียบของโรงเรียนโดยเอาโทษทัณฑ์ที่มีความรุนแรงเกาะอยู่ปัจจุบันมักไม่เป็นที่นิยมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ทั้งนี้เนื่องจากทางโรงเรียนทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนจากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จึงเป็นการดีกว่าที่จะไม่ตอกย้ำให้นักเรียนวังวนอยู่ในภาวะของความรุนแรง ดังนั้นมาตรการหรือแนวทางตักเตือนนักเรียนจากการทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนโดยเฉพาอย่างยิ่งการรังแกผู้อื่นถูกนำมาใช้เป็นลำดับต้น ทั้งการใช้กิจกรรม การลงโทษแบบไม่ใช้กำลัง หรือแม้กระทั่งการยึดหยุ่นในกฎระเบียบอย่างที่อาจารย์อภิ กิจกระทำต่อนักเรียนที่มาเข้าแถวร้องเพลงชาติสาย

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนหลากหลายรูปแบบ แต่ทั้งนี้ปัจจัยใดจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการรังแกมากที่สุดนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยร่วมอย่างอื่นด้วยเช่นกันดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น แต่ปัจจัยทั้งหมดนั้นมีผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองและครูบาอาจารย์เป็นบุคคลที่สามารถควบคุมและแก้ไขสถานการณ์ได้ ขึ้นอยู่กับทักษะและความรู้ที่มีต่อตัวของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานครอบครัวที่

แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้นักเรียนหลายคนมักมีจุดร่วมที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถดึงออกมาจัดพฤติกรรมการรังแกกัน และป้องกันความรุนแรงในพื้นที่ให้มีผลกระทบต่อสำนักคิดของนักเรียนให้น้อยที่สุด คือ การให้นักเรียนรู้จักตัวตนความเป็นมุสลิมที่แท้จริงตามที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงประสงค์ดังที่ได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ของท่านรซูล (ช.ล.)

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยทั้งสามประการ คือ สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนล้วนส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีทั้งสิ้น แต่ปัจจัยสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูน่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนได้มากกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ ในขณะที่ปัจจัยสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และปัจจัยกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนอาจส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนบ้างเล็กน้อย กล่าวคือ สภาพทางครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กมาก เช่น เด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกันหรือแยกกันอยู่อาจจะขาดความอบอุ่น รู้สึกว่าเหงาขาดที่พึ่ง อันมีผลต่อปัญหาทางอารมณ์โดยตรง หรือเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบิดามารดามีอารมณ์ร้าย ซึ่งอาจแสดงออกมาในลักษณะของการฉุนเฉียวทางอารมณ์ โกรธจัด ก้าวร้าว ต่ำท้อ อาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมไปในทำนองเดียวกัน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลอันสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็ก (พรทิพย์ อินทรโชติ, 2536; วิณี ชิตเชิดวงศ์, 2537; ผดุง อารยะวิญญู, 2542) ในขณะที่เด็กที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้งไม่เอาใจใส่ดูแล ซึ่งต้องการความรักจากบิดามารดาเป็นอันมาก แต่ก็ไม่ได้ได้รับความรักตามที่ต้องการจึงมักกลายเป็นผู้วางตนในสังคมไม่ได้ ซึ่งมักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา พยายามเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นผู้ที่อยู่ไม่สุข ชอบบกรวนรังควานผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่น ส่งเสียงดัง เป็นเด็กเกเร (พรทิพย์ อินทรโชติ, 2536; วิณี ชิตเชิดวงศ์, 2537) รวมทั้งเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบถุนถนอมมักมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้เช่นกัน มักเห็นแก่ตัว ชอบเบาะแยะรานผู้อื่น ไม่ยอมรับผิดชอบต่องาน และมักดุดถูกผู้อื่น (พรทิพย์ อินทรโชติ, 2536) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบให้เหตุผลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวแบบแปรผกผัน และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวแบบแปรผันตรง (นิภาพรณ ต่อขาว, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า เด็กที่กระทำผิดกฎหมายและมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงส่วนใหญ่มาจากครอบครัวแตกแยก บิดามารดาไม่เอาใจใส่ บิดามารดาดุด่าเยียนตี และบิดามารดาทะเลาะตบตีกัน (ปัทมา ศิริเวช และคณะ, 2541; ฉลอง สุขจันทร์, 2542; ชไมพร ทวีขศรี และคณะ, 2542) การอบรมสั่งสอนของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (ภัสราวุธ สังข์เทพ, 2542; สมาน ศรีโกศล, 2545) การที่พ่อแม่ไม่เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของลูก ความรู้สึกหงุดหงิด และขาดที่พึ่งทางใจมีผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (รุ่งทิพย์ พรหมณะ, 2543) การเห็นพ่อแม่ทะเลาะตบตีกันและการถูกทำร้ายร่างกายจากบุคคลในครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรง (Hickey, 1991; Bowers et al, 1992; Olweus, 1995; Webster-Doyle, 2000; ดลมนรจณ์ บากา และเกษรชัย และทีม, 2552)

ถึงแม้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงอาจส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนบ้างเล็กน้อยก็ตาม ก็ยังมีปัจจัยเกื้อหนุนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมรังแกเพื่อน โดยมีความเกี่ยวข้องกับการเลียนแบบพฤติกรรมจากสิ่งแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ในชุมชนที่ไม่ดี เช่น ชุมชนแออัดที่มีเพื่อนบ้านเป็นเด็กเกเรอันธพาลอาจชักจูงเด็กไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร หรือเด็กที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่จากสภาพแวดล้อมที่เป็นชนบทเข้ามาเรียนต่อในเมือง อาจปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ ทำให้เกิดความคับข้องใจและอาจก่อปัญหาขึ้นในสังคมได้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542) นอกจากนี้สภาพแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรงยังส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การที่เด็กได้พบเห็นหรือรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความทั้งจากบุคคลและในรายการโทรทัศน์นั้นทำให้เด็กซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว (Ahmed and Braithwaite, 2004; โสภณ สุภาพงษ์, 2548) ดังผลการศึกษาของชไมพร ทวีขศรี และคณะ (2542) ที่ศึกษาพบว่า การเคยพบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงหรือผิดกฎหมายส่งผลต่อการเพิ่มความเสี่ยงต่อการกระทำรุนแรงและการทำความผิด ทะนงค์ สุขเกษม (2544) ที่ศึกษาพบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสื่อตัวแบบจริงและสื่อภาพยนตร์ นพดล กรรณิกา (2548) ศึกษาพบว่า เด็กอายุ 3-12 ปีที่มีการรับชมข่าวสารโทรทัศน์ที่มีความรุนแรงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเป็นอย่างมาก เป็นต้น ดลมนรจณ์ บากา และ

เกษรชัย และหิเม (2552) ศึกษาพบว่า การรับชมรายการข่าวสารที่รุนแรงในโทรทัศน์ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเยาวชนมีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมรุนแรงสูงกว่าเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความรุนแรงและการรับชมสื่อที่มีความรุนแรงจะส่งผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงมากขึ้น เพราะเด็กมีการเรียนรู้เทคนิควิธีการเหล่านั้นจากการสังเกตความรุนแรงในสังคม (Hickey, 1991; Webster-Doyle, 2000)

รวมทั้งปัจจัยกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ถึงแม้จะส่งผลต่อพฤติกรรมมารรังแกของนักเรียนบ้างเล็กน้อยก็ตาม ก็ยังเป็นปัจจัยเกื้อหนุนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมรังแกเพื่อนเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนที่เข้มงวดกดขี่มากเกินไป ทำให้เด็กนักเรียนเกิดความอึดอัดใจและคับข้องใจได้ อันทำให้เด็กมีปัญหาได้ เนื่องจากโรงเรียนและครู โดยเฉพาะโรงเรียนที่ไม่เอาใจใส่ให้ความรักและเข้าใจนักเรียนเท่าที่ควร ซึ่งมักสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับเด็กได้มาก อาจทำให้เด็กมีการปรับตัวต่อสังคมมากขึ้น และมีอารมณ์ไม่มั่นคงได้ (วิณี ชิตเชิดวงศ์, 2537) และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่างพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ได้แก่ การให้การเสริมแรง และการปกครองชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย และตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และการสื่อสารและการเสริมแรง (สรสุตา มีชันช่วง, 2544; Derksen and Strasburger, 3996; Fried and Fried, 1997; Beane, 1999) นักเรียนที่มีปัญหาทางวินัยในโรงเรียนมักมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการได้ฟังและเห็นเหตุการณ์ที่กระทำรุนแรงของเพื่อนในโรงเรียน (Barton and Jane, 1997) ซึ่งเด็กจะมีการเรียนรู้พฤติกรรมจากบุคคลรอบข้างและมีการเลียนแบบพฤติกรรมตามที่ได้เรียนรู้มา โดยเด็กส่วนใหญ่มักคิดว่าการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและความรุนแรงนั้นเป็นเรื่องปกติ และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตของเขาได้ (Colobrosa, 2004)

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นและปัจจัยที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี โดยงานวิจัยมุ่งศึกษาและตอบคำถามการวิจัยถึงสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนหรือไม่อย่างไร

1. พฤติกรรมการรังแกที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีมีลักษณะและรูปแบบของการรังแกที่ไม่แตกต่างกับพฤติกรรมการรังแกของโรงเรียนอื่นๆ แต่ในทางหลักการ เป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นพฤติกรรมการรังแกกันไม่ควรเกิดขึ้นในโรงเรียน เนื่องจากด้วยเอกลักษณ์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีการเรียนการสอนวิชาศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องหลักการศรัทธาและคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งการเน้นให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีส่วนสำคัญในการขัดเกลานักเรียนให้มีคุณธรรม มีความประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องตามหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม ดังสารจุฬาราชมนตรีที่กล่าวไว้ในหลักสูตอิสลามศึกษาว่า การนำหลักการของศาสนาอิสลามมาใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีความศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ และมีบุคลิกภาพที่ดีงามตามแบบอย่างของนบีมุฮัมมัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) นอกจากนี้ในโรงเรียนจะมีการเรียนการสอนเนื้อหาเกี่ยวกับข้อห้ามและโทษของการทำร้ายร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจคนอื่น และแนวทางการมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข ดังที่ครูอับดุลรอหมานและครูซอลิฮะห์ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ดังนั้นผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ได้ใจหายวิจัยที่น่าสนใจสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโอกาสต่อไป เช่น ปัจจัยการเรียนวิชาศาสนาส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือไม่อย่างไร นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีความรู้ด้านศาสนาต่ำมีพฤติกรรมการรังแกสูงกว่านักเรียนที่มีความรู้ด้านศาสนาสูงหรือไม่อย่างไร การจัดโปรแกรมอบรมความรู้ด้านศาสนาแบบเข้มสามารถลดพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้หรือไม่อย่างไร และแนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรเป็นอย่างไร เป็นต้น

2. พฤติกรรมการรังแกกันระหว่างนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่จะมีนักเรียนพบเห็นเหตุการณ์ แต่นักเรียนเหล่านั้นไม่กล้าที่จะห้ามปรามหรือเข้าไปช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกรังแกเนื่องจากมีความกลัวว่าถ้าหากเข้าไปช่วยเหลือหรือเข้าไปห้ามปรามแล้วจะทำให้เพื่อนที่กำลังรังแกเพื่อนโกรธเคืองและโมโหแล้วเข้ามาทำร้ายร่างกาย รวมทั้งนักเรียนที่รังแกเพื่อนมักจะข่มขู่เหยื่อและผู้พบเหตุการณ์ว่าห้ามนำเรื่องที่เกิดขึ้นไปเล่าหรือฟ้องให้ใครฟังมิฉะนั้นอาจจะถูกรังแกมากขึ้นหลายเท่า ดังนั้นผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ได้ใจหายวิจัยที่น่าสนใจสำหรับศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือและการกล้าตัดสินใจในการแจ้งข้อมูลข่าวสารพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโดยผู้พบเห็นเหตุการณ์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโอกาสต่อไป เช่น จะมีวิธีใดบ้างที่ทำให้ผู้พบเห็นเหตุการณ์การรังแกกล้าให้ข้อมูลกับครู จะดำเนินการอย่างไรให้นักเรียนที่ถูกรังแกกล้าให้ข้อมูลกับครูและพ่อแม่ผู้ปกครอง การติดตั้งกล้องวงจรปิดสามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้หรือไม่อย่างไร และการพัฒนามาตรการและบทลงโทษนักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรเป็นอย่างไรและสามารถแก้ไขและปัญหาพฤติกรรมการรังแกได้หรือไม่อย่างไร เป็นต้น

3. พฤติกรรมการรังแกกันระหว่างนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีมักจะเกิดขึ้นในบริเวณที่ลับตาคน เช่น บริเวณห้องน้ำหลังอาคารเรียน เป็นต้น หรือในห้องเรียนในช่วงเวลาที่ครูไม่อยู่ในห้อง และช่วงเวลาที่ครูมีอาจควบคุมนักเรียนได้ทั้งหมด ในบริเวณที่มีนักเรียนอยู่จำนวนมากจนยากต่อการสังเกตของโรงเรียน เช่น สนามเด็กเล่น และในโรงอาหาร เป็นต้น ดังนั้นผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ได้โจทย์วิจัยที่น่าสนใจสำหรับศึกษาเกี่ยวกับการลดพื้นที่เสี่ยงที่มีโอกาสเกิดพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เช่น การจัดตั้งอาสาสมัครเพื่อสำรวจ ตรวจสอบ และติดตามควบคุมนักเรียนสามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้หรือไม่อย่างไร การติดตั้งกล้องวงจรปิดสามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้หรือไม่อย่างไร และการพัฒนาพื้นที่สีขาวที่ทำให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยจากการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้หรือไม่อย่างไร เป็นต้น

4. ปัจจัยสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูของครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานีได้มากกว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และปัจจัยกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ยังสรุปให้เด่นชัดไม่ได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และปัจจัยกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนจะส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานีได้มากเหมือนปัจจัยสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูของครอบครัวหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูจากทางบ้านมีผลต่อการกำหนดบุคลิกภาพของเด็กเมื่อเข้าสู่โรงเรียน โดยเด็กที่ต้องพบเจอสภาพครอบครัวที่มีปัญหาความรุนแรงมีแนวโน้มจะแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงหรือหนีปัญหาโดยไม่ชี้แจง แต่เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจมักจะแสดงอำนาจต่อคนอื่นเมื่อเข้าสู่โรงเรียน ในขณะที่ปัจจัยกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน เป็นกฎระเบียบที่ใช้ในการขัดเกลาและควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้มีวินัย มีความเรียบร้อย และเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งมีการลงโทษนักเรียนเมื่อกระทำความผิด จนส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ในขณะที่นักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกมักกล่าวว่าตนเองไม่ได้ให้ความสนใจเหตุการณ์หรือสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สักเท่าใดนัก ดังนั้นผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ได้โจทย์วิจัยที่น่าสนใจสำหรับศึกษาเพิ่มเติมและรายละเอียดมากขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนและสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้จริงหรือไม่อย่างไร โดยควรทำการศึกษาวิจัยระยะยาว 5 ปี หรือ 10 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและสามารถสรุปได้อย่างถูกต้อง และควรศึกษาในหลากหลายรูปแบบไม่ว่าการศึกษาวิจัยเชิงปฏบัติการ การศึกษาวิจัยเชิงปฏบัติการอย่างมีส่วนร่วม การศึกษาวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา การศึกษาวิจัยเชิงทดลอง การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และการศึกษาวิจัยเชิงพัฒนา เป็นต้น

5. นักเรียนที่รังแกคนอื่นส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่ชอบต่อพฤติกรรมการรังแกที่เกิดขึ้นหากตนเองถูกกระทำ แต่ในบางสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นบางครั้งมิได้มาจากความต้องการที่จะรังแกผู้อื่น เนื่องจากการรังแกผู้อื่นก่อนในบางครั้งเพื่อป้องกันมิให้คนอื่นมารังแกตนเอง ซึ่งคนที่ถูกรังแกก่อนนั้นอาจเป็นผู้ที่ตนเองต้องการให้รับรู้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ส่วนมากจะเลือกเหยื่อที่คิดว่าไม่กล้าตอบโต้กลับ ซึ่งมีได้เผยถึงพฤติกรรมการรังแกในบางสถานการณ์ การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนนั้นสามารถมองได้หลายด้านหลายแง่มุม ทั้งจากความต้องการที่จะรุกรานผู้อื่นเพื่อแสดงถึงความเหนือกว่าทางด้านกำลังอำนาจ ทั้งนี้เพื่อการได้รับสิทธิในหลายเรื่องมากกว่าเพื่อนคนอื่น เช่น การได้สิทธิ์ใช้อุปกรณ์กีฬาของคนอื่น เป็นต้น แต่การรังแกผู้อื่นเพื่อเป็นการป้องกันตนเองเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากการเลือกใช้วิธีนี้จะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่รังแกจะต้องลงมือกระทำก่อนเพื่อไม่ให้คนอื่นมากระทำตน แม้ว่าเหยื่อของการถูกรังแกหรือถูกกระทำมิใช่บุคคลที่มุ่งหวังมิให้มารังแกตนก่อน หลายครั้งที่พบว่าเหยื่อของการถูกรังแกมักเป็นคนเดิมๆ ซ้ำๆ จนพฤติกรรมการรังแกจากคนหลายกลุ่มมาตกอยู่ที่คนๆ เดียว ดังนั้นแม้ว่าการรังแกจะเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้ที่รังแกเอง แต่พฤติกรรมการรังแกก็ยังดำรงอยู่ตราบไต่ที่มันยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและต่อรองทางอำนาจในการอยู่ร่วมกันของนักเรียน

6. นักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกมักมีความรู้สึกต่อเหตุการณ์การรังแกที่เกิดขึ้นที่ไม่สามารถจะเข้าใจหรือตีความได้อย่างผิวเผิน แต่ถึงอย่างไรก็ตามนักเรียนที่รังแกผู้อื่นนั้นจะมีความสุขหรือสนุกสนานในตอนแรกเท่านั้น ซึ่งความรู้สึกสนุกสนานจะเปลี่ยนเป็นความหวาดกลัวการถูกทำโทษเมื่อผู้ถูกรังแกร้องไห้หรือไปฟ้องครู ทั้งนี้ความรู้สึกดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์ต่ออายุของผู้ที่มีส่วนร่วมในการรังแกด้วยเช่นกัน ซึ่งนักเรียนที่มีอายุน้อยมักไม่ค่อยกลัวการถูกทำโทษเนื่องจากผ่านประสบการณ์มาก จึงสามารถหาแนวทางที่จะไม่ให้ตนเองโดนทำโทษ เช่น การขอโทษผู้ที่ตนรังแก หรือการข่มขู่ เป็นต้น ผู้ถูกรังแกส่วนมากมีความรู้สึกไม่ติดต่อกับผู้ที่รังแกตน และจะไม่เข้าใกล้หรือหลีกเลี่ยงจากสถานที่ที่ตนมักตกเป็นเหยื่อของการรังแก และมักไปทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนที่ไม่มีคนที่ชอบรังแกตนหรือใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่อยู่ในสายตาของครู นักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการรังแกแม้ว่าบางครั้งตนเองจะเป็นฝ่ายกระทำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความประสงค์ แม้แต่ตัวนักเรียนที่เอาการถูกรังแกเป็นใบเบิกทางเพื่อเข้ากลุ่มก็ไม่ได้มีความรู้สึกดีต่อการถูกรังแก ซึ่งได้แสดงออกมาทางอารมณ์ความรู้สึก การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนเป็นแนวทางที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเร่งรีบดำเนินการให้เกิดขึ้นเป็นมาตรฐานโดยเร็ว พร้อมทั้งมีการฝึกฝนอบรมทักษะในการแก้ไขสถานการณ์เมื่อตกเป็นเหยื่อของการถูกรังแก พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมีความตระหนักในคุณค่าของตนเองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนต้องค้นหาความสามารถเด่นในตัวนักเรียนแต่ละคนเพื่อพัฒนาให้เด่นชัดและนำมาเป็นสื่อแทนการถูกรังแกในการเข้าสังคมของนักเรียน

7. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างก็แสดงความรู้สึกและทัศนคติต่อพฤติกรรมการรังแกในแนวทางเดียวกัน ต่างคิดว่าพฤติกรรมการรังแกเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรเกิดขึ้นในโรงเรียนและทุกคนที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการและแนวทางป้องกันปัญหาดังกล่าว เช่น

7.1 สร้างความเข้าใจการเป็นมุสลิมที่แท้จริง การแก้ปัญหาในเรื่องใดก็ตามที่เกิดขึ้นกับมนุษย์จำต้องเข้าใจถึงภาวะภายในจิตใจส่วนลึกของตัวตนที่เขาเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนแต่ทรงอิทธิพลต่อความคิดและบุคลิกภาพอย่างความเชื่อหรือศาสนา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดปัตตานีล้วนมีนักเรียนทุกคนที่เป็นมุสลิม ซึ่งความเป็นมุสลิมที่ดีนั้นสิ่งที่ใช้ตัดสินคือความยำเกรงต่อพระองค์อัลลอฮ์ตามที่ถูกบัญญัติในอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของท่านรซูล (ซ.ล.) แม้ในพื้นที่จะมีวัฒนธรรมของมุสลิมอยู่มากมาย แต่นั่นมิใช่คำตอบอย่างชัดเจนว่า คือ อิสลามที่ถูกต้องที่สามารถนำมาเป็นบรรทัดฐานในการอบรมขัดเกลาเยาวชนในพื้นที่ได้โดยไม่ต้องตั้งคำถาม ดังนั้นกระบวนการแก้ปัญหาการรังแกกันลักษณะนี้มีไข่มุมเป้าหมายแค่ช่วงเวลาที่ยังเป็นเด็ก แต่ยังเป็นการเตรียมพร้อมที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่เพียบพร้อมด้วยองค์ความรู้และคุณภาพของจริยธรรมในตัวบุคคลและสังคม

7.2 หลีกเลี่ยงการตอกย้ำเรื่องความรุนแรงทั้งจากครอบครัว โรงเรียน และสังคม แม้ความรุนแรงจะมีอาจจัดออกไปจากสังคมได้ แต่เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องจำกัดกรอบของความรุนแรงมิให้ไหลมาสู่เยาวชนจนเกินกว่าที่จะใช้วิจารณ์แยกแยะได้ ครอบครัวต้องเป็นจุดเริ่มต้นที่จะไม่แสดงความรุนแรงต่อกันทั้งทางการกระทำหรือคำพูด พร้อมทั้งร่วมมือกับทางโรงเรียนที่จะแก้ปัญหาเมื่อนักเรียนกระทำความผิดด้วยวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงหรือหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงให้มากที่สุด เนื่องจากต้องการจัดสรรพื้นที่หรือเวลาบางส่วนให้นักเรียนหลุดพ้นจากเรื่องราวของความรุนแรงในสังคมที่ถูกป้อนเข้ามาจากสื่อต่างๆ ทั้งนี้ครอบครัวและโรงเรียนต้องมีแนวทางที่จะสอนให้เด็กเข้าใจความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือสังคม พร้อมทั้งมีกระบวนการที่จะดูดซับความรุนแรงในตัวเด็กออกมาด้วยกับวิธีการที่เหมาะสมและไม่ขัดต่อหลักการศาสนาอิสลามที่เด็กมีความศรัทธา พร้อมกันนี้หากมีเวลาและโอกาสให้พานักเรียนไปยังพื้นที่อื่นที่มีชีวิตที่เต็มไปด้วยชีวิตในช่วงเรียนหนังสือ เช่น การไปทัศนศึกษาต่างจังหวัด การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม การเรียนรู้ชุมชนต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งการนำนักเรียนไปยังชุมชนมุสลิมในพื้นที่อื่นเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ เป็นต้น วิธีการเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีมุมมองในชีวิตที่รอบคอบรอบด้านมากยิ่งขึ้น และการเดินทางทุกครั้งนั้นจำเป็นต้องมีการพูดคุยเรื่องคุณธรรมผ่านกิจกรรมด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน

7.3 ครูควรใช้กฎระเบียบของโรงเรียนเป็นมาตรฐานในการควบคุมพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของนักเรียน แต่วิธีการแก้ปัญหาในบางกรณีนั้นมิอาจใช้กฎระเบียบของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว ครูจึงอาศัยความใกล้ชิดที่มีต่อนักเรียนเป็นอีกแนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน แต่ถึงอย่างไรก็ตามครูทั้งหมดมีความรู้สึกเป็นห่วงต่อ

สถานการณ์การรังแกกันของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูฝ่ายปกครองและครูที่ต้องดูแลนักเรียน หากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ก็จะไม่นำเรื่องสู่ผู้บริหารโรงเรียน แต่ในบางกรณีที่พฤติกรรมมีความรุนแรงหรือเกิดขึ้นจากบุคคลเดิมๆ จนครูมีอาจจัดการแก้ไขได้ด้วยตนเอง จะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาหรือกำหนดมาตรการคาดโทษแล้วแต่กรณี จากบทบาทหน้าที่ของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นจะมีมากกว่าเพียงเรื่องของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารยาททางสังคมและความเคร่งครัดในหลักการศาสนา ครูจำเป็นต้องแสดงออกถึงความเป็นมิตรที่ต้องการช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหาทางพฤติกรรม ทั้งในฐานะที่เป็นผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ หรือผู้ที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์ ทั้งนี้ครูต้องสอนและเสริมทักษะแก่นักเรียนเมื่อประสบปัญหาดังกล่าวโดยใช้แนวทางสันติวิธีมากกว่าการใช้กำลังความรุนแรงเข้าแก้ไข ปัญหา และหากสถานการณ์มีแนวโน้มที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงนักเรียนจำเป็นต้องแจ้งให้ครูทราบ แต่ทั้งนี้ครูจำเป็นต้องติดตามพฤติกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิดอยู่แล้วแม้ว่าจะไม่มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์เกิดขึ้นหรือไม่มีการแจ้งเรื่องราวร้องเรียนจากนักเรียนก็ตาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการศึกษาแนวทางในการสร้างระเบียบในการอยู่ร่วมกันอย่างมีมิตรไมตรีระหว่างกันของนักเรียนในโรงเรียน ทั้งนี้การติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์หรือฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ครูใช้ในการประเมินติดตามนักเรียนของแต่ละคน ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นประจำและไม่ถูกทำโทษหรือถูกทำโทษแต่ไม่ได้มีการปรับปรุงตัว อาจก่อเกิดทัศนคติต่อต้าน ต่อต้านกฎระเบียบ และหากนักเรียนที่มีคุณลักษณะเช่นนี้ไปรังแกผู้อื่นแล้วถูกทำโทษก็อาจไม่ได้ส่งผลให้มีการปรับปรุงตัวแต่อย่างใด เนื่องจากปกติก็ถูกทำโทษด้วยความผิดอย่างอื่นอยู่แล้ว

8. ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ครูอาจารย์ บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น นักสังคมสงเคราะห์ และข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น ที่ต้องให้ความสำคัญ ให้ความสนใจ และให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อให้ความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม และเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป โดยประการที่ 1 ควรใช้แบบคัดกรองเพื่อวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแก เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ทราบถึงพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียน และเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อจำแนกบุคคลที่เป็นกลุ่มเสี่ยงหรือมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นตามเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหา ดูแลให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องตรงกับบุคคล มีความรวดเร็ว มีเป้าหมายชัดเจน ซึ่งบางครั้งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน เช่น แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา (เกษตรชัย และหิมี และอุทิศ สังขรัตน์, 2554) และแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น (รุ่งรังสิมา สัตยาไชย, 2549) เป็นต้น และประการที่ 2 ควรใช้โปรแกรมป้องกันหรือลดพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และผ่านการกระบวนศึกษาวิจัยหรือทดลองตามหลักวิชาการ เช่น โปรแกรมการควบคุมตนเองเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนหญิงที่กระทำความผิด (สาวิตรี ล้ำเลิศ, 2552) และการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษา (พระมหาสมหวัง จันทราวุฒิกร, 2549) เป็นต้น และในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยถึงแนวทางการแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์การรังแกผู้อื่น รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแก และโปรแกรมลดและป้องกันพฤติกรรมการรังแก เพื่อป้องกันมิให้พฤติกรรมการรังแกเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาสังคมที่ยากต่อการแก้ไขต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่สูญเสียคนในครอบครัวจากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ที่มีผลต่อการกำหนดบุคลิกภาพเมื่อเข้าสู่สังคมโรงเรียน ที่ทำงาน หรือชุมชน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เกษตรชัย และหิ้ม และอุทิศ สังขรัตน์. (2554). การพัฒนาแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฉลอง สุขจันทร์. (2542). การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีปล้นทรัพย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชไมพร ทวีศรี รังสรรค์ วรวงศ์ และ ชัยนัตถ์ ปรุหมานนท์. (2542). ลักษณะทางสังคมที่นำไปสู่ความรุนแรงและการกระทำผิดในวัยรุ่นและเยาวชน. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย, 7(2), 101-112.
- ดลมนรรัตน์ บากา และ เกษตรชัย และหิ้ม. (2550). การศึกษาวิถีชีวิตเยาวชนไทยมุสลิมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหิ้ม. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหิ้ม. (2552). ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- ทะนงค์ สุขเกษม. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การปฏิบัติตัวของเพื่อน และสื่อกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นพดล กรรณิกา. (2548). พฤติกรรมการติดเกมออนไลน์ในกลุ่มเด็กและเยาวชนไทย : กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนอายุ 12 ปีขึ้นไปที่พักอาศัยอยู่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- นิภาพรณ ต่อขาว. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปราณี จันทร์หอม. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมก้าวร้าว. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัทมา ศิริเวช สมบูรณ์ อินทรกำเนิด อาภา กฤตยานวัช เพ็ญศรี ไชย เนาวรัตน์ อุบลสฤติย์ และรักษิณา กลับรินทร์. (2541). สภาพครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นที่ทำผิดกฎหมาย. สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 43(3), 217-225.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- พรทิพย์ อินทรโชติ. (2536). ผลของการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริงที่มีต่อพฤติกรรมรังแกเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านพุเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาสมหวัจ จันทราวุฒิกร. (2549). ผลของการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัสราวลี สิงห์เทพ. (2542). การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนชายในเขตกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีการทำร้ายร่างกาย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รุ่งทิพย์ พรหมณะ. (2543). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รุ่งรังสิมา สัตยาไชย. (2549). การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิณี ชิตเชิดวงศ์. (2537). การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองศาสน์การพิมพ์.
- ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจส่วนหน้า. (2549). สถิติการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2549). รายงานการสำรวจปัญหาการรังแกกันของนักเรียน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมาน ศรีโกศล. (2545). การกระทำความผิดของเยาวชน: ศึกษาเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สรสสุตา มีชนช่วง. (2544). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์: การวิเคราะห์สาเหตุ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สาวตรี ล้าเลิศ. (2552). การศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวและการพัฒนาโปรแกรมการควบคุมตนเองเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนหญิงที่กระทำความผิด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. (2555). ข้อมูลโรงเรียนและนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี. ปัตตานี: สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี.
- สุนีย์ ธีรวิรุฬห์. (2542). การศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โสภณ สุภาพงษ์. (2548). “อนาคตครอบครัวไทย ระเบิดเวลาจากผู้ใหญ่มอบให้เด็ก”. *คมชัดลึก*. (18 เมษายน 2548), 12.
- อับดุลลอฮ์ นาซีฟ อุลวาน. (1997). *ตัวบียะตุล-เอาลาต ฟีล-อิสลาม*. ไคโร อียิปต์: ดารุส-สลาม.
- Ahmed, E. and Braithwaite, V. (2004). “Bullying and victimization: cause for concern for both families and schools”, *Social Psychology of Education*, 7, 35–54.
- Astor, R., Meyer, H., Benbenishty, R., Marachi, R., & Rosemond, M. (2005). School safety interventions: Best practices and programs. *Children and Schools*, 27(1), 17-32.
- Baron, R., & Neuman, J. (1996). Workplace violence and workplace aggression: Evidence on their relative frequency and potential causes. *Aggressive Behavior*, 22(3), 161-173.
- Barton, K., & Jane, S. (1997). Relationship between Violent Experiences and Discipline Problems in School. *Dissertation Abstracts International*, 58(1), 132-A.
- Bauman, S., & Del Rio, A. (2005). Knowledge and Beliefs about Bullying in Schools. *School Psychology International*, 26(4), 428.
- Beane, A. (1999). Facts about Bullies/ Victims and Preventive Advice. *The Bully Free Classroom*, 1, 5-29.
- Bowers, L., Smith, P., & Binney, V. (1992). Cohesion and power in the families of children involved in bully/victim problems at school. *Journal of Family Therapy*, 14(4), 371-387.
- Cohn, A., & Canter, A. (2003). Bullying: Facts for schools and parents. *National Association of School Psychologists*.
- Coloroso, B. (2004). *The Bully, the Bullied, and the Bystander: From Preschool to High School--How Parents and Teachers Can Help Break the Cycle of Violence*: Collins Living.
- Derksen, D., & Strasburger, V. (1996). Media and Television Violence: Effects on Violence, Aggression, and Antisocial Behaviors in Children (From Schools, Violence, and Society, P 62-77, 1996, Allan M Hoffman, ed.-See NCJ-170982).
- Farrington, D. (1993). Understanding and preventing bullying. *Crime and justice*, 17, 381-458.
- Fried, S., & Fried, P. (1997). Bullies and Victims. New York: M. Evans and Company.

- Greenbaum, S. (1989). *Set Straight on Bullies*. Ventura Boulevard, Encino: National School Safety Center.
- Hickey, E. (1991). *Serial Murderers and Their Victims*, Brooks. CA: Cole, Pacific Grove.
- Laeheem, K. (2009). *Bullying Behaviour in Pattani Primary Schools*. Prince of Songkla University, Pattani.
- Laeheem, K., Kuning, M., & McNeil, N. (2009). Bullying: Risk Factors Becoming 'Bullies'. *Asian Social Science*, 5(5), P50.
- Laeheem, K., Kuning, M., McNeil, N., & Besag, V. E. (2009). Bullying in Pattani primary schools in southern Thailand. *Child Care Health Dev*, 35(2), 178-183.
- Marano, H. (1995). Big, Bad, Bully. *PSYCHOLOGY TODAY-NEW YORK*-, 28, 50-50.
- Olweus, D. (1995). Bullying or peer abuse at school: Facts and intervention. *Current Directions in Psychological Science*, 4(6), 196-200.
- Saxon, B. (2004). Names will never hurt me. *Virginia Journal of Education*, 97(4), 6-10.
- Webster-Doyle, T. (2000). Why is everybody always picking on me? *A guide to handle bullies*. Middlebury, VT: Atrium Society Publications.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

Manuscript I

(อยู่ระหว่างการพิจารณาจาก **Kasersart Journal of Social Science**)

Bullying Behavior among Students in Islamic Private Schools in Pattani Province

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate bullying behavior among students in Islamic private schools in Pattani Province. It is a qualitative study collecting data through in-depth interviews with teachers and school personnel, bully students, students being bullied by others, and parents and guardians. Content analysis was carried out using logics, concepts, theories, research reports along with the context, and grounded theory method.

The study found that in Islamic private schools in Pattani Province there were three types of bullying behavior: physical bullying, verbal bullying, and social bullying. Most of the bullying behavior happened in classrooms, restroom areas, canteens, playgrounds, and stadiums.

Keywords: bullying behavior, students, Islamic private schools, Pattani province

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูอาจารย์และบุคลากรในโรงเรียน นักเรียนที่รังแกผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก และพ่อแม่ผู้ปกครอง แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้หลักตรรกะเทียบเคียงแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยควบคุมบริบท และยึดตามแนวทฤษฎีการวาด

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีมีพฤติกรรมการรังแกกัน 3 รูปแบบคือ การรังแกทางร่างกาย การรังแกทางวาจา และการรังแกทางสังคม โดยพฤติกรรมการรังแกกันส่วนใหญ่เกิดขึ้นในห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร สนามเด็กเล็ก และสนามกีฬา

คำสำคัญ: พฤติกรรมการรังแก นักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

INTRODUCTION

Bullying behavior among students is considered a common problem in schools and is well known among all parties concerned such as among students themselves, parents, teachers and educators. It is still a worrying problem that affects both bully students and students who are bullied. This is to say that students who are bullied are often injured, suffer and dislike going to school, and the experiences remain in their memory until they are grown up, while for those students who bully others repeatedly bullying others has become a habit and may result in their being rude, aggressive and savage, and they may become criminals (Farrington, 1993) as seen in news presented by different media about students quarreling or gathering to fight with one another, and organizing cruel welcoming activities for first-year university students. Usually, the number of bully students is more than those who are bullied and bully students are usually big strong gangsters who hurt weaker and handicapped students. Even though bullying behavior is widespread and affects many students nowadays, it is overlooked and thought to be normal behavior or over-the-limit teasing and innocent, and, therefore, the problem has been neither given enough attention to nor seriously addressed (Laeheem, Kuning, & McNeil, 2009).

Bullying is a form of behavior among misbehaving children who begin by controlling others unfairly physically, mentally and emotionally. It is a form of behavior expressed with the intention to hurt others physically and mentally. As a result, those who are bullied are frightened, suffered, and are hurt. Bullying behavior is an unsuitable expression of a person with more power who forces another person with less power and it happens consistently to the same child (Marano, 1995; Colorosa, 2003) and is a behavior that uses force to threaten emotionally with an intention of hurting another person who does not want it and is dissatisfied with it (Baron, 1996; Astor, 2005).

Bullying among schoolchildren is a problem that has not been sufficiently solved by concerned people and organizations even in Islamic private schools in Pattani Province, which is now a violent area. It was found that 22.3 percent of Thai Muslim youth in the three southern border provinces of Thailand had aggressive behavior (Laeheem & Baka, 2011) and 20.7 percent had violent behavior (Laeheem & Baka, 2009). They (Thai Muslim youth) had violent behavior because they were looked down upon and, thus, they wanted to take a revenge by using a three-inch wide thick piece of wooden stick or a stick as a weapon resulting in serious injuries on the other side who had to be hospitalized, and they themselves had to flee to other provinces or to Malaysia (Laeheem & Baka, 2012). The reason for most of the youths involved in the unrest situation was money (31.7 %), followed by ignorance (22.2 %), deception (21.9 %), drug addiction (13.9 %), and receiving of false teaching (10.3 %), respectively. They (youths) were involved in killing of government officials (25.7 %), followed by burning government places (19.9 %), bombing government places (14.9 %), burning private places (13.8 %), and killing innocent people (11.9 %), respectively (Laeheem & Baka, 2010). More than 90 percent of insurgents causing the southern unrest by ambushing, bombing government officials and innocent people were Muslim youths aged between 18 and 35 years (Southern Border Provinces Police Operations Center, 2006).

As can be seen, there has not been any study on bullying behavior of schoolchildren in Islamic private schools, especially concretely studies, except a study by Laeheem (2009) on bullying behavior of primary school students in Pattani Province. The subjects of the study were 1,440 students from schools attached to Office of the Basic Education Commission, municipal schools, Islamic private schools, and Chinese foundation private schools. The study found that 23.0 percent of the students had bullying behavior. When classified according to school types, it was found that more students of private schools had bullying behavior than those of government schools (34.3 % and 32.4 %). The form of bullying behavior with the highest percentage was found to be throwing things at others (34.9 %), followed by other three other forms of bullying behavior with highest percentages, namely kicking others (24.9 %), striking others with fists (23.4 %), and slapping (12.2 %). The study provides overall data but not specific data of Islamic private schools.

The purpose of the current study was to investigate bullying behavior among students of Islamic private schools in Pattani Province, where the problem required special attention directly from related people and organizations. The emphasis of the study was placed on characteristics and forms of bullying behavior, places where bullying took place, attitudes and feelings towards bullying behavior. The results of this study would be beneficial for forming policy related to solving bullying behavior problems among schoolchildren in Islamic private schools in Pattani Province and other areas in order to reduce and prevent bullying behavior as well as to

make changes, provide assistance and improve the problem of bullying behavior before it becomes a social problem that is difficult to prevent and to solve in the future.

LITERATURE REVIEW

Definition of bullying

Bullying can be defined in many different ways. It is an act of repeated aggressive behavior in order to intentionally hurt another person, physically or mentally. Bullying is characterized by an individual behaving in a certain way to gain power over another person (Besag, 1989). Beane (2000) argues that bullies are people who have a need to feel powerful and they have learned that harassing, threatening, and applying physical abuse works in giving them the desired feeling. A bully distinguishes himself or herself from someone who teases because of the repeated pattern of physical or psychological intimidation. According to Olweus (1995), for it to be said that bullying has occurred, there also has to be an imbalance of strength, power, and dominance. Crothers and Levinson (2004) define bullying as the process of establishing and maintaining social dominance through overt aggression and doing so in many ways that victims are unable to deflect because of their lack of skills, their inability to effectively integrate with peers, or their inability to develop subgroups of peers. Greenbaum (1989) and Whitted and Dupper (2008) considered that bullies were a subset of aggressive people who derive satisfaction from controlling others both physically and psychologically and who do not pick fair fights.

Furthermore, school bullying can be defined as any negative actions repeatedly inflicted by a stronger student or student gang toward another student (Olweus, 1995; Farrington, 1999). This negative action must be deliberate and carried out with the intent of causing harm to the victim (Farrington, 1993). These negative actions, which can be verbal (threatening, degrading, teasing) or non-verbal (hitting, kicking, vandalizing, making faces), are purposefully inflicted, or intended to be inflicted in order to cause injury or discomfort to another person (Olweus, 1999). Bullying behavior means that a person is being bullied when he or she is exposed, repeatedly and over time, to negative actions on the part of one or more other persons (Olweus, 1995). Bullying behavior differs in this regard in that it is carried out repeatedly and intentionally and that it infers an imbalance of power which renders the victim, in a sense, defenseless (Rigby, 1993). It is different from self-defensive aggression in that bullying must be unprovoked by the victim (Smith & Thompson, 1991).

Types of bullying

Bullying might be classified in a variety of ways including physical assaults and psychological or emotional or verbal harassment. Beale (2001) and Woods and Wolke (2004) explained that physical bullying is action oriented and intended to intimidate or physically hurt the victim through pinching, pushing, kicking, and hitting, while verbal bullying is using words to humiliate or hurt someone's feelings through teasing, name-calling, insulting, or threatening behavior. Both overt in nature, verbal bullying encompasses behaviors such as name calling, taunting, threatening or degrading while physical bullying comprises actions such as punching, kicking, vandalizing, performing rude gestures, and making faces (Olweus, 1995). More recently, there has been an increase in the acknowledgement of a more covert type of bullying: relational bullying. Coinciding with

indirect and social types of aggression, relational bullying focuses on gossiping, spreading rumours, social exclusion, and other acts intent on damaging relationships (Laeheem, 2009).

What are the effects?

The major reasons that children bully others are to enjoy exercising power and status over their victims, boredom, jealousy, attention seeking, showing off, anger, revenge, and self-protection (Besag, 1989; Besag, 2006). In this way, bullying eases the way for children to be drawn into a path of delinquency, vandalism and criminality (Farrington, 1993; Junger, 1996). The targets or victims of school bullying are at risk of a variety of negative outcomes. They are more likely than non-victimized children to become anxious, insecure, lonely, depressed, to be rejected by their peers, drop out of school, feud, or decide to protect themselves by carrying guns/weapons to school (Boulton & Underwood, 1992; Craig, 1998).

RESEARCH METHODOLOGY

The study area/target group

The study area of this study covered 15 Islamic private schools at the primary education level in Pattani Province because most bullying behavior began and was found among primary school students and tended to be more violent (Laeheem, 2009). The target group or key informants of this study consisted of school teachers and personnel, bully students, bullied students, and parents.

Data collection

The study employed a qualitative approach emphasizing data collected from in-depth interviews with 15 school teachers and personnel, 15 bully students, 15 bullied students, and 15 parents or guardians.

Data analysis

The data were categorized and analyzed using logic along with the context, concepts, theories and research. The grounded theory method was employed in data analysis with the following steps:

1. Open coding of the data collected from the knowledge management stage, brainstorming, and criticizing stage. The data were coded in as much detail as possible, which could be sentence by sentence or paragraph by paragraph. The coding was divided into two levels:

- 1.1 Coding of data collected from statements, arguments, supportive statements and exchanged statements. The data were broken down or grouped according to their content and topics made by key informants.

- 1.2 Coding according to theoretical indicators whereby knowledge from related documents, concepts, and theories were connected to the content and topics obtained from key informants.

2. Categorizing data. The data were grouped according to their similar codes or their shared attributes, whether in context, conditions, or consequences. The data were analyzed based on the clear process of phenomena, data, content, and topics obtained from key informants.

3. Axial coding. The relationships between the categories and context were analyzed to arrive at the categories and sub-categories as well as the central concept.

RESULTS

Characteristics and forms of bullying

Characteristics and forms of bullying taking place in Islamic private schools in Pattani Province could be classified into three types: physical, verbal, and social bullying.

1) Physical bullying is a form of behavior that can obviously be seen with evidence such as wounds, bruises, swellings, or bloodstains. It can be seen as a form of behavior that causes physical injuries such as slapping, hitting, punching, kicking, biting, scratching, and throwing things at others. Physical bullying happens regularly regardless of gender, time, or place. After bullying takes place, evidence is shown by physical injuries, emotional effects or crying on the bullied person who cannot strike back or prevent himself as can be seen from the following excerpts:

"...I usually bully my classmate who is smaller or weaker than me by kicking on his buttock, slapping on his head and pinching him and challenge him by saying "Do you want to punch me, you son of a bitch?" He is too scared to accept my challenge so I like bullying him more than anyone else."

(Hanis, the hoodlum of the classroom)

"...I like telling friends in my group to walk around and make troubles. Sometimes I challenge others to punch; throwing things at someone, walk into someone, pull a chair to make someone fall, pull someone's skirt up, hit someone's shoulder or back, and nobody dares to strike back at him..."

(Safii, the Raya Tani Gang leader)

"...There're quite a few students who like making troubles for others, especially male students. Most of them physically hurt other students in different ways such as kicking, slapping, hitting, punching, squeezing the neck, pushing, etc..."

(Bang Hussein, a janitor)

The interview excerpts above show that bully students have many ways of bullying others such as kicking on the buttock, slapping on the head, pushing, pinching, punching on the chest, squeezing the neck, kicking on the leg, pushing someone down, standing in someone's way, throwing things at someone, walking into someone, pulling a chair to make someone fall, pulling up someone's skirt, slapping on someone's shoulder or back, challenging verbally and ridiculing him/her. The hurt students who are bullied physically and mentally feel embarrassed and cry. Bullied students dare not strike back; they are scared, frightened and have to use caution all the time, as students who have been bullied said:

"...when we're bullied, sometimes we cannot strike back at them because we have less people so we just cry and we're frightened all the time..."

(Tiramesiya, a victim who is bullied regularly)

"...I'm bullied regularly by many classmates. Most of the time, they push me down so that I fall, slap me on the head and pull my chair so that I fall down. I'm always worried when they're going to bully me again and I never tell anyone about it for fear of being bullied even more than before..."

(Lugman, a pitying victim)

Physical bullying usually causes obvious damage to the person being bullied through wounds and bruises but what is more worrying is the mental state of the person who is bullied and who has been under stress emotionally. He or she is at risk of avoiding society or absorbing violent behavior that will be shown in the future.

Therefore, it can be said that in physical bullying, the bullies mostly focus on hurting the victim physically without expecting or thinking of mental effects and they usually choose to bully people who they are sure will not strike back or strike back at a degree they have expected. In the case that the person being bullied fights back, the bullying can become more intense and can be extended to a conscious intent to cause death with anger. Students who were victimized told about their feeling when they were bullied continuously and intensively and accumulating as emotional stress that awaits the time to be driven out in a form of striking back even more violent as in the following interview excerpts:

"...Every time I'm bullied, I feel very angry and want to take revenge; sometimes I cry, and I feel very sad. Sometimes, I want to take revenge and strike back but I dare not. The only thing I can do is cursing him to death so that he can no longer bully me..."

(Salman, an angry victim)

"...I was angry, furious and wanted to physically hurt him so that he would be seriously wounded and crippled and could not bully any more people..."

(Salwani, a furious victim)

Physical bullying is a negative interaction often found when students gather to do activities. Preventing bullying is not easy and cannot be done instantly with only rules or punishment measures. Training students to hold on to teachings of Islam in the alquran and follow the role model of the Prophet is an outlet that is best in congruence with the way of life of Islamic private school students.

2) Verbal bullying is behavior that is most widespread in all societies expressed in spoken words that hurt others' feeling emotionally and mentally. Verbal bullying can take the form of threatening, scolding, being sarcastic, using impolite words, insulting, teasing about the facial features, skin color, inferior features, physical handicaps, social status, study performance, accusing, and gossiping, etc.

Verbal bullying can happen among both female and male students but it happens more among female students because using force to bully others is too severe while verbal bullying is more satisfactory for female bully students. Nevertheless, that does not mean that verbal bullying does not happen among male students, as reflected in the following interview excerpts:

"...I'm always insulted with these phrases: a dark duck-billed girl, a charcoal mushroom girl, a fully dark girl, a darkest girl, a fat dark girl, a short dark girl..."

(Salma, a dark-complexioned victim)

"...I take some friends in the group along to pick on others by calling them by their parents' names, teasing about their shape and facial features like short, dark, fat, jumbo, and hanging, for example. I also call them names like a whining girl or boy, a born loser, a paternal orphan, a maternal orphan..."

(Abdul, a bully boy who bullies everyone)

Verbal bullying is done through spoken words and in this study it includes written words that are used to insult, scold or despise in letters or on the surface of materials that the person being bullied can see and knows

instantly who is being referred to by the doer/writer. Words that are used to scold someone may be written on the door of a toilet, a desk or a chair. Some words written on such places can be names of someone's parents or physical handicaps, etc.

It can be said that verbal bullying is the use of words, statements, or both as media in bullying others. In verbal bullying, traces of evidence cannot be found like those in physical bullying that people involved in looking after students can notice when students do activities together or from behavior change like isolating himself or herself from others, keeping silence, not wanting to express himself or herself, etc. The effects of verbal bullying are not any less than other forms of bullying.

3. Social bullying is behavior that shows invasion of relationships between people or groups of people. It causes injury to people emotionally and mentally like verbal bullying does, for example, showing dislike or hatred, ignoring, excluding the victim from the group, and preventing the victim from socializing with others, etc. Social bullying requires cooperation from a third person to be achieved; it can be said that the third person or third party determines the success of social bullying. However, if the target of the bullying does not have a negative feeling or is flexible emotionally and can cope with social bullying, then social bullying has almost no effect on the target person. On the contrary, if the target person is sensitive, social bullying can lead to unexpected results such as self-harm, social phobia, or even accumulation of anger to find an opportunity to hurt the bully.

Social bullying can take place anywhere at anytime. Some students who are socially bullied and cannot cope with it usually express their feeling in the form of emotional depression. The following excerpts are taken from interviews with students who are excluded from a group.

"...I've been excluded from the group so that I have no friends. I have no one to play with and they don't let me take part in group activities. This makes me feel lonely, depressed, and I cry alone thinking to myself why they hate me..."

(Nadiyah, a disliked victim)

"...I have no friend, no one to play with, no group to work in and to do group activities because they are afraid that they will be injured if they don't follow the orders of the ringleader..."

(Nuriyah, an excluded victim)

"...I try in every possible way to block other people from playing with him, and block him from working in the group and from doing group activities because I hate his being a child of the rich and hate his boasting and being conceited..."

(Kholid, a boy who blocks others)

Social bullying is the result from a person who wants to bully another person but cannot do it by himself or herself or if he or she can do it, the effect does not reach the level that he or she wants. Therefore, he or she needs another person to help to make the bullying more effective. This type of bullying behavior is a problem that needs to be solved correctly. Teaching students to see the importance of living together with other people according to the Muslim way is necessary. Getting in the way of other people or social bullying is unfair to others; it is an act that must be investigated by Allah and it is with heavy punishment. Thus, if students feel dislike for someone or are being bullied, they should consult their teachers in order for the teachers to try to solve the bullying problem or the problem of such feeling in a correct way.

Places where bullying takes place

Bullying behavior that takes place in Islamic private schools has a support factor which is the place. Places that contribute to bullying behavior are the places that are beyond the control of the teachers or the places where students do activities with others. From the interviews, it can be concluded and explained that the classroom is one of the places where most bullying happens because it is where students spend most of their time. Even though there is a teacher in the classroom, sometimes the teacher cannot control all the students' behavior all the time. So bullying can take place continuously such as stealing learning instruments, throwing things to each other, tying someone's trousers to the chair, sticking a piece of paper with a sentence saying, for example, "Please kick me; it's free of charge." on the back of someone or forcing someone to answer the teacher's question or writing bad words in a note book or on the desk of the target student. Classroom bullying can take place when the teacher is not in the classroom, especially before the teacher comes in or during the class is being taught that is the risk time for bullying. Students who like to bully others and students who have been bullied reflected as follows:

"...the place that I bully my classmates is in the classroom because there are 40 students in the room and the teacher cannot take care thoroughly; and the class room is where we spend most of our time when in school, so I can bully someone all the time when I have an opportunity..."

(Hanis, the hoodlum of the classroom)

"...Mostly, I pick on and bully my classmates in the classroom, especially when the teacher is not in the classroom leaving students in there by themselves, and that is the chaotic time and sometimes the student who is being bullied does not know who is bullying him or her..."

(Ahlum, the school ringleader)

"...I've been bullied mostly in the classroom, especially when the teacher lets us work by ourselves, before school starts in the morning, in the afternoon, and after lunch..."

(Salwani, a victim bullied in the classroom)

In addition to the classroom, the restroom area is another place where a lot of bullying takes place as its location contributes to bullying behavior to happen. School restrooms are usually located far away from the teachers' sight. Bullying in the restroom area includes locking someone in the toilet room, stealing the water bowl from the toilet room, throwing water to each other, stealing pants, or even peeking into the toilet. These forms of bullying are often found as reflected in the following interview excerpts:

"...When I was in the toilet, someone took my pants away and I had to come out without pants. I was so embarrassed and so angry that I was bullied that way..."

(Adeey, a victim with an embarrassing experience)

"...Someone threw water into the toilet and I got wet and sometimes I got locked in the toilet and could not come out and I had to shout for help for a long time. I was so angry and frustrated. Nobody told me who did it to me..."

(Affan, a wet victim)

"...I once helped a student who got water thrown at and got wet and got locked in the toilet. He shouted for help and complained that someone peeked into the toilet and his pants were stolen. Many people felt pity for him..."

(Bang Loh, a school security guard)

Most bullying in the restroom area took the form of bullying that uses force but bullying with words or written words also exist. Students write words or phrases to scold, slander or tell about people's physical inferiors mostly on the door and walls of restrooms. Besides, how students go to the restroom also indicates the level of acceptance among their peers. Students who have friends are usually accompanied by a group of friends and this situation is used as a tool to carry out social bully by telling students not to go to the restroom at the same time as the student whom he or she does not like and wants to bully as can be seen in the following interview excerpts.

"...I've seen so many words and phrases that I become accustomed to seeing them. Some of them are not polite; they're ugly and wicked. Even though the school wipes them out every semester, still there are new ones written all the time..."

(Niyaeh, a cleaner)

"...I've read words and phrases written in the toilet room. They're words used to scold, slander, let out emotion, and challenge. Some of them are with the victim's name that allow other students to make fun of the victim, too..."

(A student who've read the writing in the restroom)

The school canteen is another place that students choose to bully others. The canteen that the school provides to give service to students and school staff is crowded during the lunch time between 11.30-13.00 hours because everyone wants to buy something to eat. Students' gathering in the canteen leads to bullying with more violence or talking back and forth that leads to bullying. When the student being bullied is annoyed with someone who cuts in line, takes the lunch table from him or her, obstructs him or her from the lunch table, snatches the dish washing sink, sticks chewed gum on a chair, snatches rice on the plate, and snatches drinking water away, etc. These are reflected in the following excerpts:

"...I've bullied my classmates in the canteen by cutting in line to buy food, taking the lunch table, obstructing someone from sitting at the lunch table saying that the seats were taken. When he knew the truth later, he was very angry..."

(Furakon, a bully and obstructor)

"...My food and drinks are regularly snatched away from me and I don't want to go to eat in the canteen anymore. Sometimes I decide to have lunch later toward the end of the lunch hour because there are fewer students there..."

(Romlah, a victim whose food is snatched away)

"...There is a group of students who talk loudly to threaten others and tease others in many ways like sticking chewed gum on the chairs, cutting in line at the food queue, snatching food from others who have bought it, etc. They also physically hurt others such as pushing someone on the chest while standing in line to buy food, slapping on someone's head, shoulder, or squeezing someone's wrist, etc. The students being hurt don't react because of fear..."

(Nisulaiman, a food seller)

Some groups of students spend lunch time to socialize and sometimes they challenge others and that leads to bullying behavior in order to show others that they are superior. Bullying behavior in the canteen can lead to retaliation after lunch time. Thus, teachers should warn the bully students and closely monitor their behavior, especially during the time and in the places that contribute to bullying behavior.

The school yard is the place where many student activities are organized such as sports, games; it is where students play together, gather in rows to pay respect to the national flag, and attend student meetings, etc. Students use the school yard as a recreation area during their free periods. Most activities are physical activities such as playing sports, running and catching games, and rubber rope jumping. There are many types of amusement that are popular during different periods of time. Hence, the school yard is another place that students' bullying behavior occurs because a lot of students gather there and most activities are physical activities and sometimes lead to physical and verbal clashes. Some students try to find a chance to bully others that they don't like. Bullying in the school yard can happen even though teachers are present. For example, making others stand in the sun while gathering to pay respect to the national flag in the morning, writing on others' shirt or blouse, putting garbage in others' trouser pockets, etc.

"...There's a group of students walking around the school yard to pick on other students by saying something bad or hurting them physically. People are fed up with this group's behavior that causes annoyance, troubles, worries, and fear to other students..."

(Muhammad, a student who sees such behavior)

"...I enjoy bullying other students, especially in the school yard area because it is far from teachers' sight and monitoring; and sometimes, the students who are being bullied don't know who was bullying them because there are a lot of students playing in that area..."

(Solah, a bully)

As can be seen, most bullying takes place in areas that are far from teachers' monitoring. However, sometimes bullying can take place in places where teachers are present; this depends on the types and methods of bullying in addition to the relationship between the time and place where bullying occurs.

Attitudes and feelings towards bullying

People involved in bullying express their feelings and attitudes towards bullying in the same direction, that is, bullying is behavior that should not take place in schools and there should be methods and measures of prevention as follows:

1. Teachers are closest to students. Therefore, continuous monitoring can help finding solutions to bullying problems in schools. Teachers can allow students to do activities or learn to adjust themselves to living with others in society. Teachers can also give good advice to students or solve the problem of students bullying other students which is a bad risk as reflected by the following excerpts.

"...I always try to explain to my students that if they bully their classmates, they will be punished as specified in the rules of the class and the school. The punishment can range from giving a warning, hitting with a rod, putting on probation, suspending from school, and dismissing. So they should not bully their fellow students at all..."

(Rakip, a religion teacher)

"...Teachers regularly warn students of bullying others and talk about regulations of the classroom and the school that they should follow strictly. Examples are also given to make students understand them..."

(Abdullah, an administrative teacher)

Thus, as can be seen, teachers use the school rules to control undesirable student behavior but for some cases, only school rules are not sufficient and teachers need to use their close relationship with students as another way of correcting student misbehavior. Nevertheless, all teachers are concerned with student bullying situations, especially teachers working in the administrative office who oversee student discipline. If the situation is not severe and teachers can solve the problem, it will not be reported to school administrators. However, for cases that are with violence or caused by the same person or people, and teachers cannot solve problem, it is the responsibility of school administrators to solve the problem or find measures to deal with the problem depending on the case.

2) Most of the students who bully other students do not like it when they are bullied by others. Sometimes they don't want to bully others but they do it to defend themselves. Other times, they begin to bully other students first in order to show that they are not to be bullied by others and they usually choose to bully victims that dare not bully them in return. One student revealed his behavior as follows:

"...Sometimes, I don't want to bully other students but I am afraid that I may be bullied. So, I make others afraid of me by bullying someone and sometimes I do it in order for other students in the group to accept me..."

(Sophie, a boy who thinks that he should bully others before being bullied)

3) Students who are bullied usually feel that it is not understandable or it is not superficially interpretable. However, students who bully others may feel happy or amused only at the beginning and later they may feel afraid of being punished when the students being bullied tell the teachers about the bullying. How students feel towards bullying others is related to their age. Older students usually are not afraid of being punished because they have experienced it before and can find a way to avoid being punished such as making an apology to the ones they have bullied or threatened, etc.

Most students who are bullied do not feel positive about the students who bully them and do not want to be near the places and avoid going to the places that they have been victimized. They also usually do activities with a group of peers that has no bullies and spend their free time near teachers. Arnif told about his fear of being bullied and he avoided it by not going to the places he was bullied:

"...I don't go to play in the areas where I've been bullied and if I have to go there, I ask several friends to accompany me to make sure that I will not be bullied again..."

(Arnif, a victim who chooses not to go to the places he has been bullied)

Even though most students who are bullied feel negatively towards bullying, some of them feel that being bullied is socializing because they can use it to join a group of peers. Therefore, if they are not bullied by anyone, they look for trouble in order to be bullied even though they may end up crying.

4) Students who witness bullying also feel negatively towards bullying. Sometimes if they are brave enough and confident that they can stop the bullying, they intervene in the bullying. Some students choose a safer way by reporting it a teacher. However, there are a lot of students who don't like bullying but do not do anything about it because they think that bullying is normal and some students fear getting hurt.

“...When I see someone being bullied, I dare not stop the bullying or help him because I’m afraid that I may get hurt by the one bullying, too...”

(Fadeelah, a student who witnessed bullying)

Nevertheless, bullying behavior will still exist as long as students have to do activities together. Correcting or eliminating bullying behavior is not easily done in a short period of time. Even though, deep inside, students involved in bullying may not like bullying behavior, bullying will still be around as long as bullying is retaliated with anger by the ones being bullied.

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

The findings of this study revealed that bullying behavior among students of Islamic private schools in Pattani Province takes place just like any other schools in general. Most of the students who bully others are roguish, like to control others, have a large and strong body, like to show off their power, have ill mental health, and have intention to mentally and physically hurt others. They make others frightened, suffer and hurt. A study showed that bullying is behavior of roguish children who like to unfairly control other people physically, mentally, and emotionally (Greenbaum, 1989). Bullying is hurting others physically and mentally with intention to make others frightened, suffer and be injured (Farrington, 1993). It is behavior of a minority of people who are not mentally normal and cause annoyance, difficulty and trouble for people around them (Marano, 1995). It is also behavior of people who try to show their power to rule, control and threaten others (Coroloso, 2004). Moreover, bullying usually the behavior of people who have a large and strong body, and academically not very good; they bully people who are smaller, weaker, academically better, and cannot fight back or cannot protect themselves. However, some roguish students are successful in playing sports and make the school famous for sports (Preble, 2003).

Bullying behavior among students of Islamic private schools in Pattani Province can be classified into three types: physical bullying, verbal bullying, and social bullying. Physical bullying is behavior that can be seen from evidence such as wounds, bruises, swellings, and blood stains which indicate that the physical injuries are results of slapping, hitting, poking, punching, kicking, biting, scratching, and throwing things at, etc. Physical bullying that results in evidence of the act on the body of the person being bullied reflect violent behavior to react to the target with internal drive of the bullies as it is said that physical bullying is an obvious type of bullying with evidence such as wounds, swellings, bruises and blood stains such as slapping, hitting, poking, punching, kicking, biting, scratching, spitting on someone, and throwing things at others (Saxon, 2004; Bauman & Del Rio, 2005; Laeheem, Kuning, McNeil, & Besag, 2008; Laeheem et al., 2009). It is an action that causes damage or injuries to others; it is a response with an intention to give pain to others (Averill, 1983). It is an intention to hurt others who do not want it and it is dissatisfaction to them. Baron (1996), Cohn (2003) and Astor (2005) state that verbal bullying refers to behavior that mentally hurts others so that they have pain mentally, and are unhappy and dissatisfied.

Verbal bullying is a type of bullying that is prevalent in every society. It is behavior that uses verbal expressions to hurt others’ emotion, feeling; in other words they are mentally hurt. Verbal bullying can be done by threatening, scolding, being sarcastic, using impolite words, insulting, teasing about others’ race, nationality,

facial features, skin color, religion, inferiority complex, handicaps, social status, economic status, academic performance, sexual insult, fleecing or squeezing money, telephone insults, writing letters, email messages accusing, saying rumors, and gossiping.

Social bullying is behavior that shows invasion of relationship between people or groups of people. It can involve abusing one's emotion, feeling and mental condition in the same way as verbal bullying, for example, showing dislike, ignoring, preventing others to join the group and preventing others to make friends. Moreover, social bullying requires help from people around the bully. People who bully others show that they lack personal ethics, and they inherit their behavior through social bullying. Social bullying cannot be done if there are less than three people because social bullying requires the use of the third person as an important component. In other words, social bullying is an indirect type of bullying. Therefore, the degree of severity of social bullying depends on preference or cooperation from the third person. If the society is a truth seeking society and opposes disharmony among people, social bullying cannot manifest its full power (Greenbaum, 1989; Cohn, 2003; Saxon, 2004; Bauman & Del Rio, 2005).

It can be concluded that bullying behavior is behavior that dissatisfies others or hurt others physically or mentally. This behavior is shown physically or verbally with different degrees of violence, and is done with or without an intention. Bullying is behavior of a person or a group of people who have an intention to cause trouble or danger to others physically and mentally. Hurting other people mentally using impolite words and mimicking them in various ways is done to show power in controlling others. In addition to this, bullying behavior can be classified into three main types: physical bullying, verbal bullying and social bullying. Physical bullying refers to behavior in physically injuring others resulting in wounds, swellings, bruises and blood stains while verbal bullying is expressed with spoken words to make others humiliated, dissatisfied, angry, upset, and feel bad. Social bullying is shown by invasions of relationships between people or groups of people. It hurts others' emotion, feeling and mental condition the same way as verbal bullying.

The results of this study can be beneficial directly to people and organizations involved such as teachers, parents, guardians, religious leaders, local leaders, social workers and government servants in many different organizations as they need to give importance, special attention and care in order to assist, improve, and correct student misbehavior as well as prevent students from misbehaving with more violence. Firstly, a screening form should be used to measure risk behavior for bullying. This is one way to know about student bullying behavior, and a screening form is a tool that can be used to screen people with risk bullying behavior according to the screening criteria. Screening is carried out so as to assist, prevent or solve the problems. Timely assistance can then be provided appropriately, and with a clear target of the right people. Sometimes a problem needs to be solved urgently. Some examples of screening form are: a screening form for risk bullying behavior for students in Islamic private schools in Songkhla Province (Laeheem, 2012), and a screening form for risk quarrelling teenagers (Suttayachai, 2006), etc. Secondly, a bullying preventing program or a bullying reducing program which is appropriate, effective, and has been studied or experimented academically such as a self-control program to reduce aggressive behavior of female youth offenders (Lhamlert, 2009) and giving advice to use a Buddhist way to reduce aggressive behavior among vocational students (Chantarawutikorn, 2006), etc.

ACKNOWLEDGEMENT

We are grateful to the Thailand Research Fund (TRF) for supporting this project. We would like to thank the school principals and teachers for facilitating this study, and the students who participated in this project.

REFERENCES

- Astor, R., Meyer, H., Benbenishty, R., Marachi, R., & Rosemond, M. (2005). School safety interventions: Best practices and programs. *Children and Schools*, 27(1), 17–32.
- Averill, J. (1983). Studies on anger and aggression: Implications for theories of emotion. *American Psychologist*, 38(11), 1145–1160.
- Baron, R., & Neuman, J. (1996). Workplace violence and workplace aggression: Evidence on their relative frequency and potential causes. *Aggressive behavior*, 22(3), 161–173.
- Bauman, S., & Del Rio, A. (2005). Knowledge and beliefs about bullying in schools. *School Psychology International*, 26(4), 428.
- Beale, A. V. (2001). ‘Bullybusters’: Using drama to empower students to take a stand against bullying behavior. *Professional School Counseling*, 4, 300–305.
- Beane, A. (2000). *The bully free classroom: Over 100 tips and strategies for teachers k-8*. Minneapolis, MN: Free Spirit.
- Besag, V. E. (1989). *Bullies and victims in schools*. Milton Keynes: Open University Press.
- Besag, V. E. (2006). Bullying among girls: Friends or foes? *School Psychology International*, 27(5), 535–551.
- Boulton, M., & Underwood, K. (1992). Bully/victim problems among middle school children. *British Journal of Educational Psychology*, 62, 73–87.
- Chantarawutikorn, S. (2006). *The effect of Buddhist counseling on decreasing aggressive behavior of vocational education students* (Unpublished master’s thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Cohn, A., & Canter, A. (2003). *Bullying: Facts for schools and parents*. Bethesda, MD: National Association of School Psychologists.
- Colorosa, B. (2003). *The Bully, the bullied, and the bystander: From preschool to high school-how parents and teachers can break the cycle of violence*. New York: Harper Collins.
- Craig, W. (1998). The relationship among bullying, victimization, depression, anxiety and aggression in elementary children. *Personality and Individual Differences*, 24, 123–130.
- Crothers, L. M., & Levinson, E. M. (2004). Assessment of bullying: A review of methods and instruments. *Journal of Counseling & Development*, 82(4), 496–503.
- Farrington, D. (1993). Understanding and preventing bullying. *Crime and justice*, 17, 381–458.
- Greenbaum, S. (1989). *Set Straight on Bullies*. CA: National School Safety Center, Ventura Boulevard, Encino.

- Junger, T. J. (1996). Youth and violence in Europe. *Studies on Crime and Crime Prevention*, 5(1), 31–58.
- Laeheem, K. (2009). *Bullying behaviour in Pattani primary schools* (Unpublished doctor's thesis). Prince of Songkla University, Pattani.
- Laeheem, K. (2012). Development of screening inventory for students at risk of exposure to bullying behavior in Islamic private schools, Songkhla province. *Kasetsart Journal (Social Sciences)*, 33(2), 1–13.
- Laeheem, K., & Baka, D. (2009). Risk factors related to youths' violence behaviors in the three southern border provinces of Thailand. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 15(6), 897–911.
- Laeheem, K., & Baka, D. (2010). A Study of the Thai Muslim youth's way of life to maintaining peace in the three southern border provinces of Thailand. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 16(6), 973–988.
- Laeheem, K., & Baka, D. (2011). The risk factors are related to Thai Muslim youth's aggressive behavior in the three southern border provinces of Thailand. *NIDA Development Journal*, 51(3), 59–90.
- Laeheem, K., & Baka, D. (2012). A study of youths' violence behaviors in the three southern border provinces of Thailand. *NIDA Development Journal*, 52(1), 159–187.
- Laeheem, K., Kuning, M., & McNeil, N. (2009). Bullying: Risk factors becoming 'Bullies'. *Asian Social Science*, 5(5), 50–57.
- Laeheem, K., Kuning, M., McNeil, N., & Besag, V. E. (2008). Bullying in Pattani primary schools in southern Thailand. *Child: care health and development*, 35(2), 178–183.
- Lhamlert, S. (2009). *A study of aggressive behavior and self-controlled program development to reduce aggressive behavior of female juveniles* (Unpublished master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Marano, H. (1995). Big, bad, bully. *Psychology today-New York*, 28, 50–60.
- Olweus, D. (1995). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Cambridge, MA: Blackwell.
- Olweus, D. (1999). *The nature of school bullying: A cross-national perspective*. London: Routledge.
- Preble, W. K. (2003). From violence to empowerment: A continuum of respect and disrespect in schools. *The New Hampshire Journal of Education*, 6, 1–5.
- Rigby, K. (1993). Countering bullying in schools. *CAFHS Forum*, 1(2), 19–21.
- Saxon, B. (2004). Names will never hurt me. *Virginia Journal of Education*, 97(4), 6–10.
- Smith, P.K., & Thompson, D.A. (1991). *Practical approaches to bullying*. London: David Fulton.
- Southern Border Provinces Police Operations Center. (2006). *Statistics of the unrest in the three southern border provinces of Thailand*. Yala: Royal Thai Police.

- Suttayachai, R. (2006). *A construction of screening inventory and prevention program for adolescents' at-risk behaviors toward brawling* (Unpublished master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Whitted, K. S., & Dupper, D. R. (2008). Do teachers bully students?: Findings from a survey of students in an alternative education setting. *Education and Urban Society*, 40(3), 329–341.
- Woods, S., & Wolke, D. (2004). Direct and relational bullying among primary school children and academic achievement. *Journal of School Psychology*, 42, 135–155.

ภาคผนวก ข

Manuscript II

(อยู่ระหว่างการพิจารณาจาก Journal of Asian Social Sciences)

Family and Upbringing Background of Students with Bullying Behavior in Islamic Private Schools, Pattani Province, Southern Thailand

Abstract

The purpose of this research is to investigate family and upbringing background of students with bullying behavior in Islamic private schools in Pattani Province, Southern Thailand. The data for this qualitative study were collected through in-depth interviews with 15 teachers and school personnel, 15 bullying students, 15 bullied students, and 15 parents and guardians. Content analysis was performed with the data using logics, concepts, theories, research reports along with the context, and grounded theory method.

The results of the study revealed that family and upbringing background had effects on students' behavior. Upbringing characterized children's behavior, especially children who were faced with domestic violence such as parents' quarrels, and children being severely punished, etc. that might result in children absorption and imitation of such violence. The results of this study are beneficial directly to personnel and organizations related to children in policy making and measure taking in order to provide help and improve the problem of bullying so as to make students behave appropriately, and to prevent students from behaving more violently.

Keywords: family and upbringing background, students, bullying behavior, Islamic private schools

1. Introduction

Bullying among students is considered a problem usually happens in schools and it is a problem that all parties concerned know very well, whether it is between students themselves or parents and guardians, teachers, and educational personnel. The problem is worrisome and it affects students who are involved whether they are the bullies or being bullied. Students who are bullied are usually injured, suffered, do not like going to school and bullying becomes bad memory that remains in their memory until they are grown up. For the bullies who bully others repeatedly, bullying becomes a habit that can make them become vulgar, aggressive, savage, delinquent adults, and may ultimately become criminals (Farrington, 1993).

Bullying is behavior of roguish children beginning from unfairly controlling others physically, mentally, emotionally, and feeling-wise. Such behavior intentionally hurts others physically and psychologically so that they are frightened, suffered, and injured. This type of behavior is usually performed by a group with more members, and who are physically bigger and stronger. These bullying children force, and emotionally and psychologically hurt children who are weaker or have impaired body parts or physically disabled, and the incident usually happens to the same persons continually and consistently (Marano, 1995; Coloroso, 2003). Such behavior is performed using strength and bad temper to threaten others intentionally, and the action is unwanted and pungent to the other party (Baron, 1996; Astor, Meyer, Benbenishty, Marachi, & Rosemond, 2005). It is an action that invades others' right by threatening, forcing, demanding, or acting violently (Chanhom, 1998). Even though bullying behavior in schools nowadays are prevalent, and affects students to a great extent, society usually overlooks bullying and takes it as normal behavior, over-teasing, or innocent behavior among children, and therefore does not pay attention to solving the problem as seriously as it should (Tapanya, 2006).

From reviewing related literature, especially theories and research, it was found that there are many causes of bullying but the main causes are family and upbringing background. Children from families where parents divorce or separate may feel lonely. Parental divorce and separation directly affect children's emotion. Children from families with moody parents who show bad temper, anger, and aggressiveness, and scold their children strongly may also make their children become the same as they are, and all of these can affect children's behavior (Arayawinyu, 1999). Students who live in the environment with domestic violence have more risk to express violence or injure others (Pepler & Sedighdeilami, 1998; Rossman, Hughes, & Rosenburg, 2000). Parents that show their aggressiveness, trespass, and conflicts may result in children imitating all these behaviors and express them through threatening and injuring others (Bandura, 1975; Jaffe, Wolfe, & Wilson, 1990). Students who have experience seeing their parents physically injure each other are very likely to bully others (National Research Council, 1993; Dauvergne & Johnson, 2001). Moreover, children who live in a situation where their parents have conflicts, quarrels, and physically injure each other tend to imitate their parents' behavior. As a result, they become bullies and they bully others when they have social interactions with other people (Edleson, 1999; Herrera & McCloskey, 2001).

From above, it can be seen that bullying behavior among students is still an unsolved problem that requires

attention from related individuals and organizations. The problem needs to be solved, especially in schools in the southern part of the country where the unrest situation exists. Thus, studies by many academics found that 20.7 percent of Thai Muslim youths in the three southern border provinces had bullying behavior, and 22.3 percent had aggressive behavior (Laeheem & Baka, 2011). They also found that most youths or 31.7 percent participated in the unrest situation because they wanted money, followed by 22.2 percent who did not know what they were involved in; 21.9 percent were swindles; 13.9 percent were drug addicts; and 10.3 received wrong religious teaching, respectively (Laeheem & Baka, 2010). In the unrest situation in the southern part of Thailand, more than 90 percent of the insurgents were found to be Muslim youths aged 18-35 years (The Southern Border Provinces Police Operations Center, 2006). In Pattani Province, 23.0 percent of students were found to have bullying behavior, and when classified according to types of schools, more students from private schools than government schools were found to have bullying behavior. 34.9 percent of bullying behavior were throwing things at others, followed by kicking others (24.9 percent), punching others (23.4 percent), and slapping and hitting others (12.2 percent), respectively (Laeheem, Kuning, McNeil, & Besag, 2008). Regarding Islamic private schools in Songkhla Province, bullying behavior among students was found to be at a moderate level (Laeheem & Sungkharat, 2012).

Hence, the researcher was interested in investigating family and upbringing background of students in Islamic private schools who had bullying behavior in order to know about family and upbringing background of these students and how they were brought up. The results of this study would be useful for all parties concerned, and could be used in preventing and reducing bullying behavior among students in addition to providing help, improving and solving bullying problems so that students' behavior would not be more violent, and before the violence becomes a social problem that is difficult to solve.

2. Methods

2.1 The study area/target group

For this study, 15 Islamic private primary schools in Pattani Province were the study area because most bullying behavior began and was found at a great extent among primary school students with a tendency to increase in terms of violence (Laeheem, Kuning, McNeil, & Besag, 2008). The target key informants of the study were: teachers, school personnel, students who bullied others, students who were bullied, and parents and guardians.

2.2 Data collection

This qualitative study emphasized collection of data through in-depth interviews with 15 teachers and school personnel, 15 bullying students, 15 bullied students, and 15 parents and guardians.

2.3 Data analysis

The data were analyzed by classifying them into categories and then comparing them using logic along with the context, concepts, theories and research. The grounded theory method was employed in data analysis with the following steps:

1. Open coding the data collected from the knowledge management stage, brainstorming, and criticizing stage. The data, as many as possible, were coded which could be sentence by sentence or paragraph by paragraph. The coding was divided into two levels. Coding of the data collected from verbal statements, arguments, supportive statements and exchanged statements. The data were broken or grouped according to their content and topics made by key informants. Then, coding of the data according to theoretical indicators where knowledge from related documents, concepts, and theories were connected to the content and topics obtained from key informants.

2. Categorizing the data. The data were grouped according to their similar codes or their shared attributes whether in context, conditions, or consequences. The data were analyzed based on the clear process of phenomena, data, content, and topics obtained from key informants.

3. Axial coding. The relationships between the categories and context were analyzed to obtain the categories and sub-categories as well as the core concept.

3. Results

3.1 Case studies of students with bullying behavior

Case study 1: Abdul

Abdul was a 12-year-old boy studying in Mathayomsuksa 1 (Grade 7). His father was a teacher in an Islamic private school, and his mother was a housewife. Abdul was raised strictly, especially on the Islamic way of bringing up children. His parents tried their best to raise him up that way. For example, they were strict on making him pray five times a day and on praying voluntarily. They were strict on fasting during the Ramadan,

learning the Al-quran, reading Dua (supplication) of every activity in his daily life and Islamic moral and ethics, and they never allow him to be involved in any kind of vices, etc. Because his mother was a housewife, she had enough time to be close to him as she brought him up and trained him according to the guidelines in the Al-quran and took Prophet Muhammad as the model, especially in explaining to him about good and bad behavior. For punishment by hitting, she did it only once in a while when he was very stubborn and disobedient. For every punishment, his parents explained about his bad behavior and that he deserved punishment. For example, once his father knew that he did not go to the mosque to pray for a few consecutive days but went to a game parlor near the mosque instead. When his parents asked him about his praying, Abdul insisted that he went to pray every time and his friend could be a witness. When his father explained to him about the bad effects of abandoning praying and bad effects of lying, Abdul confessed and apologized to his parents and agreed to take punishment by being beaten with a bamboo stick five times.

From talking to and asking Abdul about bullying others, he admitted that he bullied others regularly, mostly children of the same age and did it in any place that he had a chance to, and he chose to bullied them in many ways such as punching, slapping, hitting, kicking, pushing, and blocking the way, etc. The most violent bullying was when he and five other boys bullied a boy in the school restroom area in one late afternoon after school. The boy was hurt severely and could not go to school for many days. The incident was witnessed by some students who dared not intervene or help but stood there watching because Abdul threatened them not to tell anyone otherwise they would be bullied even much more than that boy. The boy who was bullied told about the bullying to his parents who filed a complaint with the school administrators. The school investigated and punished Abdul and his fellow bullies by suspending them from school.

Abdul was known as a big bully in the school because many students named his group “Rayatani Gang”. Abdul was the gang leader that students were afraid of and worried whether Abdul would bully them and how. One student who was a small boy and was bullied by Abdul said that “Abdul often kicks my buttock, slaps my head, pushes me, and pinches me and challenges me saying “Do you want to box, son of a lizard?”. Another student said that “Abdul often blocks the way, punches my chest, kick my legs, squeezes my throat, pushes me so that I collide with other students and he also pushes me hard to make me fall.” Bang Hussein, a janitor also gave information about Abdul’s behavior that “Abdul is a student that always asks for troubles and bullies others by kicking, slapping, hitting, punching, squeezing others’ throats, and pushes other students.”

Case study 2: Hasiyah

Hasiyah was a 10-year-old girl whose parents had their own business and went out to see their customers everyday. Thus, they did not have much time to teach or train her, and had to ask her grandparents and other relatives to take care of her. Hasiyah’s mother said that “My husband and I have to go out very early in the morning everyday to see our customers and deliver goods in Pattani, Yala, Narathiwat, and Songkhla. This is our false not having enough time for our daughter and not having much chance to talk to her about her study at school, about religious practice and about other behavior in general.” From talking with Hasiyah’s grandparents, we learned that she repressed her feelings and liked to be alone, gets violently angry, short-tempered, and she played with her friends and relative with violence such as playing police fighting with a criminal or a girl quarrelling with another girl about taking the same man as their boyfriend.

Hasiyah’s bullying behavior was expressed through physically injuring others by pushing, pinching, slapping, hitting and throwing things to others, etc. In addition, she hurt others emotionally such as making fun of others’ weak points, calling others by their parents’ names, making fun of others’ parents’ occupation, making fun of others’ physical appearance, etc. Hasiyah said that the most violent bullying she did was that “I followed the girl I hated most to the toilet behind the school building, and I splashed water on her until she was soaking wet and then some other girls helped me mobbing her by hitting her, pulling her hair and trampling her with our feet”. Some students saw the incident but no one dared to help or stop it because they were afraid that Hasiyah might physically hurt them. Hasiyah also threatened the girl she bullied not to tell teachers, her parents, and other students about the bullying. Hasiyah told the girl that if anyone asked what happened to her, she had to say that she slipped on the floor and fell down in the restroom. Otherwise she would be physically hurt everyday.

From asking Hasiyah’s parents and grandparents about her bullying behavior at school, nobody in the family knew that Hasiyah bullied other students at school because the school had never notified them. However, the family said that they thought that Hasiyah might have some bullying behavior but they did not know how severe it was. Hasiyah’s homeroom teacher said that “I didn’t know that the students had bullying behavior because no student had told me at all”. In addition, Hasiyah herself gave us some information about her own upbringing that “My parents are not interested in me. They work very hard everyday. They leave me with my grandparents and that make me feel lonely and frustrated all the time”.

Case study 3: Amina

Amina was an 8-year-old girl who was raised by her grandmother because her father had to work as a construction worker, and her mother was a vendor in the fresh market. So her parents did not have time to bring her up until the time she had to start going to school. That was when her parents brought her back from her grandmother's. However, she was mostly with her mother because her father did not have time to be with her which was just the same as before. From asking Amina's mother about her bringing up, she said that her husband and she herself did not have time to raise Amina but they gave Amina things and money to show their love and care for her. As a result, Amina was aggressive and did not obey her. She noticed that what Amina wanted was not the things she gave her. When Amina had to go to school, she found out many times that Amina had bullying behavior and always bullied others.

Amina said that she wanted attention because she had no one to play with. She expressed herself using impolite words and she was aggressive such as scolding others, making fun of other's skin color, physical appearance and throwing things at them, etc. She bullied others during breaks and lunch hours. Other girls played together and had fun but she had no one to play with because she had bullying behavior. This made Amina very angry and scolded her friends who did not want to play with her. She was called a "black girl" or a "short girl" or a "fat girl". Sometimes she threw things at other children to hurt them. Amina talked about an incident when she bullied another girl and was punished by her homeroom teacher, and her parents were invited to the school. She said "Once I threw a stone at someone's head and there was some bleeding". Mrs. Amita, the teacher, said that bullying among students could happen easily in school and could not be eliminated in a short time; however, there should be constructive ways to reduce the violence of bullying such as teaching students to share. She also said that because students were brought up differently, schools and parents should share information in order to find ways to solve bullying problems among students correctly and effectively.

Case study 4: Anif

Anif was a 12-year-old boy in his Prathomsuksa 6 or 6th Grade who was big and strong. He bullied other students whenever he had a chance to. His father was a construction contractor and his mother was a trader. He grew up in a family with domestic quarrels and violence, verbally and physically. Therefore, Anif had seen violence continually and saw how a stronger person dominated. When he did something wrong, his parents punished him violently such as beating him with a clothes hanger, a broom, or a bamboo stick, etc., rather than asking him why he did it first, and his parents never explained to him the reason why he was punished. When his parents quarreled, they blamed it on him and used rude words with him. When asked how he felt deeply, Anif said he did not like violence but he had seen problems solved with violence and thought that it was the right method he should use to deal with or to solve the problem or when he did not like someone at school.

At school, Anif also faced many problems in addition to the problems he had at home. Anif said he was not afraid of anyone at school nor was he afraid of being punished. Thus, he often violated school rules and regulations such as escaping from school, not dressing properly, bullying students that he did not like or that were weaker. He did not care when he was punished for his wrong doings. He felt he was important as he was chosen leader of his gang and he could order anyone to do anything. During the lunch hour, Anif took his gang to stand along the corridor and put their legs out to make other people trip over and fall down as they stumbled over the gang's legs. When someone fell down he accused that person and punched him or squeezed his throat to make him cry. When Anif went to the sports field, he always snatched sports equipment from others even though he knew that the people he bullied would not like it. He said he avoided showing his bullying behavior when teachers were around, and he bullied others whenever he had a chance to. He injured boys physically and made fun of girls' skin color, their parent's occupations or took things from girls and hid them away.

From interviewing Anif about the type and characteristics of his bullying, he said that he enjoyed calling girls names like a "duck dark girl", a "charcoal dark girl", a "totally dark girl", a "darkest ever girl", a "fat dark girl", and a "short dark girl". Sometimes he took his gang to make fun of other students such as making fun of their parents' names, their physical appearance saying that they were short, dark, fat, jumbo, kinky, hanging, etc. For making fun of the students, he used such words as a cry-baby, a born-loser, an orphan, etc. In addition, he also tried to obstruct others from befriending with his victims or with people he did not like, and obstructed them from playing or doing activities in the group. He once took away the pants from a boy who was in the toilet to make him come out of the toilet half naked. Sometimes he threw water to make the person wet, and sometimes he locked the person in the toilet. Anif's friends said that he persuaded them to write on the walls of the restrooms using impolite words, rude words, hateful words and disgusting words to scold, slander, let out feeling and emotion, and to challenge. Some phrases were with the names of his victims that resulted in other people making fun of the victims.

Some other friends of Anif also gave information about him. One said that “I used to go with Anif to bully students in the school canteen by cutting in line to buy food, and took the table that other people were about to sit. He did not let anyone sit in some seats saying that the seats were already taken or reserved for someone else”. Another boy said that “...Anif once took the rice on my plate and took someone else’s drink. He also stuck gum on some chairs and took the food from a student who had just bought it. He also pushed people out of the queue, slapped them on the head, slapped them on their shoulders, and twisted their hands. Students who were bullied did not retaliate because they were afraid of him”.

Anif was the ringleader of his class or even of the school. He enjoyed bullying other students everyday but nobody dared to tell the homeroom teacher, or teachers on the governing board, or even their parents because they were afraid that Anif might bully them or take revenge on them in a more violent form. Anif threatened all his victims saying “If I am punished, I will take revenge and hurt you even more severely”. This made some students think that bullying others could be done and they will not be punished for doing it. Some students joined Anif’s gang and they had to bring something to the gang leader everyday otherwise they would be bullied or even chased out of the gang. Therefore, if they did not want to be bullied, they had to give some snack or something to Anif everyday.

The homeroom teacher added that he had always known that Anif was roguish and bullied other students and threatened them to give him something because many students reported bullying incidents to him. He had warned Anif three times and after that no students told him about Anif’s bullying again. He said that he did not believe that Anif could stop his misbehavior but no one dared to tell him about Anif again. This was because they were afraid that Anif would bully them again.

When Anif was asked whether he was bullied by anyone, he said when he first came to school, he was often bullied by older or stronger students and he did not like it at all and he cried. When he told a teacher about it, he was consoled but the bullies still continued bullying him and the bullying did not become less. He learned that people who bullied others would not get bullied. Therefore, he began to bully other students. He started with victims of the school and then expanded his bullying to students that he did not like. If anyone fought back, he would ask his gang to mob that person, and if anyone told the teacher, he would try to hurt that person as a way to threaten others. Anif also said that he was happy and felt that it was a lot of fun being at school and it was even more fun when he bullied someone. However, when he returned home, he was a victim and he did not like it at all and wanted to go away. When he was at school, he felt he had authority being the leader who could order other people but when at home, he was sad and depressed and had to witness his parents’ quarrels and fights and sometime he was punished, and that made him think there was only violence and cruelty at home.

Case study 5: Latifah

Latifah was a Mathayomsuksa 1 (Grade 7) student. Her parents were native fishers. Latifah were from a problematic family where parents did not pay much attention to religion and indulged their children. As a result, Latifah became roguish and liked bullying other students. She said that “I choose to bully someone smaller, weaker and physically impaired. I mostly bully them verbally making fun of their appearance, their shape, and their face by calling them short, fat, a toothpick, etc. I also make fun of their skin color such as black, pale, and charcoal, etc., and make fun of their physical impairment such as squint-eyed, crippled, and distorted mouth, etc. I also bully someone physically such as slapping them on the head, pushing, pulling the chair away so that the person falls down, and pinching, too. I also threaten and challenge them.”

Latifah used the lunch hour and breaks to bully others all around the school area, and sometimes she stood in the hallway to block the way of some students that she did not like, or sometimes she walked to collide with someone intentionally and took the opportunity to push the person on the chest, pinch, pull the head scarf down, slap, hit, squeeze the throat, push the person to fall down and accuse her by saying “Watch out the way you walk. Are you looking for trouble? Sure, you’ll find it!” She always made her victims cry. Her victims were usually someone younger or in the same class rather than someone older; she chose someone who did not have many friends or was not in a group. She did not care if her victim was a boy or a girl. On the day that no students walked to where she stood waiting, she would persuade her gang to go and look for trouble bullying others. She interfered their playing and doing activities by saying things that would make them angry or embarrassed, or she would take away the sports equipment that they were using. If anyone showed their dislike, Latifah would threaten him/her or squeeze and twist his/her wrist to make him/her apologize, surrender, and protest no more. Some victims cried and ran away, and no one dare to tell the teacher about it because they were afraid that Latifah would take revenge. She threatened them saying that if she was punished by the teacher, she would hurt them many times more severely.

Latifah also said that in addition to her being spoiled by her parents, she experienced violence from quarrels and

fight between her parents and her relatives so often that she was tired of such incidents. She felt that her parents and relatives always solved their problems using violence. Her mother said that she did not know that Latifah was roguish and always bullied others because the school never informed her about it; when Latifah was at home, she was a good girl and was loved by her parents and all her relatives who indulged her every whim. Furthermore, her homeroom teacher said that she did not know that Latifah was roguish and bullied others because nobody had told her and she saw Latifah as a jolly happy girl who was a lot of fun.

Case Study 6: Abdullah, Alam, and Safi-ee (the Spiderman Gang)

Abdullah was 13 years old and in Mathayomsuksa 1 (Grade 7). His parents were rubber tapper and fruit farmers. He was from a problematic family with violence. He was often punished violently. His parents did not pay much attention to religion and did not see importance of religious practice because they had very little understanding about the religious principles. They raised Abdullah without much interest in how he was, what behavior he had, how he expressed his thought and feeling, and how he lived. As a result, Abdullah became roguish and always bullied others. Abdullah talked about how he bullied other students saying “I usually bully someone who is smaller or weaker by kicking his buttock, slapping on his head, pushing, and pinching and asking “Do you want to box, son of a lizard?”, and the person is usually too afraid to say yes and so I like to bully him more than others.” Most of Abdullah’s victims were usually physically impaired or smaller than him, and they never retaliated or report the incident to the teacher as they were afraid of Adullah’s threat.

In his gang, there were two more boys who usually went around to bully others when teachers were not around. They were Alam and Safi-ee. The three boys had got together for some time to bully other students and to prevent others to bully them as well; they called themselves, “the Spiderman Gang”.

Alam was also a 13-year-old boy studying in Matthayomsuksa 1 (Grade 7). His parents were killed in the unrest situation so he lived with his paternal grandparents who made their living on being hired for odd jobs. Alam said that his gang usually used the lunch hour and breaks to bully other students on the hall way by standing in others’ way so that they collided and he would punch that person on the chest, kick his legs, squeeze his throat and push him down on the floor and ask “Why did you walk that way? Are you looking for trouble? You will find it for sure.” The victims did not dare to say anything. Most of the victims were younger or the same age as Alam, and they did not want to fight back. Alam usually chose a student who had very few friends or who was not in a group. On the day that no one passed where he stood waiting for a victim, he got together with Abdullah and Safi-ee to bully students around the school physically and verbally. They also made fun of others, challenged them to box, took their sports equipment away, etc. If the victims did not like it, they fought and it always ended up with Alam as the actor or attacker.

Safi-ee was 12 years old and studied in the same class as the other two boys. Safi-ee was a strong-built boy whose parents were divorced and each had a new family. He lived with his mother who was a rubber tapper and fruit farmer. He said that he joined Abdullah and Alam because he was bullied but after joining the group nobody bullied him anymore. Personally, he said he did not like bullying because he knew how the one being bullied felt but to survive and for his own safety he had to join the other two boys to bully other students.

The three boys usually bullied girls as well and they did not care whether it was the girls’ area or not like the restroom or bathroom for girls to clean themselves before praying. They peeped at girls taking their head scarves off and when the girls screamed the three boys were happy. They also often pulled girls’ head scarves off that made the girl cry.

3.2 Analysis of family the and upbringing background

The data from the case studies illustrated that upbringing affected personality building of children when they grow up and spend their life in society. Child upbringing and family life can influence the child’s behavior that is expressed when stimulated physically and psychologically. Students’ bullying behavior is a result of parents’ violent behavior towards family members, and of aggressive mothers who swear using impolite words and scold when they experience something undesirable. As Latip, a teacher on the governing body of a school revealed about upbringing of bullying students that “Students who like bullying others are usually those from families where parents use violence. They don’t hold on to the religion and they take side with their children even though their children are wrong. Some bullying students are from family where parents are drug-addicts, gamblers, or involved in all vices.”

Students grown up from families that use violence in solving problems will absorb the said behavior and take it as social actions acceptable by their peers. Some might think their actions are acceptable when they do something wrong, and no one in the group show disagreement or protest. Misunderstanding can come from mis-upbringing that leads children to have misbehavior that is undesirable for society when they grow up and choose

to have personality for their existence. As Anif said “I grow up among quarrels and continuous violence in speaking and actions of my parents. Sometimes I get punished severely with, for example, a clothes hanger, a broom, and a bamboo stick. Many times, my parents’ quarrels end with punishing me, especially with the use of rude words that result in my learning to solve problems with violence and I think that it is the right way to deal with problems or when I don’t like anyone at school.”

Moreover, a teacher named Sayid said that students with bullying behavior were usually from families with domestic problems such as using violence, being so strict that their children were uncomfortable or frustrated, or being too busy to have time to teach and train their children closely. As seen in the case of Abdul whose parents tried to be strict with him so that he grow up in the Islamic way. He was frustrated and released his frustration by bullying other students. In the case of Asiyah, her parents left her to her grandparents and relatives to raise her up. For Amina, she was brought up by her grandmother because her parents were too busy working and did not have enough time to teach and train her as they should have had.

Therefore, it can be said that family and upbringing background can directly affect students’ behavior. Good upbringing or good parental models influence students’ personality when they have to interact with others in society. However, students who are from families with problems, such as families with divorced parent, drug-addict, gamblers, and those involved in all vices, can absorb these bad environments in their feeling and thought that may probably lead them to their being unable to cope with stimulants that affect them physically and psychologically, especially in dealing with them appropriately. It is noticeable that some of the parents did not know that their children had bullying behavior as a teacher named Phakdi talked about the case that a student regularly committed serious wrongdoings and was finally expelled from school. It is a case to ponder. When the school reports that the child is roguish and regularly violates schools rules and regulations, parents usually do not believe it and defend that their child is a good child when at home and never shows any sign of misbehavior. Sometimes, parents do not perceive all aspects of their children’s behavior; thus, they should regularly consult with the teacher and monitor their children through the teachers that are close to their children when at school. Children who grow up in families with problems and use violence or use rude words when they have domestic problems will absorb and use them when they face problems and it can become their habit until they are adult if they have not been through the process of socialization or are not trained to solve problems with better ways than using violence.

Growing in society with diversified social factors can form different personalities for children depending on social value, and the socialization process they have had. In family with problems about violence, children can absorb various forms of violence in themselves; however, whether they would use them with other people or not depends on many factors that stimulate them. It is important for children to go through a socialization process and training from their families as these can mitigate the growth of the disease called violence in the children. In the case of Abdul who said that “My parents are so strict on raising me the Islamic way that I feel uncomfortable and frustrated and I have to find a way to let out my frustration by bullying my fellow students.” Hence, it can probably be said that family and upbringing background have effects on students’ bullying behavior. Many students who were interviewed could think of many ways to bully others, to bully back or to use violence to retaliate when they were bullied. Students who bullied others had violent behavior that they probably absorbed from different media and might express such behavior at any time and could become violent persons who enjoy bullying others. This can be pondered that children who lost their parents in the unrest situation are growing silently a violent area and as they are students, bullying their fellow students is like training them to use violence. The victims of their training are students being bullied who are also ready to turn themselves to be the doers at any time in order to be free from being underdogs.

As mentioned above, the important role of family and upbringing background can influence children’s personality, especially their behavior when they go out from home to school which is a social setting where children of diversified social backgrounds get together. Children who grow up with indulgent parents who take side even when their children are wrong, when they go to school and have many types of friends, they may have problems as a result of their indulgence or because of their thinking that other people should accept their actions no matter if they are wrong or inappropriate. This is because they are accustomed to being accepted by their parents. Sometimes this can lead to their bullying behavior or their challenging the rules and regulations observed by other students. When the school invites their parents to the school to acknowledge their children’s wrongdoing, the parents blame it on the school and they want the school to be responsible if their children are bullied or hurt. Beedean, a boy who had a problem with another boy from an indulgent and over-protective family said that the boy was roguish and liked to show off to get attention and to be talked about, and also said that he would break the school rules and regulations but he was always protected by a teacher in the school governing body because his parents knew the school administrators. However, when students in Beedean’s group had a problem with that boy, his parents made a big deal out of it and did not care whether their son was

right or not.

In this case, Mr. Yusuf, deputy manager of the school said that the student was over-spoiled by his parents, and that caused his roguish behavior, and he gradually bullied more and more students. When the school informed his parents about the boy's behavior, the parents said that their son was not wrong but the other students were wrong. The school was concerned with the behavior and worried that similar problems could happen with other students in the future. The rules and regulations of the school about punishment were not clear and depended on decisions made by teachers in the governing body. As a result, there had been cases that students who committed the same type of wrongdoing had different punishment while some students were not punished at all for committing wrongdoings or had privilege over other students because their parents knew school administrators. Unclear and inconsistent school rules could probably be a cause of students' bullying behavior if students had risk habit that could cause undesirable behavior. Thus, indulgent upbringing can bring about students' bullying behavior when they are in the schooling system. This is due to students' being accustomed to having power and showing their power through immediate response to their desires from their family.

4. Discussion and conclusions

The analysis results above indicate that students who bully others are from families with problems about family and upbringing background. That is, family and upbringing background are very important to students' behavior. For example, children who are from families with divorced or separated parents can feel lonely and that can directly affect them psychologically. Children from family with aggressive emotion and express it through hot temper, serious anger, aggressiveness, abusiveness, may acquire similar behavior. These problems affect children's behavior (Arayawinyu, 1999). While children are neglected by their parents, they do need loving care from their parents; however, they do not receive it. Consequently, they have problematic behavior and become unfit for society and try to get attention using various methods such as being restless, interfering others, being noisy, being roguish, etc. On the other hand, children who are extremely pampered by their parents can also have behavioral problems such as being selfish, bullying others, being irresponsible, and looking down on others (Intarachote, 1993). Supportive upbringing, and reasoning upbringing have inverse relations with aggressive behavior while the relation of controlling upbringing and aggressive behavior is a direct variation (Teosound, 2004). This corresponds with the findings of this study that most children who break the law and have violently aggressive behavior are from broken homes where parents do not care for their children but abuse them and beat them; and the parents themselves quarrel, fight and beat each other (Sukchan, 1999). Upbringing is related to children's and youth's wrongdoings (Srikosol, 2002). Parents who are not understanding of children's feeling, needs, loneliness, and lack of spiritual refuge can result in children's undesirable behavior (Prommana, 2000). Witnessing their parents fight and beat each other and being attacked by family members, children can learn to have violent behavior (Hickey, 1991; Bowers et al, 1992; Olweus, 1995; Webster-Doyle, 2000).

Family and upbringing background are factors leading to students' bullying behavior that is related to imitative behavior resulting from environmental violence that is an important factor influencing children's behavior (Arayawinyu, 1999). Furthermore, when children see or receive information about violence from people close to them, they can absorb and imitate the violent behavior that can increase risk for them to use violence and commit wrongdoings (Ahmed & Braithwaite, 2004). This also contributes to more violent behavior as children learn violence from what they experience from their families (Hickey, 1991; Webster-Doyle, 2000). Children learn behavior from people around them and imitate the behavior they have learned as most children think that aggressive behavior and violence are normal behavior and can be used in their life (Coloroso, 2003).

Violence displayed by parents results in students' negative behavior as they learn such behavior from observing the model and absorbing the behavior that increases their violent behavior without them knowing it. As children see the use of violence as normal, they eventually use it with people around them in their daily life and use it in solving problems. It is said that children begin to imitate people closest to them who they respect and they also imitate other people around them; thus, they learn from what they see. Most children think that displaying aggressive behavior and violence is normal and can be practiced in their life (Bandura, 1975; Coloroso, 2003). Aggressive behavior and conflicts between parents can set a model for children and affect children's emotionally and psychologically. This can develop to emotional problems, violent behavior, and bullying behavior that they use in their daily life (Baldry, 2003; Espelage & Swearer, 2003).

As can be seen, the influence of violence is bad experience for children, a starting point of their violent behavior, and a stimulant for their bullying behavior. The model or experience that children have can mislead them to accept violent behavior as normal in everyday life. Moreover, violence that children see can stimulate them to imitate, especially when they see it repeatedly and try to find justification for it, or accept it as an alternative for problem solving. According to Brendtro and Long (1995), children from families with frequent domestic

quarrels and conflicts that are unhealthy environments can make them stressed for a long time, and as a result, they would protest against the adults and think that if they want to be accepted by others, they have to use force and violence. Violence in games also enters their mind making them think of violence as guideline for practice as they see that violence can be used to immediately solve problems in the games they play. Remschmidt (1993) stated that family is one factor that can increase violence, especially families that use violence to stimulate violent behavior. In addition to this, aggressiveness and violence in the media result in children's desire to display aggressive behavior or to accept that aggressive behavior as normal for daily life, and accept violence as an alternative for problem-solving. Laeheem and Baka (2009; 2011) found in their study that parents' quarreling, fighting and beating each other can lead to violent behavior and aggressive behavior of youth in the three southern border provinces of Thailand. Laeheem, Kuning, and McNeil (2009), and Laeheem, Kuning, McNeil, and Besag (2008) in their study found that seeing parents quarrel, fight and beat each other, and playing games can result in students' bullying behavior in Pattani province.

The results of this study is beneficial to people and organizations directly related to children such as teachers, parents, guardians, religious leaders, local leaders, social workers and government officials in various organizations that have to give importance, pay attention and provide care in helping and improving children's behavior as well as to prevent children from having more violent behavior. For example, a screening form to measure risk behavior in bullying should be used which is one way to know about students' bullying behavior, and as a tool in consideration for classifying children who are in the risk group or the group with bullying behavior according to the screening criteria. This is to help prevent or solve the problem, to provide help that is correct or corresponds with the persons quickly and with a clear goal that sometimes and in some cases have to be solve urgently, for example, a screening form for risk behavior in bullying others among students of private Islamic schools in Songkhla Province (Laeheem & Sungkharat, 2012). A bullying prevention program should be used, especially a program that is suitable and efficient and has been tested or piloted academically such as a self-control program (Lhamlert, 2009), a yoga practice program (Sonchan, 1999), learning to play a Thai musical instrument and self-control (Comwatjanung, 2001), learning techniques from the consequences that the model receive (Kriangsri, 2004), and group consultation (Tragulsupachai, 2004), etc.

Parents and guardians, in particular, must realize and attach importance to their children's feeling; they have to be patient, to forgive, and to trust each other in order to be a happy family. Moreover, relatives as well as related organizations have to cooperate and promote happy family life, and take a stand against domestic violence. This is because the findings of this study revealed that family and upbringing background affect children's personality when they go to school. Children who face violence in their families have a tendency to solve problem using violence, but children who are from indulgent families usually use power over others when in school. Furthermore, it was found that punishment when students commit wrongdoings can enable most students to have desirable behavior. For further studies, it is recommended that research to find ways to solve bullying behavior should be conducted. Studies should also be performed on development of a screening program for risk behavior in bullying, and of bullying reduction and prevention programs in order to prevent bullying behavior that is increasingly with more violent and can be a social problem that is difficult to solve in the future. In addition, studies should be conducted on behavior of students who lost family members in the violent situation that affect the students' personality when they enter social life in school, work or community.

Acknowledgements

We are grateful to the Thailand Research Fun (TRF) for support this project.

References

- Ahmed, E., & Braithwaite, V. (2004). What, me ashamed? Shame management and school bullying. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 41(3), 269–294.
- Arayawinyu, P. (1999). *The behavioral problems of children*. Bangkok: Wankeaw.
- Astor, R., Meyer, H., Benbenishty, R., Marachi, R., & Rosemond, M. (2005). School safety interventions: Best practices and programs. *Children and Schools*, 27(1), 17–32.
- Baldry, A. C. (2003). Bullying in schools and exposure to domestic violence. *Child Abuse & Neglect*, 27(7), 713–732.
- Bandura, A. (1975). *Social learning and personality development*. NJ: Rinehart & Winston.
- Baron, R., & Neuman, J. (1996). Workplace violence and workplace aggression: Evidence on their relative frequency and potential causes. *Aggressive behavior*, 22(3), 161–173.
- Bowers, L., Smith, P., & Binney, V. (1992). Cohesion and power in the families of children involved in bully/victim problems at school. *Journal of Family Therapy*, 14(4), 371–387.

- Brendtro, L., & Long, N. (1995). Breaking the cycle of conflict. *Educational Leadership*, 52(2), 52–56.
- Chanhom, P. (1998). *The associations between family upbringing and aggressive behavior* (Unpublished master's thesis). Mahasarakarm University, Mahasarakarm.
- Coloroso, B. (2003). *The bully, the bullied, and the bystander: From pre-school to high school: How parents and teachers can help break the cycle of violence*. New York: Harper Collins.
- Comwatjanung, W. (2001). *The effect of Thai music practicum and self-control on aggressive behavior of mattayomsuksa two students in Prachinkallayanee school Prachineburi province* (Unpublished master's thesis). Burapha University, Chonburi.
- Dauvergne, M., & Johnson, H. (2001). *Children witnessing family violence*. Canada: Juristat, Statistic Canada.
- Edleson, J. L. (1999). Children's witnessing of adult domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(8), 839–870.
- Espelage, D., & Swearer, S. (2003). Research on school bullying and victimization: What have we learned and where do we go from here?, *School Psychology Review*, 32(3), 365–373.
- Farrington, D. (1993). *Understanding and preventing bullying*. In M. Tonry and N. Morris (Eds.). Crime and Justice. Chicago: University of Chicago Press.
- Herrera, V. M., & McCloskey, L. A. (2001). Gender differences in the risk for delinquency among youth exposed to family violence. *Child Abuse & Neglect*, 25, 1037–1051.
- Hickey, E. (1991). *Serial murderers and their victims, brooks*. CA: Cole, Pacific Grove.
- Intarachote, P. (1993) *The effect of reality therapy on bully behavior of prathomsuksa five students of chumchombanputei school in amphoe Wichian Buri, Changwat Phetchabun* (Unpublished master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Jaffe, P. G., Wolfe, D. A., & Wilson, S. K. (1990). *Children of battered women*. CA Sage: Newbury Park.
- Kriangsri, N. (2004). *The vicarious learning to model on reducing aggressive behavior or prathomsuksa five students of Pattaya city schools* (Unpublished master's thesis). Burapha University, Chonburi.
- Laeheem, K., & Baka, D. (2009). Risk factors related to youths' violence behaviors in the three southern border provinces of Thailand. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 15(6), 897–911.
- Laeheem, K., & Baka, D. (2010). A study of the Thai Muslim youth's way of life to maintaining peace in the three southern border provinces of Thailand. *Songklanakarin Journal of Social Sciences & Humanities*, 16(6), 973–988.
- Laeheem, K., & Baka, D. (2011). The risk factors are related to Thai Muslim youth's aggressive behavior in the three southern border provinces of Thailand. *NIDA Development Journal*, 51(3), 59–90.
- Laeheem, K., & Sungkharat, U. (2012a). Development of screening inventory for students at risk of exposure to bullying behavior in Islamic private schools, Songkhla province. *Kasetsart Journal: Social Sciences*, 33(2), 175–187.
- Laeheem, K., & Sungkharat, U. (2012b). Relationships between affective characteristics factors, family upbringing factors, violence influence factors, and bullying behavior of Islamic private schools students' in Songkhla province. *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University*, 4(2), 65–82.
- Laeheem, K., Kuning, M., & McNeil, N. (2009). Bullying: Risk factors becoming 'Bullies'. *Asian Social Science*, 5(5), 50–57.
- Laeheem, K., Kuning, M., McNeil, N., & Besag, V. E. (2008). Bullying in Pattani primary schools in southern Thailand. *Child: Care Health and Development*, 35(2), 178–183.
- Lhamlert, S. (2009). *A study of aggressive behavior and self-controlled program development to reduce aggressive behavior of female juveniles* (Unpublished master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Marano, H. E. (1995). Big bad bully. *Psychology Today*, 28(5), 50–82.
- National Research Council (1993) *Understanding child abuse and neglect*. Washington DC, USA: National Academy Press.
- Olweus, D. (1995). Bullying or peer abuse at school: Facts and intervention. *Current Directions in Psychological Science*, 4(6), 196–200.

- Pepler, D., & Sedighdeilami, F. (1998). *Aggressive girls in Canada*. Ottawa: Applied Research Branch, Strategic Policy, Human Resources Development Canada.
- Prommana, R. (2000). *Factors causing undesirable behaviors in the opinion of mathayomsuksa three students in educational opportunity expansion schools under the office of Wang Nua district primary education, Lumpang province* (Unpublished master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai.
- Remschmidt, H. (1993). Cycle of violence. *Deutsches Aerzteblatt*. 39(Winter), 35–40.
- Rossmann, B. R., Hughes, H. M., & Rosenberg, M. S. (2000). *Children and interparental violence: The impact of exposure*. Philadelphia PA: Brunner/Mazel.
- Sonchan, S. (1999). *The effect of hatha yoga on aggressiveness of mathayomsuksa two students* (Unpublished master's thesis). Burapha University, Chonburi. Southern Border Provinces Police Operations Center.
- (2006). Statistics of the unrest in the three southern border provinces of Thailand. Yala: Royal Thai Police.
- Srikosol, S. (2002). *Juvenile delinquency: A case study of serious cases* (Unpublished master's thesis). Kasetsart University, Bangkok.
- Sukchan, C. (1999). *A study of the cause of juvenile delinquency in Bangkok* (Unpublished master's thesis). Kasetsart University, Bangkok.
- Taosound, N. (2004). *The relationship between child rearing practices and aggression of secondary student, Chiang Mai Province* (Unpublished master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai.
- Tapanya, S. (2006). *The survey of students' bullying problem*. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Tragulsuppachai, T. (2004). The effects of rational emotive behavior group therapy on decreasing the aggressive behavior in classroom (Unpublished master's thesis). Burapha University, Chonburi.
- Webster-Doyle, T. (2000). *Why is everybody always picking on me? A guide to handle bullies*. Middlebury, VT: Atrium Society Publications.